

การคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลในการเปิดเผยข้อมูลของจำเลย
ซึ่งเป็นเด็กและเยาวชนในชั้นพิจารณา : กรณีศึกษาอัตราโทษทางอาญา

คุณณัฐ สักดิกร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต
สาขานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ปริธี พนมยงค์
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
พ.ศ. 2561

**Protection of the privacy regarding Disclosure of the Accused 's information in
the trial of Juvenile case : The Case study of the Penalty Rate**

Kunnat Sakdikorn

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Laws**

Department of Law

Pridi Bhanomyong Faculty of Law, Dhurakij Pundit University

2018

ใบรับรองวิทยานิพนธ์

คณะนิติศาสตร์ปริธี พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลในการเปิดเผยข้อมูลของจำเลยซึ่งเป็นเด็ก และเยาวชนในชั้นพิจารณา : กรณีศึกษาอัตราโทษทางอาญา
เสนอโดย นายคุณณัฐ ศักดิกร
สาขาวิชา นิติศาสตร์
หมวดวิชา กฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรมทางอาญา
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์อัจฉริยา ชูตินันท์
ได้พิจารณาเห็นชอบโดยคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์แล้ว

.....ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์ ดร.ไพศิษฐ์ พิพัฒน์กุล)

.....กรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
(รองศาสตราจารย์อัจฉริยา ชูตินันท์)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ปกป้อง ศรีสินิต)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กรรภิรมย์ โกมลารชุน)

คณะนิติศาสตร์ปริธี พนมยงค์ รับรองแล้ว

..... คณบดีคณะนิติศาสตร์ปริธี พนมยงค์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมชาย รัตนชื้อสกุล)

วันที่ ...๑๑... เดือน ...พฤษภาคม... พ.ศ. ๒๕๖๖ .

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลในการเปิดเผยข้อมูลของจำเลยซึ่งเป็นเด็กและ เยาวชนในชั้นพิจารณา กรณีศึกษาอัตราโทษทางอาญา
ชื่อผู้เขียน	คุณณัฐ สักคิกร
อาจารย์ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ อัจฉริยา ชูตินันท์
สาขาวิชา	นิติศาสตร์
ปีการศึกษา	2561

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาถึงการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลในการเปิดเผยข้อมูลของจำเลยซึ่งเป็นเด็กและเยาวชนในชั้นพิจารณา กรณีศึกษาอัตราโทษทางอาญา ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 โดยมุ่งทำการศึกษาเฉพาะโทษทางอาญาในการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลของจำเลยซึ่งเป็นเด็กและเยาวชนในชั้นพิจารณาเท่านั้น เนื่องจากสิทธิส่วนบุคคลของจำเลยซึ่งเป็นเด็กและเยาวชนเป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องได้รับการเคารพและคุ้มครอง เพื่อให้ผู้ต้องหาซึ่งเป็นเด็กและเยาวชนเหล่านั้นสามารถกลับมาใช้ชีวิตในฐานะพลเมืองที่ดีคนหนึ่งในสังคม โดยปราศจากการถูกดูหมิ่นเหยียดหยามจากคนในสังคม

จากการศึกษาพบว่า การคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลในการเปิดเผยข้อมูลของจำเลยซึ่งเป็นเด็กและเยาวชนในชั้นพิจารณา ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอโดยมีสาเหตุมาจากความไม่ชัดเจนของบทบัญญัติของกฎหมายเกี่ยวกับขอบเขตการอนุญาตให้เปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของจำเลยซึ่งเป็นเด็กและเยาวชนในชั้นพิจารณาประกอบกับการกำหนดความรับผิดชอบและบทกำหนดโทษสำหรับผู้ฝ่าฝืนนั้น ไม่ได้สัดส่วนกับความรับผิดชอบของบุคคลในทางอาญา ทำให้ขาดประสิทธิภาพในการข่มขู่หรือยับยั้งมิให้มีการกระทำความผิดหรือลดการกระทำความผิดซ้ำและเมื่อนำไปเปรียบเทียบกับกฎหมายของต่างประเทศ คือ ประเทศแคนาดา ประเทศออสเตรเลีย และประเทศฝรั่งเศส พบว่ามี การกำหนดขอบเขตการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของจำเลยซึ่งเป็นเด็กและเยาวชนในชั้นพิจารณาอย่างชัดเจนรัดกุมและมีการกำหนดความรับผิดชอบและบทกำหนดโทษที่ได้สัดส่วน เหมาะสมกับความรับผิดชอบของบุคคลในทางอาญา ทำให้สามารถข่มขู่หรือยับยั้งมิให้มีการกระทำความผิดและลดการกระทำความผิดซ้ำ

ดังนั้นผู้เขียนเสนอว่าควรมีการแก้ไขบทบัญญัติของกฎหมายโดยกำหนดขอบเขตการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของจำเลยซึ่งเป็นเด็กและเยาวชนในชั้นพิจารณาให้มีความชัดเจน มีการกำหนดความรับผิดและบทกำหนดโทษที่ได้สัดส่วนที่เหมาะสมกับความรับผิดในทางอาญาของบุคคล เพื่อการคุ้มครองสวัสดิภาพและสิทธิส่วนบุคคลในการเปิดเผยข้อมูลของจำเลยซึ่งเป็นเด็กและเยาวชนในชั้นพิจารณา ทั้งนี้เพื่อสนองตอบต่อเจตนารมณ์ของกฎหมายฉบับนี้ได้อย่างแท้จริง

Thesis Title	Protection of the privacy regarding Disclosure of the Accused 's information in the trial of Juvenile case : The Case study of the Penalty Rate
Author	Kunnat Sakdikorn
Thesis Advisor	Assoc. Prof. Achariya Chutinan
Department	Law
Academic Year	2018

ABSTRACT

The objective of this thesis is to explore the protection of child and juvenile defendant's rights from disclosing information in criminal proceedings. A case study of penalty degrees in accordance with the Juvenile and Family Court Procedure Act B.E. 2553 (2010) will be examined. The study highlights penalties imposed for disclosing information for the protection of children and juvenile's rights in criminal proceedings. Their individual rights are of an important issue that must be protected to assist alleged children and juveniles to reintegrate into the community upon their release without being defamed or degradingly treated.

The research argues that the protection of child and juvenile defendant's rights from disclosing information in criminal proceedings in accordance with the Juvenile and Family Court Procedure Act B.E. 2553 (2010) is ineffective as a result of ambiguity of the provisions in relation to the limitations of such disclosure. Imposition of liabilities and punishments on offenders is not proportional to the criminal liability. Restriction and decline of offences or repeated offences are also found ineffective. In contrast to the provisions of the acts of Canada, Australia and France, punishments and liabilities for this matter are imposed clearly and proportionately on the culprit's liabilities. The relevant provisions of these three countries can help to retrain, decline criminal offences and protect them from repeated offence.

As a result, the thesis recommends that the provisions should be amended by limiting obvious scopes of disclosure of children and juvenile defendants' information in criminal proceedings. Liabilities and penalties for this offense should also be imposed on the degrees of criminal offences. That will be for the benefit of the protection of well-being and rights of and juvenile defendant in case of the disclosure of information during criminal proceedings. This solution will be in line with the true spirit of this act.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยการให้ความช่วยเหลือแนะนำของ รองศาสตราจารย์ อัจฉริยา ชูตินันท์ ซึ่งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้คำแนะนำ ข้อคิดเห็น ตรวจสอบ และแก้ไขร่างวิทยานิพนธ์มาโดยตลอด ผู้เขียนจึงขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ ดร.ไพศิษฐ์ พิพัฒนกุล ที่กรุณาให้เกียรติ เป็นประธาน โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.ปกป้อง ศรีสนิท และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กรรภิรมย์ โกมลารชุน เป็นกรรมการในการสอบวิทยานิพนธ์ ซึ่งได้กรุณาตรวจแก้ไขวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ให้ถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้น และ รองศาสตราจารย์ อัจฉริยา ชูตินันท์ ที่ให้คำปรึกษาแนะนำในทุก ๆ ด้าน ตลอดจนรวมถึงเจ้าหน้าที่บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต ทุกท่านที่ให้ความสะดวก ด้านอำนวยความสะดวก และประสานงาน ในการทำวิทยานิพนธ์ให้ผู้เขียนตลอดมา ตลอดจนค้นหาหาข้อมูล ในการจัดทำวิทยานิพนธ์ของผู้เขียนครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ท้ายนี้ผู้เขียนขอโน้มรำลึกถึงอำนาจบารมีของคุณพระศรีรัตนตรัย และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายที่อยู่ในสากลโลก อันเป็นที่พึ่งให้ผู้เขียนมีสติปัญญาในการจัดทำวิทยานิพนธ์ให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ผู้เขียนขอให้เป็นกตเวทิตาแต่บิดา มารดา ครอบครัวของผู้เขียน ตลอดจนผู้เขียนหนังสือ และบทความต่าง ๆ ที่ให้ความรู้แก่ผู้เขียนจนสามารถให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี

คุณณัฐ ศักติกร

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	๗
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	๖
กิตติกรรมประกาศ.....	๖
บทที่	
1. บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา	3
1.3 ขอบเขตของการศึกษา.....	3
1.4 สมมติฐานของการศึกษา.....	4
1.5 วิธีการดำเนินการศึกษา	4
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
2. แนวคิดและทฤษฎีการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลในการเปิดเผยข้อมูลของจำเลย ซึ่งเป็นเด็กและเยาวชนในชั้นพิจารณา.....	6
2.1 แนวคิดและความหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล.....	6
2.2 กฎหมายระหว่างประเทศในการคุ้มครองจำเลยซึ่งเป็นเด็ก และเยาวชน.....	29
2.3 การคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลในการเปิดเผยข้อมูลของจำเลยซึ่งเป็นเด็กและเยาวชน ในชั้นพิจารณาตามกฎหมายไทย.....	37
3. การคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลในการเปิดเผยข้อมูลของจำเลยซึ่งเป็นเด็กและเยาวชน ในชั้นพิจารณาของกฎหมายต่างประเทศ	45
3.1 ประเทศแคนาดา.....	45
3.2 ประเทศออสเตรเลีย	48
3.3 ประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส.....	54

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
4. วิเคราะห์ปัญหาการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลในการเปิดเผยข้อมูลของจำเลย ซึ่งเป็นเด็กและเยาวชนในชั้นพิจารณาตามกฎหมายของไทยและกฎหมายของ ต่างประเทศ	57
4.1 ปัญหาเกี่ยวกับขอบเขตการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของจำเลยซึ่งเป็นเด็ก และเยาวชนในชั้นพิจารณา	57
4.2 ปัญหาที่เกิดจากการบังคับใช้กฎหมาย.....	61
4.3 เปรียบเทียบขอบเขตและบทกำหนดโทษของการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล ของจำเลยซึ่งเป็นเด็กและเยาวชนในชั้นพิจารณาตามกฎหมายไทยและ กฎหมายต่างประเทศ.....	62
4.4 เหตุผลและความจำเป็นในการกำหนดขอบเขตและเงื่อนไขของการพิจารณาอนุญาต ให้เปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของจำเลยซึ่งเป็นเด็กและเยาวชนในชั้นพิจารณา.....	69
5. บทสรุปและข้อเสนอแนะ	71
5.1 บทสรุป.....	71
5.2 ข้อเสนอแนะ.....	73
บรรณานุกรม	78
ประวัติผู้เขียน	82

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันมีเด็กและเยาวชนเป็นผู้กระทำความผิดอาญาจำนวนมาก ตามสถิติของสำนักงานศาลยุติธรรม จำนวนคดีอาญาที่เด็กและเยาวชนที่ถูกดำเนินคดีมีประมาณ 30,000-40,000 คดี คดีอาญาส่วนใหญ่ที่เด็กและเยาวชนกระทำผิดเป็นเรื่องเกี่ยวกับพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พระราชบัญญัติจราจรทางบก ความผิดฐานลักทรัพย์ พระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน ความผิดลหุโทษ เป็นต้น นอกจากนี้เด็กและเยาวชนจะเป็นผู้กระทำความผิดอาญาแล้ว เด็กและเยาวชนยังคงตกเป็นเหยื่อหรือผู้ถูกกระทำด้วย เนื่องจากเด็กและเยาวชนมีสภาวะทางร่างกายและจิตใจที่ยังอ่อนประสบการณ์ ขาดการอบรมสั่งสอน รวมทั้งสภาพทางสังคมและสิ่งแวดล้อมในปัจจุบันบีบคั้นให้เด็กและเยาวชนต้องกระทำความผิดหรือตกเป็นผู้ถูกกระทำความผิดอาญาได้ง่าย

คดีอาญาที่ฟ้องในศาลเยาวชนและครอบครัว	2555	2556	2557	2558	2559
- พ.ร.บ. ยาเสพติดให้โทษ	13,834 37.24%	17,371 38.64%	17,922 40.92%	14,358 35.92%	13,956 37.46%
-พ.ร.บ. จราจรทางบก	3,266 8.79%	5,082 11.31%	4,462 10.19%	3,960 9.91%	4,159 11.16%
-ความผิดฐานลักทรัพย์	3,704 9.97%	3,910 8.70%	3,932 8.98%	3,805 9.52%	3,295 8.85%
-พ.ร.บ.อาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน ฯลฯ	2,550 6.86%	3,164 7.04%	3,503 8.00%	3,114 7.79%	2,609 7%
-ลหุโทษ	1,316 3.55%	1,525 3.39%	1,612 3.68%	1,689 4.23%	1,429 3.84%
-อื่น ๆ	12,478 33.59%	13,900 30.92%	12,372 28.24%	13,050 32.64%	11,804 31.69%
รวม	37,148	44,952	43,803	39,976	37,252

ข้อมูลจาก รายงานสถิติคดีของศาลทั่วราชอาณาจักร สำนักงานศาลยุติธรรม

การนำเสนอข่าวในปัจจุบัน ไม่ว่าจะทางสื่อสังคมออนไลน์ต่างๆ เช่น Google Twitter Line ฯลฯ หรือสื่อโทรทัศน์ ต่างมีการเสนอข้อมูลข่าวสารเพื่อสนองความใคร่รู้ถึงเหตุการณ์ต่าง ๆ ของประชาชนทำให้เกิดการแข่งขันรูปแบบการนำเสนอข้อมูลข่าวสารให้มีความน่าสนใจ สื่อมวลชนในยุคปัจจุบันจึงพยายามนำเสนอภาพเนื้อหาและรูปแบบของข่าวให้มีความชัดเจน ลึกซึ้ง และเจาะลึกถึงตัวผู้กระทำความผิด หรือ ตัวผู้ถูกกระทำความผิด หลายครั้งมีการลงพื้นที่ในสถานที่เกิดเหตุหรือภูมิสำเนา รวมทั้งการสัมภาษณ์เจาะลึกตัวผู้กระทำความผิด หรือตัวผู้ถูกกระทำความผิดเอง ครอบครัว ญาติ ผู้ใกล้ชิดอื่น ๆ เพื่อค้นหาสาเหตุการกระทำความผิด การตกเป็นเหยื่อ ประวัติส่วนตัว ประวัติครอบครัว และประวัติการกระทำความผิด ซึ่งการนำเสนอข่าวดังกล่าวกระทบต่อสิทธิส่วนบุคคลของเด็กและเยาวชนเป็นอย่างมาก

ตามหลักกฎหมายอาญาให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์ จนกว่าจะมีคำพิพากษาของศาลว่าเป็นผู้กระทำความผิด ดังนั้น การนำข้อมูลส่วนบุคคลของเด็กและเยาวชนไปเปิดเผย จึงอาจเป็นการตีตราและเป็นการสร้างตราบาปให้แก่เด็กและเยาวชน ทำให้เกิดความเสียหายต่อชื่อเสียงและอาจส่งผลกระทบต่อเด็กและเยาวชนในการดำรงชีวิตในสังคมในอนาคตต่อไป

กฎหมายไทยในปัจจุบันเกี่ยวกับการเสนอข่าวในคดีอาญา ซึ่งกฎหมายระบุไว้ชัดเจนว่า หากสื่อเสนอข่าวที่ขัดต่อกฎหมาย และผู้ต้องหาหรือจำเลยได้รับผลกระทบต่อการนำเสนอ สามารถดำเนินการได้ ดังนี้

1. ความผิดฐานหมิ่นประมาท ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 326 ระวังโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
2. ความผิดฐานหมิ่นประมาทด้วยการโฆษณา ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 328 ต้องระวังโทษจำคุกไม่เกินสองปี และปรับไม่เกินสองแสนบาท

เสรีภาพสื่อมวลชนเป็นเรื่องที่สำคัญในระบอบประชาธิปไตย และเสริมสร้างการตรวจสอบการทำงานของรัฐ การนำเสนอข่าวในคดีอาญาของสื่อมวลชน ควรคำนึงถึงการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหา จำเลย หรือผู้เสียหายในคดีอาญาด้วย ทั้งนี้ การเสนอข่าวในคดีอาญาที่เกิดประโยชน์ต่อสังคมและไม่ละเมิดสิทธิส่วนบุคคล น่าจะอยู่ในกรอบของ การไม่เสนอข่าวที่กระทบต่อสิทธิผู้ต้องหา จำเลย หรือผู้เสียหาย การให้ประชาชนทราบถึงฐานความผิด และโทษในกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อคุ้มครองสังคม และป้องกันมิให้เกิดอาชญากรรมเลียนแบบ ซึ่งเชื่อว่าความสมดุลจะเกิดขึ้น

ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ในเรื่องเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลของเด็กและเยาวชนในชั้นการพิจารณา

พิพากษาคดี บัญญัติไว้ในมาตรา 130 มาตรา 136 และมาตรา 153 ยังมีอัตราโทษที่ไม่ได้สัดส่วนกับความร้ายแรงของการกระทำความผิด ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 192 ทำให้ไม่เกิดความเกรงกลัวและไม่สามารถยับยั้งการกระทำความผิดในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของจำเลยที่เป็นเด็กและเยาวชนในชั้นพิจารณาได้ ดังนั้นข้อมูลส่วนบุคคลของเด็กและเยาวชนจึงถูกเปิดเผย และเกิดความเสียหายทางชื่อเสียงเป็นอย่างมาก

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาแนวความคิดและทฤษฎีของหลักการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลในการเปิดเผยข้อมูลของจำเลยซึ่งเป็นเด็กและเยาวชน
2. เพื่อศึกษาการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของจำเลยซึ่งเป็นเด็กและเยาวชนตลอดจนการได้สัดส่วนและความเหมาะสมของโทษที่ได้รับต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่จำเลยซึ่งเป็นเด็กและเยาวชนในระบบกฎหมายไทยและระบบกฎหมายต่างประเทศ
3. เพื่อศึกษาวิเคราะห์โทษทางอาญาในการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของจำเลยซึ่งเป็นเด็กและเยาวชนในชั้นพิจารณาตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553
4. เพื่อศึกษาแนวทางแก้ไขและปรับปรุงโทษทางอาญาที่เกี่ยวข้องกับการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของจำเลยซึ่งเป็นเด็กและเยาวชนในชั้นพิจารณาตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553

1.3 ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษาวิจัยฉบับนี้มีขอบเขตของการศึกษาเพื่อศึกษาแนวความคิดและทฤษฎีของหลักการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลในการเปิดเผยข้อมูลของจำเลยซึ่งเป็นเด็กและเยาวชนในชั้นพิจารณา ขอบเขตการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของจำเลยซึ่งเป็นเด็กและเยาวชนในชั้นพิจารณาตลอดจนสัดส่วนและความเหมาะสมของโทษทางอาญาที่ได้รับต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่จำเลยซึ่งเป็นเด็กและเยาวชนในชั้นพิจารณาตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 การคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลในการเปิดเผยข้อมูลของจำเลยซึ่งเป็นเด็กและเยาวชนในชั้นพิจารณาตามมาตรฐานสากล และกฎหมายของต่างประเทศ เพื่อนำมาวิเคราะห์ เปรียบเทียบ ข้อแตกต่าง ข้อดี ข้อเสีย ในขอบเขตของการเปิดเผยข้อมูลของจำเลยซึ่งเป็นเด็กและเยาวชนในชั้นพิจารณา ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 เฉพาะในส่วนโทษทางอาญาในเรื่องการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคล

บุคคลในการเปิดเผยข้อมูลของจำเลยซึ่งเป็นเด็กและเยาวชนในชั้นพิจารณาว่ามีความเหมาะสมหรือไม่อย่างไร เพื่อนำมาเป็นข้อมูลประกอบการศึกษาวิเคราะห์ เสนอแนวทางการแก้ไข และปรับปรุงกฎหมายในเรื่องโทษทางอาญา เพื่อให้สามารถคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลในการเปิดเผยข้อมูลของจำเลยซึ่งเป็นเด็กและเยาวชนในชั้นพิจารณา ให้มีความเหมาะสม และประสิทธิภาพมากที่สุด

1.4 สมมติฐานของการศึกษา

พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 หมวด 10 การพิจารณาคดีอาญา มาตรา 130 หมวด 11 การพิพากษาคดีอาญา มาตรา 136 หมวด 13 การพิจารณาพิพากษาคดีครอบครัว มาตรา 153 กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลในการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของจำเลย ซึ่งเป็นเด็กและเยาวชนในชั้นพิจารณา และกำหนดโทษสำหรับผู้ฝ่าฝืนไว้ในมาตรา 192 วางหลักไว้ว่า “ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 130 มาตรา 136 หรือมาตรา 153 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ” แต่บทบัญญัติดังกล่าวในเรื่องการกำหนดบทลงโทษสำหรับผู้ฝ่าฝืนยังไม่ได้สัดส่วน และยังไม่สามารถยับยั้งผู้กระทำความผิด ทำให้มีการฝ่าฝืนเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของจำเลย ซึ่งเป็นเด็กและเยาวชนในชั้นพิจารณา จนเกิดความเสียหาย จึงควรมีการแก้ไขบทบัญญัติมาตรา 192 แห่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 โดยกำหนดโทษทางอาญาเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของจำเลย ซึ่งเป็นเด็กและเยาวชนในชั้นพิจารณา โดยให้มีการเพิ่มโทษปรับ และเพิ่มโทษจำคุก ให้ได้สัดส่วนที่เหมาะสมกับการกระทำความผิด เพื่อทำให้เกิดประสิทธิภาพในการยับยั้งและข่มขู่ไม่ให้มีการกระทำความผิด

1.5 วิธีดำเนินการศึกษา

วิจัยฉบับนี้เป็นการศึกษาวิจัยทางกฎหมาย (Legal Research) โดยทำการศึกษาแบบวิจัยเอกสาร (Documentary Research) จากบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ตำราทางวิชาการ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ บทความจากวารสารทางกฎหมาย เอกสารประกอบการสัมมนา และเอกสารอื่น ๆ อีกทั้งความเห็นของนักกฎหมายที่เกี่ยวข้องทั้งเอกสารภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ เพื่อที่จะรวบรวมข้อมูลให้เป็นระบบ แล้วนำมาใช้ศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบและหาข้อเสนอแนะต่อไป

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อทราบถึงแนวความคิดและทฤษฎีของหลักการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลในการเปิดเผยข้อมูลของจำเลยซึ่งเป็นเด็กและเยาวชน
2. เพื่อทราบถึงการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของจำเลยซึ่งเป็นเด็กและเยาวชนตลอดจนการได้สัดส่วนและความเหมาะสมของโทษที่ได้รับต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่จำเลยซึ่งเป็นเด็กและเยาวชนในระบบกฎหมายไทยและระบบกฎหมายต่างประเทศ
3. เพื่อทราบถึงโทษทางอาญาในการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของจำเลยซึ่งเป็นเด็กและเยาวชนในชั้นพิจารณาตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553
4. เพื่อเสนอแนะแนวทางแก้ไขและปรับปรุงโทษทางอาญาที่เกี่ยวข้องกับการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของจำเลยซึ่งเป็นเด็กและเยาวชนในชั้นพิจารณาตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553

บทที่ 2

แนวคิดและทฤษฎีการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลในการเปิดเผยข้อมูลของจำเลย ซึ่งเป็นเด็กและเยาวชนในชั้นพิจารณา

2.1 แนวความคิดและความหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

2.1.1 หลักนิติรัฐ

หลักนิติรัฐ เป็นหลักที่มีความสัมพันธ์กับหลักการปกครองระบอบประชาธิปไตยอย่างใกล้ชิด เนื่องจากได้มีคำกล่าวไว้ว่า “การปกครองระบอบประชาธิปไตยที่แท้จริง จะมีขึ้นและดำรงอยู่ตลอดไปไม่ได้ โดยปราศจากหลักนิติรัฐ” และเฉพาะรัฐที่มีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยเท่านั้น จึงจะควรค่าแก่การเรียกว่านิติรัฐ¹ หลักนิติรัฐนั้นเป็นการกล่าวถึงลักษณะของความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับประชาชน โดยมีความหมายว่ารัฐที่นับถือกฎหมายหรือยกย่องกฎหมายเป็นใหญ่ เป็นรัฐที่ยอมตนอยู่ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายซึ่งรัฐนั่นเองเป็นผู้ตราขึ้น และรัฐยอมรับรองและให้ความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของราษฎรไว้ในกฎหมายสูงสุดของรัฐ เพื่อที่ราษฎรจะได้ใช้สิทธิและเสรีภาพเช่นว่านั้นพัฒนาบุคลิกภาพของตนได้ตามที่ราษฎรแต่ละคนจะเห็นควร แต่อย่างไรก็ตาม การที่รัฐยอมรับรองและให้ความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของราษฎรไว้ในกฎหมายสูงสุดของรัฐนั้น ไม่ได้หมายความว่ารัฐจะยอมให้ราษฎรใช้สิทธิและเสรีภาพของตนกระทำการต่าง ๆ ได้ โดยปราศจากการแทรกแซงใด ๆ จากองค์กรเจ้าหน้าที่ของรัฐเนื่องจากรัฐมีผลประโยชน์ส่วนรวมหรือผลประโยชน์สาธารณะที่จะต้องธำรงไว้ในบางกรณีรัฐจำต้องบังคับให้ราษฎรกระทำการหรือละเว้นไม่กระทำการบางอย่าง องค์กรเจ้าหน้าที่ของรัฐจึงสามารถล่วงล้ำเข้าไปแทรกแซงสิทธิและเสรีภาพของราษฎรได้ แต่รัฐต้องให้คำมั่นต่อราษฎรว่าองค์กรเจ้าหน้าที่ของรัฐจะเข้าแทรกแซงสิทธิและเสรีภาพของราษฎรได้ก็ต่อเมื่อมีกฎหมายบัญญัติไว้อย่างชัดเจนและเป็นการทั่วไปว่าให้องค์กรเจ้าหน้าที่ของรัฐเข้ามาแทรกแซงสิทธิและเสรีภาพของราษฎรได้ในกรณีใดและภายในขอบเขตอย่างไร ทั้งนี้ กฎหมายจะให้อำนาจแก่องค์กรเจ้าหน้าที่ของรัฐเข้ามาแทรกแซงสิทธิและเสรีภาพของราษฎรได้ก็แต่เพียงเท่าที่จำเป็นแก่การธำรงไว้ซึ่งผลประโยชน์สาธารณะ² แต่

¹ วรพจน์ วิศรุดพิชญ์, สิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ, (กรุงเทพฯ: วิทยุชน, 2538), น. 40.

² ผจญ คงเมือง, หลักกฎหมายมหาชน, (กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2550), น. 55-56.

อย่างไรก็ตามหลักนิติรัฐไม่ได้เรียกร้องแต่เพียงให้องค์กรของรัฐใช้อำนาจให้เป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมายเท่านั้น แต่ยังกำหนดหน้าที่ให้องค์กรของรัฐต้องใช้อำนาจที่ได้รับมาให้ความยุติธรรมปรากฏขึ้นเป็นจริงด้วย โดยกำหนดให้องค์กรของรัฐทุกองค์กรต้องผูกพันกับหลักกฎหมายและความยุติธรรม เพราะในทางรูปแบบกฎหมายอาจเป็นกฎเกณฑ์ที่ไม่ยุติธรรมได้

หลักนิติรัฐ ประกอบไปด้วยหลักการย่อยหลายประการ ได้แก่³

1. หลักการแบ่งแยกอำนาจ
2. หลักประกันในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ
3. หลักความชอบด้วยกฎหมายของฝ่ายตุลาการและฝ่ายปกครอง
4. หลักประกันการคุ้มครองสิทธิโดยองค์กรตุลาการ
5. หลักความชอบด้วยกฎหมายในทางเนื้อหา
6. หลักความเป็นอิสระของผู้พิพากษา
7. หลักไม่มีความผิด และไม่มีโทษ โดยไม่มีกฎหมาย
8. หลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ

2.1.2 หลักประกันในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ

หลักนิติรัฐมีความเกี่ยวพันอย่างยิ่งกับสิทธิในเสรีภาพของบุคคล และสิทธิในความเสมอภาค ซึ่งในปัจจุบันนี้กฎเกณฑ์ว่าด้วยเรื่องการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพถือเป็นกฎเกณฑ์ที่กำหนดความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับราษฎร และช่วยในการตีความบทบัญญัติแห่งกฎหมายต่าง ๆ ด้วยเหตุนี้รัฐจึงต้องให้ความเคารพต่อขอบเขตของสิทธิและเสรีภาพของราษฎร การแทรกแซงในสิทธิและเสรีภาพของราษฎรจะกระทำได้อีกต่อเมื่อมีกฎหมายซึ่งผ่านความเห็นชอบจากตัวแทนของประชาชนตามหลักความชอบธรรมในทางประชาธิปไตยได้ให้ความเห็นชอบแล้วเท่านั้น จึงจะสามารถกระทำได้ เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของราษฎรให้มีผลในทางปฏิบัติอย่างแท้จริง จึงได้มีการนำหลักการแบ่งแยกอำนาจมาใช้ เพื่อความมุ่งหมายจะให้อำนาจแต่ละอำนาจควบคุมตรวจสอบซึ่งกันและกันก็เพื่อให้สิทธิและเสรีภาพของราษฎรได้รับความคุ้มครอง

สิทธิในเสรีภาพของบุคคล คือ อำนาจของบุคคลที่กฎหมายรับรองในอันที่จะกระทำการหรืองดเว้นกระทำการใดตามที่ตนต้องการ ส่วนสิทธิในความเสมอภาค คือ อำนาจในอันที่จะเรียกร้องให้รัฐปฏิบัติต่อสิ่งที่มีสาระสำคัญเหมือนกันให้เหมือนกัน และปฏิบัติต่อสิ่งที่มีสาระสำคัญแตกต่างกันให้แตกต่างกันออกไปตามสภาพของสิ่งนั้น ๆ ในรัฐที่เป็นนิติรัฐ การใช้อำนาจรัฐไม่ว่าจะเป็นไปในลักษณะใดเพื่อเข้าไปจำกัดสิทธิและเสรีภาพของราษฎร ไม่สามารถทำตามอำเภอใจได้

³ บรรเจิด สิงคะเนติ, หลักพื้นฐานของสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตามรัฐธรรมนูญ, พิมพ์ครั้งที่ 2, (กรุงเทพฯ: วิญญูชน, 2547). น. 25-37.

เนื่องจากผู้ที่ใช้อำนาจจะต้องผูกพันกับหลักการต่าง ๆ หลายประการ โดยถึงแม้แต่องค์กรนิติบัญญัติจะเป็นองค์กรที่มีความชอบธรรมในระบอบประชาธิปไตยมากที่สุด แต่การใช้อำนาจตรากฎหมายก้าวล่วงสิทธิของราษฎรนั้น องค์กรนิติบัญญัติต้องคำนึงถึงหลักการต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1) หลักความพอสมควรแก่เหตุ

ในการตรากฎหมายเพื่อกำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลนั้น รัฐธรรมนูญจะเรียกร้องให้ฝ่ายนิติบัญญัติ “กระทำได้เท่าที่จำเป็น” หมายถึงต้องตรากฎหมายให้พอเหมาะพอประมาณหรือพอสมควรแก่เหตุ หลักความพอสมควรแก่เหตุเป็นหลักที่มีขึ้นเพื่อกำกัดการใช้อำนาจของรัฐ ถือเป็นหลักทั่วไปที่มีค่าบังคับเท่ากันกับบทบัญญัติอื่น ๆ ของรัฐธรรมนูญ

โดยสภาพขององค์กรนิติบัญญัติไม่ใช่องค์กรที่ใช้อำนาจปกครองล่วงล้ำสิทธิและเสรีภาพของประชาชนโดยตรง แต่องค์กรนิติบัญญัติอาจใช้อำนาจรัฐตรากฎหมายซึ่งมีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนได้เช่นกัน ด้วยเหตุนี้ เมื่อองค์กรนิติบัญญัติจะตรากฎหมายจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชน กฎหมายนั้นจึงต้องสอดคล้องกับหลักความพอสมควรแก่เหตุ ดังนี้

1.1) มาตรการที่องค์กรนิติบัญญัติตราขึ้นเป็นกฎหมายจะต้อง “เหมาะสม” ที่จะบรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการหลักความเหมาะสมเรียกร้องความสัมพันธ์ระหว่างมาตรการที่รัฐใช้จำกัดหรือลดทอนสิทธิของประชาชนกับผลที่จะได้รับจากการใช้มาตรการนั้น โดยกฎหมายใดก็ตามที่กำหนดมาตรการซึ่งเห็นประจักษ์ชัดว่าไม่อาจบรรลุผลที่ต้องการได้อย่างแน่แท้ ถือได้ว่ากฎหมายนั้นไม่เหมาะสม จึงขัดต่อรัฐธรรมนูญซึ่งกฎหมายที่จะถือได้ว่าขัดต่อหลักความเหมาะสมและทำให้ขัดต่อรัฐธรรมนูญนั้น จะต้องปรากฏว่าองค์กรนิติบัญญัติใช้ดุลพินิจซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานของการคาดคะเนพัฒนาการในอนาคตและผลกระทบที่เกิดขึ้นจากกฎหมายนั้นผิดพลาดอย่างชัดเจนเพียงแต่ข้อเท็จจริงที่ว่ากฎหมายนั้นเมื่อใช้ไปแล้วไม่เหมาะสมในอันที่จะบรรลุผลที่ต้องการ ไม่เป็นเหตุที่จะพอพึงได้ว่ากฎหมายฉบับนั้นขัดต่อรัฐธรรมนูญ

1.2) มาตรการที่องค์กรนิติบัญญัติตราขึ้นเป็นกฎหมายนั้นจะต้องเป็นมาตรการที่ “จำเป็น” แก่การดำเนินการเพื่อให้วัตถุประสงค์ที่ต้องการสำเร็จลงได้

หลักความจำเป็น เป็นหลักที่เรียกร้องให้องค์กรนิติบัญญัติเลือกเอามาตรการที่มีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนน้อยที่สุดมาบัญญัติเป็นกฎหมาย ในกรณีที่มีมาตรการที่เหมาะสมหลายมาตรการ หากองค์กรนิติบัญญัติเลือกเอามาตรการที่กระทบต่อสิทธิและเสรีภาพอย่างรุนแรงมาบัญญัติเป็นกฎหมาย ทั้ง ๆ ที่อาจเลือกมาตรการที่รุนแรงน้อยกว่าได้แล้ว ย่อมถือว่ากฎหมายฉบับนั้นขัดต่อหลักความจำเป็น จึงเป็นกฎหมายที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ

1.3) มาตรการที่องค์กรนิติบัญญัติตราขึ้นในกฎหมายเพื่อใช้บังคับนั้น นอกจากจะเป็น มาตรการที่เหมาะสมและจำเป็นแล้ว จะต้องเป็นมาตรการที่พอสมควรแก่เหตุด้วย

หลักความพอสมควรแก่เหตุในความหมายอย่างแคบ เรียกร้องให้องค์กรนิติบัญญัติซึ่ง นำหน้ากระโขนที่มหาชนจะได้รับกับกระโขนที่เอกชนจะต้องสูญเสียไปอันเนื่องจากการปฏิบัติ ตามมาตรการแห่งกฎหมายที่เหมาะสมและจำเป็น การพิจารณาว่ากฎหมายใดขัดต่อหลักความ พอสมควรแก่เหตุในความหมายอย่างแคบหรือไม่ ให้เริ่มพิจารณาสิ่งที่รัฐธรรมนูญมุ่งประสงค์จะ ค้ำครองปัจเจกบุคคลก่อน หลังจากนั้นจึงพิจารณาระดับความรุนแรงของมาตรการตามกฎหมายที่ ถ่วงละเมิดสิ่งที่รัฐธรรมนูญมุ่งประสงค์จะค้ำครอง เมื่อพิจารณาสิ่งที่รัฐธรรมนูญมุ่งประสงค์จะ ค้ำครองปัจเจกชนและระดับความรุนแรงของมาตรการตามกฎหมายแล้ว จึงค่อยมาวินิจฉัยว่า ความ รุนแรงของมาตรการนั้นยังคงพอสมควรแก่เหตุหรือไม่ หากการละเมิดสิ่งที่รัฐธรรมนูญมุ่งประสงค์ จะค้ำครองยังอยู่ในระดับที่พอสมควรแก่เหตุ องค์กรนิติบัญญัติย่อมตรากฎหมายนั้นขึ้นใช้บังคับได้

2) หลักการคุ้มครองสารัตถะแห่งสิทธิและเสรีภาพ

การตรากฎหมายที่จะมากระทบถึงสิทธิและเสรีภาพของบุคคลนั้น องค์กรนิติบัญญัติไม่ อาจตรากฎหมายให้กระทบกระเทือนแก่นหรือสารัตถะของสิทธิและเสรีภาพได้ กฎหมายใดที่ตรา ขึ้นกระทบกระเทือนต่อสาระสำคัญของสิทธิ กฎหมายนั้นย่อมขัดต่อรัฐธรรมนูญจะใช้บังคับไม่ได้ แต่อย่างไรก็ตาม ไม่ได้หมายความว่ารัฐธรรมนูญคุ้มครองสารัตถะแห่งสิทธิและเสรีภาพอย่าง สัมบูรณ์ (Absolute) แต่คุ้มครองอย่างสัมพัทธ์ (Relative) มากกว่า ดังนั้น การพิจารณาว่ากฎหมาย ที่ตราขึ้นนั้นมีผลทำให้สารัตถะของสิทธิได้รับความกระทบกระเทือนหรือไม่ จึงต้องดูข้อเท็จจริง เป็นเรื่อง ๆ ไป เมื่อได้ซึ่งหน้าหน้าของกระโขนสาธารณะและกระโขนของเอกชนแล้ว จึงจะตอบ ได้ว่ากฎหมายนั้นกระทบกระเทือนสารัตถะแห่งสิทธิและเสรีภาพหรือไม่ กล่าวคือ แม้ว่าองค์กร ของรัฐจะตรากฎหมายที่มีผลกระทบกระเทือนแก่นของสิทธิและเสรีภาพก็ตาม แต่ถ้าการ กระทบกระเทือนแก่นของสิทธิและเสรีภาพนั้นยังคงสอดคล้องกับหลักความพอสมควรแก่เหตุอยู่ และกฎหมายนั้นมีความสำคัญอย่างมากต่อกระโขนสาธารณะ ย่อมไม่อาจถือได้ว่ากฎหมายนั้น กระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพ

เมื่อพิจารณาจากวัตถุประสงค์ของการคุ้มครอง โดยทั่วไประบบกฎหมายจะมุ่งประสงค์ คุ้มครอง “แก่น” ของสิทธิและเสรีภาพแต่ละชนิด การคุ้มครองนี้เป็นการคุ้มครองโดยสัมบูรณ์ ไม่มุ่งประสงค์ให้ขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริงเป็นเรื่อง ๆ ไป ดังนั้น การพิจารณาว่ากฎหมายใดกระทบกระเทือน ต่อสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพจะนำเอาหลักความพอสมควรแก่เหตุมาร่วมพิจารณาและ ใช้ เป็นเครื่องช่วยในการวินิจฉัยไม่ได้

3) หลักการมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไปของกฎหมายและหลักการห้ามตรากฎหมายใช้บังคับเฉพาะกรณีและเฉพาะบุคคล

4) หลักการอ้างบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมาย

2.1.3 การชั่งน้ำหนักหลักความได้สัดส่วนระหว่าง ประโยชน์สาธารณะ กับประโยชน์ของเด็ก

ประโยชน์สาธารณะ

คำว่า ประโยชน์สาธารณะ หรือ Public Interest ไม่มีการกำหนดความหมายไว้แน่นอนตายตัวว่ามีความหมายเช่นไร จึงมีนักกฎหมายให้ความหมายไว้ ดังนี้

Black ' s Law Dictionary ได้ให้ความหมายของประโยชน์สาธารณะ⁴ ไว้ว่า หมายความว่า สิ่งที่เกี่ยวข้องกับสังคมโดยรวมอาจจะเป็นผลประโยชน์ทางการเงินหรือผลประโยชน์อื่นใดที่ทำให้สิทธิหรือความรับผิดชอบทางกฎหมายของประชาชนส่วนใหญ่ถูกระงับ แต่มิได้หมายความว่าสิ่งใดก็ตามที่มีความหมายอย่างแคบเพียงแต่ความสงสัยใคร่รู้หรือเป็นแค่เพียงผลประโยชน์ของท้องถิ่นใดซึ่งถูกระงับจากเรื่องราวที่พิพาทอยู่เท่านั้น ประโยชน์สาธารณะนับเป็นผลประโยชน์ร่วมกันของประชาชนโดยรวมในกิจการของรัฐบาลระดับท้องถิ่น มลรัฐ หรือระดับชาติ

เจอร์ามี เบนซัม ได้ให้ความหมายของคำว่าประโยชน์สาธารณะไว้ว่าเป็นประโยชน์สูงสุดของประชาชนจำนวนมากที่สุด และอาจมองได้จากหลายแง่มุมด้วยกัน

เอ็ดมันด์ เบอรัค เห็นว่า คือผลประโยชน์ของสาธารณชนหรือของชาติที่เป็นผลพวงมาจากการอภิปรายของสมาชิกรัฐสภา⁵

นักกฎหมายของไทยให้ความหมายของคำว่า ประโยชน์สาธารณะไว้ เช่น ศาสตราจารย์ ดร.บวรศักดิ์ อุวรรณโณ ว่า ประโยชน์สาธารณะเป็นวัตถุประสงค์ของการดำเนินการของรัฐเพื่อตอบสนองความต้องการของคนส่วนใหญ่⁶

ศาสตราจารย์ ดร.วราพจน์ วิสสุตพิชญ์ ให้ความหมายของประโยชน์สาธารณะว่า เป็นความต้องการอันร่วมกันของราษฎรที่ต้องการความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ความมั่งคั่งทาง

⁴ Henry Campbell, Black ' s Law Dictionary with Pronunciations, 6th ed, (MN: West Publishing Co., 1990), p.1229

⁵ J.d. William, public administration อ้างถึงใน ดิน ปรัชญพฤทธิ, ศัพท์รัฐประศาสนศาสตร์, (กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538), น. 329-330.

⁶ บวรศักดิ์ อุวรรณโณ, กฎหมายมหาชน เล่ม 3 ที่มาและนิติวิธี, (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2538), น. 333.

เศรษฐกิจ ความกินดีอยู่ดีทั้งในทางกายภาพและในทางจิตใจของราษฎรแต่ละคน ความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีในสังคม⁷

แนวคิดเกี่ยวกับประโยชน์สูงสุดของเด็กและเยาวชน

หลักประโยชน์สูงสุดของเด็กและเยาวชนปรากฏครั้งแรกโดยศาลยุติธรรมประเทศอังกฤษในคดี Blissets Case (ค.ศ. 1765) ซึ่งเป็นคดีที่ตัดสินเกี่ยวกับการใช้อำนาจปกครองบุตร โดยคำพิพากษาของศาลตอนหนึ่งว่า “ถ้าคู่กรณีทั้งสองฝ่ายไม่เห็นด้วย ศาลจะกระทำบางสิ่งซึ่งปรากฏอันเป็นสิ่งที่ดีที่สุดในสำหรับเด็ก” ซึ่งหลักเกณฑ์คดีดังกล่าวศาลได้ใช้ดุลพินิจในการดำเนินคดีโดยยึดหลักประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสำคัญ แต่การใช้ดุลพินิจของผู้พิพากษาในคดีนี้ยังมีได้ให้ความหมายคำว่า “ประโยชน์สูงสุดของเด็ก” ไว้อย่างชัดเจน นอกจากศาลอังกฤษแล้วยังมีนักวิชาการอีกหลายท่านได้ให้ความหมายของคำว่าประโยชน์สูงสุดของเด็กไว้แตกต่างกัน ดังนี้

Stewart W. Gagnon ได้กล่าวถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กโดยอาจสันนิษฐานได้ว่าเป็นวิธีการหรือเป็นมาตรการอย่างง่ายที่สุดที่จะก่อให้เกิดผลประโยชน์แก่เด็กมากที่สุด อีกทั้งยังเป็นการสนับสนุนต่อการพัฒนาการของเด็กในทางสังคม กระบวนการรับรู้และอารมณ์

Navas Navarro ให้ความเห็นว่า ผลประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นเครื่องมือทางกฎหมายซึ่งมุ่งประสงค์ที่จะก่อให้เกิดความผาสุกแก่เด็กทั้งทางกายภาพ สุขภาพ และสถานะทางสังคม

Renate Winter กล่าวว่าผลประโยชน์สูงสุดของเด็กที่กล่าวถึงในอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กมีความหมายที่ชัดเจนอยู่แล้ว กล่าวคือ ผลประโยชน์ของเด็กจะต้องถูกนำมาพิจารณาเป็นลำดับแรก (Primary Consideration) แม้ผลประโยชน์ของบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องจะมีความสำคัญก็ตาม

สำหรับประเทศไทย วัชรินทร์ ปัจเจกวิญญูสกุล ได้ให้คำจำกัดความ “ประโยชน์สูงสุดของเด็ก” หมายถึง สิทธิประโยชน์ของเด็กทั้งปวงที่พึงมีพึงได้ในฐานะที่เกิดมาและมีชีวิตรอดอยู่ภายในกรอบอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1989 ที่ให้การรับรองไว้ หรือโดยสามัญสำนึกของวิญญูชนทั่วไปย่อมเห็นได้ว่าเป็นสิทธิประโยชน์ของเด็ก ดังนั้นในการตรากฎหมายไม่ว่าจะเป็นกฎหมายที่กำหนดบทลงโทษแก่เด็กหรือกฎหมายกำหนดวิธีปฏิบัติต่อเด็กที่กระทำความผิดจะต้องคำนึงถึงผลประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสำคัญ โดยมีจุดเน้นที่การคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กมิใช่คุ้มครองสวัสดิภาพของสังคมโดยมองว่าเด็กเป็นตัวทำลายสวัสดิภาพสังคม⁸

สังคมในปัจจุบันให้ความสำคัญกับเด็กมากขึ้น โดยมองว่าเด็กเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่า (Value Commodities) ที่จะต้องได้รับการปกป้องคุ้มครองประกอบกับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ

⁷ วรพจน์ วิศรุดพิชญ์, หลักการพื้นฐานของกฎหมายปกครอง, (กรุงเทพฯ: วิญญูชน, 2540), น. 21.

⁸ วัชรินทร์ ปัจเจกวิญญูสกุล, “มาตรฐานการปฏิบัติต่อเด็กที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก,” วารสารดุลพินิจ, (กันยายน-ตุลาคม, 2537), น 19

ซึ่งผลของการเล็งเห็นความสำคัญของเด็กเป็นการนำไปสู่แนวคิดที่ต้องการให้ความสำคัญแก่คุณค่าของเด็กมากยิ่งขึ้น หลักการว่าด้วยประโยชน์สูงสุดสำหรับเด็กนั้นมีพื้นฐานมาจากความต้องการของเด็กตามธรรมชาติและความต้องการดังกล่าวถือได้ว่าเป็นประดิษฐกรรมทางวัฒนธรรม (Cultural Construction) จึงกล่าวได้ว่าความต้องการของเด็กเพื่อนำไปสู่ประโยชน์สูงสุดสำหรับเด็กต้องพิจารณาจากหลาย ๆ แง่มุม ได้แก่ ความต้องการด้านสุขอนามัย ความต้องการปรับตัวทางสังคม ความต้องการในแง่ของการกำหนดวัฒนธรรม ตลอดจนความต้องการในการเป็นที่ยอมรับในสังคม และใช้ชีวิตอย่างเท่าเทียม ปราศจากการบรรทัดฐานทางสังคม⁹

ดังนั้น ในการบัญญัติกฎหมายไม่ว่าจะเป็นกฎหมายที่กำหนดวิธีการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด หรือกฎหมายที่กำหนดวิธีการลงโทษต่อเด็กและเยาวชนก็ย่อมจะต้องคำนึงถึงผลประโยชน์สูงสุดของเด็กประกอบกับมีจุดมุ่งเน้นในการคุ้มครองสิทธิและสวัสดิภาพของเด็กและเยาวชนเป็นสำคัญ¹⁰

2.1.4 หลักเกณฑ์ในการกำหนดความรับผิดชอบและโทษทางอาญา

หลักเกณฑ์ในการกำหนดว่าการกระทำอย่างใดควรเป็นความผิดทางอาญานั้น มีนักกฎหมายอธิบายหลักเกณฑ์ไว้

ฝ่ายที่เห็นว่าจารีตประเพณี ศาสนาและศีลธรรม มีส่วนสำคัญในการก่อให้เกิดกฎหมายและการปฏิบัติตามกฎหมาย การบังคับให้ปฏิบัติตามกฎหมายไม่ยากลำบาก เพราะผู้คิดที่จะฝ่าฝืนต้องคำนึงถึงเสมอว่าตนมิได้ฝ่าฝืนเฉพาะแต่กฎหมาย แต่ยังฝ่าฝืนมาตรการอื่น ๆ ที่ควบคุมสังคมอยู่ด้วย เช่น หลักศีลธรรมทางศาสนา เป็นต้น¹¹ อย่างไรก็ตามมีหลายกรณี que ถือว่าผิดศีลธรรมแต่ไม่ผิดกฎหมายอาญา เช่น การพูดโกหก การดื่มสุรา การกระทำบางอย่างไม่ผิดศีลธรรมแต่ผิดกฎหมายอาญา คือไม่เจตนาไม่ประมาท แต่กฎหมายก็ยังบัญญัติว่าการกระทำนั้นเป็นความผิด ดังนั้นจะเห็นว่าศีลธรรมและกฎหมายอาญานั้น ไม่ได้สอดคล้องต้องกันทุกกรณี เราจึงใช้ศีลธรรมเป็นเครื่อง

⁹ การคุ้มครองสิทธิของเด็กและเยาวชนในการดำเนินคดีอาญา : ศึกษาปัญหาและผลกระทบอันเกิดจากการไม่โอนคดีเด็กและเยาวชนตามมาตรา 96 แห่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 หน้า 14

¹⁰ มาตากลักษ์ณ์ ออรุ่งโรจน์, พเยาว์ ศรีแสงทอง, ชัชวาล เทียมถนอม และปิติ โพธิ์จิตร, การวิจัยเพื่อติดตามประเมินผลการจัดให้มีสหวิชาชีพในการสอบปากคำเด็กตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 133 ทวิ (รายงานผลการวิจัย), (กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2551), น. 47-48.

¹¹ หยุด แสงอุทัย, ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป, (กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2523), น. 38-45.

กำหนดความผิดอาญาไปตายตัวไม่ได้¹² ในทางตะวันตก นักกฎหมายซึ่งเคยเป็นศาสตราจารย์ทางนิติปรัชญา ชื่อ เอช. แอล. เอ. ฮาร์ท (H.L.A. Hart) ได้รับแนวความคิดประเภทเสรีนิยมจาก จอห์น สจิวต์ มิลล์ (John Stuart Mill) ได้อธิบายหลักเกณฑ์การกำหนดความรับผิดชอบและโทษทางอาญาว่า “เหตุผลในการใช้อำนาจเหนือบุคคลในสังคมที่เจริญแล้วมีอยู่เพียงประการเดียวเท่านั้น คือ เพื่อป้องกันภัยอันจะเกิดขึ้นแก่บุคคลอื่น ๆ จะใช้อำนาจนั้นโดยอ้างเหตุว่า เพื่อให้กายและใจของบุคคลนั้นดีขึ้น ย่อมไม่เป็นการเพียงพอ บุคคลไม่อาจที่จะถูกบังคับโดยชอบธรรมให้กระทำหรือละเว้นกระทำโดยอ้างว่าจะทำให้เขาดีขึ้น หรือจะทำให้เขามีความสุขขึ้น หรือในสายตาของผู้อื่นการกระทำหรือละเว้นการกระทำ จะทำให้บุคคลนั้นฉลาดหรือถูกต้องขึ้น”¹³

Herbert L. Packer ได้ให้หลัก 6 ประการในอันที่จะถือว่าการกระทำเรื่องนั้นควรเป็นความผิดอาญาหรือไม่ ดังต่อไปนี้¹⁴

1. การกระทำนั้นเป็นที่เห็นได้ชัดในหมู่มชนส่วนมากว่า เป็นการกระทำที่กระทบกระเทือนต่อสังคม และหมู่มชนส่วนมากมิได้ให้อภัยแก่การกระทำเช่นนั้น
2. ถ้าการกระทำดังกล่าวเป็นความผิดทางอาญาแล้ว จะไม่ขัดแย้งกับวัตถุประสงค์ของการลงโทษประการต่าง ๆ
3. การปราบปรามการกระทำเช่นนั้น กล่าวคือ การถือว่าการกระทำนั้นเป็นความผิดทางอาญา จะไม่มีผลเป็นการลดการกระทำที่สังคมเห็นว่าถูกต้องให้น้อยลงไป
4. หากเป็นความผิดอาญาแล้ว จะมีการใช้บังคับกฎหมายอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน
5. การใช้กระบวนการยุติธรรมทางอาญากับการกระทำดังกล่าวจะไม่มีผลทำให้เกิดการใช้กระบวนการนั้นอย่างเกินขีดความสามารถทั้งทางด้านคุณภาพและปริมาณ
6. ไม่มีมาตรการควบคุมอย่างสมเหตุสมผลอื่น ๆ แล้ว นอกจากการใช้กฎหมายอาญากับกรณีที่เกิดขึ้น

จากแนวความคิดต่าง ๆ จะเห็นได้ว่าหลักเกณฑ์การกำหนดความรับผิดชอบและโทษทางอาญามีหลายแนวคิด จึงเป็นการยากที่จะระบุว่ารัฐมีหลักเกณฑ์อย่างใดแน่นอนตายตัวว่าการกระทำใดควรเป็นความผิดอาญาและมีโทษทางอาญา

2.1.5 ความเป็นมาของกฎหมายคุ้มครองเด็กและเยาวชน

¹² เกียรติจักร วัจนะสวัสดิ์, คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1, (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ พลสยาม พรินต์ติ้ง (ประเทศไทย), 2551), น. 2-10.

¹³ H.L.A. Hart, Law Liberty and Morality, (California: Stanford University Press, reprinted 1965), p.4.

¹⁴ Herbert L. Packer The Limits of the Criminal sanction, (California: Stanford University Press 1968), p 296.

แนวคิดเกี่ยวกับการคุ้มครองเด็กและเยาวชน

แต่เดิมในทางประวัติศาสตร์จะเห็นได้ว่าการให้ความสำคัญต่อการคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนนั้นยังไม่มีชัดเจนโดยรัฐไม่มีอำนาจเข้ามาปกป้องดูแลเด็กอย่างเต็มที่เห็นได้จากในยุคแรกๆ สังคมยังมีขนาดเล็กอาศัยเป็นแบบชนเผ่าซึ่งสามารถดูแลและปกครองกันเองภายในชนเผ่า นั้น เด็กที่เกิดมาในครอบครัวก็ต้องอยู่ภายใต้ความดูแลและปกครองของครอบครัว โดยบิดามารดามีหน้าที่ดูแลและให้ความคุ้มครองหรืออาจจะกล่าวได้ว่าผู้ปกครองชนเผ่าจะไม่เข้าไปก้าวก่ายการใช้อำนาจภายในครอบครัวเพราะเด็กที่อยู่ในครอบครัวจึงถือว่าเป็นสมบัติของครอบครัว กระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนเกิดขึ้นจากกฎหมายโรมัน ซึ่งกฎหมายโรมันก็ได้มีวิวัฒนาการจากกฎหมายสมัยโบราณ¹⁵ ดังนี้

กฎหมายฮัมบูระบี (Hammurabi) มีหลักฐานประมาณไม่น้อยกว่า 2,500 ปี ก่อนคริสต์ศักราช นับว่าเป็นกฎหมายฉบับแรกของโลกที่บัญญัติขึ้นในรูปของประมวลกฎหมาย โดยได้บันทึกกฎหมายของบาบิโลนไว้ (Babylon) กฎหมายนี้ได้บัญญัติเรื่องต่างๆ รวมทั้งบทบัญญัติเกี่ยวกับการคุ้มครองเด็กไว้โดยบัญญัติเกี่ยวกับความผิดของเด็ก ครอบครัว หรือโดยบทกฎหมายของผู้ใหญ่

กฎหมายซูเมเรียน (Sumerian) มีประวัติย้อนหลังไปถึง 1,750 ปีก่อนคริสต์ศักราชมีบทบัญญัติในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวและปกครองบุตร สมัยนั้นเด็กชายต้องเรียนหนังสือในโรงเรียนวันละ 12 ชั่วโมง และศึกษาเล่าเรียนตลอดทั้งปี จนกว่าจะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ การลงโทษได้กระทำอย่างเข้มงวดเพื่อให้เด็กขยันในการศึกษาเล่าเรียน

กฎหมายทัลมุด (Talmude) เป็นกฎหมายของยิวที่บัญญัติวิธีพิจารณาคดีเด็ก เช่น บิดามารดาจะต้องร้องทุกข์ต่อเจ้าหน้าที่ของบ้านเมืองในการที่เด็กกระทำผิด ซึ่งเด็กจะถูกตักเตือนหรือเมียนโดยผู้พิพากษาของท้องถิ่น ต่อมาได้มีการบัญญัติให้รับฟังพยานหลักฐานประกอบด้วยและมีกฎหมายของผู้สอนศาสนายิว เรียกว่า Rabbinic Law ซึ่งได้จัดหมวดหมู่กฎหมายอย่างเป็นระบบขึ้นในส่วนที่เกี่ยวกับความรับผิดชอบของเด็ก ได้จำแนกออกเป็น 3 ประเภท คือ 1) เด็กทารกอายุไม่เกิน 6 ปี 2) เด็กอายุ 7-12 ปี และ 3) เด็กวัยรุ่นอายุ 13-20 ปี

โดยมีการกำหนดโทษของเด็กเพิ่มขึ้นตามอายุ และความรับผิดชอบของผู้กระทำผิด กฎหมายไบเซนไทน์ของจัสติเนียน (Byzantine Code of Justinian) พยายามกำหนดบทลงโทษจึงเกิดแนวคิดและพัฒนาการทางด้านตราขแห่งความยุติธรรม

¹⁵ ประธาน วัฒนาวาณิช, กระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน, (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แผนการพิมพ์, 2526), น. 13-19.

ประมวลกฎหมายตราโค (Droco) ของกรีกโบราณนับได้ว่าเป็นกฎหมายที่มีบทลงโทษรุนแรง เพราะอนุญาตให้ประชาชนทุกคนดำเนินการฟ้องร้องต่อผู้กระทำความผิดได้ในนามของผู้เสียหาย Droconian จึงหมายถึง การลงโทษที่รุนแรงในยุคแรก ๆ ไม่ปรากฏว่ามีการบัญญัติความผิดและการลงโทษเด็กและเยาวชนมากนักเป็นที่เข้าใจกันว่า การควบคุมเด็กและเยาวชนอยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของบิดามารดาและครอบครัว

สำหรับกฎหมายโรมันถือว่าเด็กมีสถานะเป็นทรัพย์สิน จึงได้รับการปกป้องดูแลเสมือนมิใช่บุคคล (Treated as no Persons) และกำหนดให้บิดามีอำนาจสูงสุดในฐานะเป็นหัวหน้าครอบครัวสามารถใช้อำนาจเหนือสมาชิกในครอบครัวเป็นเหมือนเจ้าชีวิตของเด็กที่ซึ่งเป็นชีวิตได้ มีสิทธิจำหน่ายหรือให้บุตรแต่งงานกับบุคคลที่ตนต้องการได้ อำนาจของบิดามารดาที่มีเหนือบุตรในกฎหมายโรมันมีอย่างไม่จำกัดนั้นเป็นไปตามหลัก patria Potestas¹⁶ หมายถึง อำนาจของหัวหน้าครอบครัวที่สังคมภายนอกอันได้แก่รัฐหรือบุคคลทั่วไปจะเข้าแทรกแซงการใช้อำนาจของหัวหน้าครอบครัวไม่ได้จึงกล่าวได้ว่าอำนาจของหัวหน้าครอบครัวเหนือบุตรแยกได้เป็น 2 ด้าน คือ ด้านร่างกายและทรัพย์สิน

อำนาจเหนือชีวิตและร่างกายของคนในครอบครัว กล่าวกันว่าสมาชิกในครอบครัวอยู่ในมือ (Manus) ของหัวหน้าครอบครัว อำนาจมีหลายประการ¹⁷ กล่าวคือ

- 1) หัวหน้าครอบครัวอาจลงโทษสมาชิกในครอบครัวให้ถึงตายได้ (Jus Vitae Necisque) อำนาจนี้มีลักษณะเด็ดขาด และรวมไปถึงการเขียน กักขัง และฆา
- 2) อำนาจการขายคนในครอบครัว การนำคนไปขายจะมีผลอย่างไรที่สุดแล้วแต่สถานที่ที่นำไปขาย เช่น ถ้าขายข้ามแม่น้ำไทเบอร์ (Trans Tiberim) ซึ่งเป็นพรมแดนด้านหนึ่งของโรมันผู้ถูกขายจะตกเป็นทาสทันที
- 3) อำนาจในการยกบุคคลในครอบครัวให้สมรสกับบุคคลอื่นหรืออำนาจที่จะจับสมาชิกในครอบครัวให้หย่าร้างกับคู่สมรส

หลัก Patria Potestas ยังมีอิทธิพลต่อระบบกฎหมายของประเทศอังกฤษ ยุโรป-กลาง อินเดีย รวมทั้งประเทศสหรัฐอเมริกาที่ให้อำนาจหัวหน้าครอบครัวอย่างไม่จำกัดในการปฏิบัติต่อสมาชิกในครอบครัว ในศตวรรษที่ 5 กฎหมายสิบสองโต๊ะของโรมันได้บัญญัติความรับผิดชอบทางอาญาของเด็กให้ได้รับโทษสถานเบา อย่างไรก็ตามกฎหมายยังคุ้มครองสำหรับเด็กทารกที่พูดไม่ได้

¹⁶ Mary J. Clemant, *The Juvenile System: Law and Process*, (Burlington, MA: Butterworth-Heinemann, 2002), p. 2-3 .

¹⁷ ประชุม โจมฉาย, *หลักกฎหมายโรมันเบื้องต้น*, พิมพ์ครั้งที่ 2, (กรุงเทพฯ: โครงการตำราและวารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2546), น. 99-100.

ศตวรรษที่ 12 กฎหมายจัสติเนียนได้บัญญัติให้เด็กที่มีอายุไม่เกิน 7 ปี ไม่ต้องรับผิดชอบ โดยสันนิษฐานว่าเด็กอายุในเกณฑ์นี้ยังขาดความเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ ดังนั้นจึงไม่สามารถกระทำความผิดได้ การคุ้มครองสิทธิเด็กอย่างสมบูรณ์นี้จึงเป็นที่มาของกฎหมายคอมมอนลอว์ (Common Law) และเป็นหลักการที่สำคัญของกฎหมายประเทศอังกฤษและสหรัฐอเมริกา ส่วนเด็กที่มีอายุเกินกว่า 7 ปี ยังคงอยู่ในข่ายที่จะได้รับการปฏิบัติอย่างเมตตาจนกระทั่งถึงวัยหนุ่ม

ตามกฎหมายจัสติเนียนจะวินิจฉัยความรับผิดชอบทางกฎหมายอาญาโดยอาศัยมูลฐานดังนี้

- 1) อายุและการเจริญเติบโตร่างกาย
- 2) ลักษณะความผิด
- 3) สภาวะทางด้านจิตใจของผู้กระทำผิด

ความผิดยังจำกัดสำหรับเด็กที่มีอายุสูงขึ้นซึ่งเป็นที่มาของกฎหมายอังกฤษ และสหรัฐอเมริกาในเวลาต่อมา

นอกจากนี้ สมัยโรมันได้มีสถาบันสำหรับควบคุมเด็กเร่ร่อนพนจรขึ้นเป็นครั้งแรก เรียกว่า Hospice of Sen Michele ได้ก่อตั้งขึ้นปี ค.ศ. 1704 ในสมัยพระสันตะปาปาคลีเมนต์ที่ 11 (Pope Clement XI) เพื่อให้การอบรมสั่งสอนแก่เด็กที่ดื้อรั้น เกียจคร้าน สถานที่ควบคุมสร้างขึ้นในวัดและวิหารโดยพระจะรับเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี ที่ถูกศาลพิพากษาลงโทษคดีอาญารวมทั้งเด็กดื้อรั้นยากแก่การศึกษาอบรมหรือบิดามารดาปกครองไม่ได้ ผู้กระทำความผิดจะต้องร่วมกันทำงาน โดยล่ามโซ่และอยู่ภายใต้การควบคุมไว้ในห้องส่วนตัวเพื่อพักผ่อนและฝึกจิตใจ สำหรับเด็กที่ดื้อรั้นจะแยกกักขังต่างหากจากเด็กกระทำผิด สถานที่กักขัง Hospice นี้ เป็นที่มาของการควบคุมเด็กที่กระทำผิดของประเทศสหรัฐอเมริกา โดยแบ่งสถานที่ควบคุมออกเป็นสถานที่ทำงาน ห้องควบคุม และแยกเด็กกระทำผิดออกจากเด็กธรรมดา

แนวความคิดที่ให้มีศาลเยาวชนและครอบครัวเกิดขึ้น เพราะเด็กหรือเยาวชนมีร่างกายและจิตใจที่ยังไม่เจริญเติบโตเต็มที่ ยังขาดความรู้สึกผิดชอบในการประพฤติปฏิบัติต่าง ๆ การที่เด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดอาญานั้น อาจเป็นเพราะเกี่ยวกับตัวเด็กเอง เช่นจิตใจยังอ่อนแออยู่ หรือมีโรคทางพันธุกรรมหรือทางอื่นที่ทำให้จิตใจผิดไปจากเด็กธรรมดา หรืออาจเป็นเพราะได้รับอิทธิพลสิ่งแวดล้อมไม่ดีหรือได้รับการศึกษาอบรมที่ไม่ถูกต้อง เช่น บิดามารดาประพฤติชั่วเป็นตัวอย่างแก่เด็ก หรือบิดามารดาชอบทะเลาะวิวาทกัน หรืออาจได้รับอิทธิพลจากสังคมภายนอกซึ่งหล่อหลอมจิตใจของเด็กหรือเยาวชนให้เห็นผิดเป็นชอบหรือเข้าใจค่านิยมของสังคมผิดไป ฉะนั้นรัฐจึงไม่ควรที่จะลงโทษเด็กเพื่อเป็นการแก้แค้น หรือลงโทษเด็กเพื่อให้เป็นเยี่ยงอย่างแก่ผู้อื่น แต่ควรพิจารณาเด็กเป็นคน ๆ ไป ว่าควรลงโทษหรือใช้วิธีการอย่างไรจึงจะทำให้เด็กกลับตนเป็น

คนดีได้ และถ้าจะมีหนทางใดที่ทำให้เด็กกลับตนเป็นคนดีได้โดยไม่ต้องลงโทษ ศาลก็ไม่ริโรที่จะกระทำเช่นนั้น ทั้งนี้ เพราะถ้าจะมองอีกแง่หนึ่งแล้ว การที่เด็กกระทำผิดอาญานั้น รัฐมีส่วนที่จะต้องรับผิดชอบด้วย เพราะรัฐควรจะได้ช่วยเหลือสงเคราะห์เด็กมาแต่แรก เพื่อมิให้เด็กมีโอกาสกระทำผิด โดยจัดการในเรื่องสังคมและสิ่งแวดล้อมให้ดี¹⁸

เมื่อเด็กจะต้องรับโทษ ไม่ว่าจะเป็นโยบายทางอาญาหรือนำวิธีการสำหรับเด็กมาใช้เพื่อให้เด็กหรือเยาวชนกลับตนเป็นคนดีของสังคม ถ้าให้ศาลธรรมดาที่ขึ้นต่อการพิจารณาพิพากษาผู้ใหญ่มาพิจารณาคดีเด็กก็อาจไม่ได้รับผลเต็มที่ ศาลเด็กหรือศาลเยาวชนที่จัดตั้งขึ้นต้องจัดหาและคัดสรรผู้พิพากษาที่มีความรู้ความเข้าใจ และมีความสันทัดชัดเจนในการพิจารณาพิพากษาคดีเด็กหรือเยาวชน เพราะวิธีพิจารณาพิพากษาคดีเด็กแตกต่างกับคดีธรรมดา การพิจารณาพิพากษาคดีเด็กต้องการผู้ที่มีความรู้พิเศษในเรื่องกระทำผิดของเด็กหรือเยาวชน¹⁹

ประเทศไทยแต่เดิมมาได้มีวิธีการพิเศษที่นำมาใช้แก่เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด โดยให้ได้รับการสงเคราะห์เยียวยาและแก้ไขแทนที่จะถูกลงโทษจำคุก ทั้งมีการให้การศึกษอบรมและฝึกฝนอาชีพเพื่อเป็นแนวทางในการดำรงชีวิตที่ติงามต่อไปแทนที่จะส่งตัวเด็กและเยาวชนไปคุมขังไว้ในเรือนจำ²⁰ ซึ่งเป็นการลงโทษเด็กและเยาวชนให้ได้รับความอับอายอีกทั้งมักจะได้รับการถ่ายทอดพฤติกรรมที่ชั่วร้ายจากนักโทษที่เป็นผู้ใหญ่ ทางรัฐจึงจัดส่งเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดเหล่านี้ไปยังโรงเรียนฝึกอาชีพตามพระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. 2478 หรือจัดส่งเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดไปยังสถานฝึกและอบรมตามพระราชบัญญัติจัดการฝึกและอบรมเด็กบางจำพวก พ.ศ. 2479 ซึ่งเป็นโรงเรียนฝึกอบรมสำหรับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดซึ่งมีอายุยังไม่ครบ 18 ปี ซึ่งอยู่ในความควบคุมดูแลของกรมราชทัณฑ์²¹ นอกจากนี้พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2479 และพระราชบัญญัติจัดการฝึกและอบรมเด็กบางจำพวก พ.ศ. 2479 ยังได้บัญญัติวิธีการปฏิบัติต่อนักโทษซึ่งรวมทั้งเด็กและเยาวชนที่ต้องคำพิพากษาโดยเน้นหนักไปในทางฝึกอบรมไม่ใช่ในทางลงโทษ ซึ่งต่อมากรมราชทัณฑ์ได้โอนโรงเรียนฝึกอาชีพสำหรับเด็กและเยาวชนไปให้กรมประชาสงเคราะห์ดำเนินการ ต่อมาเมื่อมีพระราชบัญญัติควบคุมเด็กและนักเรียน พ.ศ. 2481 ให้

¹⁸ วรวิทย์ ฤทธิพิศ, หลักกฎหมายการดำเนินคดีในศาลเยาวชนและครอบครัว, พิมพ์ครั้งที่ 4, (กรุงเทพฯ: วิญญูชน, 2560), น. 18.

¹⁹ เพิ่งอ้าง, น. 15.

²⁰ อัจฉริยา ชูตินันท์, กฎหมายเกี่ยวกับคดีเด็ก เยาวชน และคดีครอบครัว, พิมพ์ครั้งที่ 3, (กรุงเทพฯ: วิญญูชน, 2552), น. 34.

²¹ ม.ร.ว. อุดลภี กิตติยากร, ประวัติศาสตร์คดีเด็กและเยาวชนกลาง” หนังสือที่ระลึกในการเปิดศาลคดีเด็กและเยาวชน จังหวัดระนอง พ.ศ. 2526, (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ศรีวิกรมชาติ), น. 1.

กระทรวงศึกษาธิการและกระทรวงมหาดไทยเป็นเจ้าหน้าที่จัดการกับเด็กนักเรียนหรือเด็กอนาถาที่ประพฤติดนไม่สมควรแก่วัยโดยใช้เฉพาะในกรุงเทพมหานครเท่านั้น

ในขณะที่ยังใช้ประมวลกฎหมายอาญา ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2500 การปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดนั้น ศาลก็ได้พิจารณาพิเคราะห์ถึงความรู้สึกผิดชอบของเด็กและเยาวชน ประกอบกับลักษณะของความผิดที่เด็กหรือเยาวชนได้กระทำความผิดแล้วกำหนดโทษไปตามความเหมาะสม โดยไม่อาจใช้หลักการที่จะค้นหาสาเหตุที่เด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดแล้วพยายามแก้ไขสาเหตุดังกล่าว ยิ่งกว่าที่จะมุ่งลงโทษได้ในศาลธรรมดา เพราะขาดหน่วยงานพิเศษที่มีอำนาจหน้าที่ในการสืบเสาะข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวเด็กหรือเยาวชน ตลอดจนการสงเคราะห์และบำบัดแก้ไขให้เด็กหรือเยาวชนให้กลับตนเป็นพลเมืองดี²²

อย่างไรก็ตามในปี พ.ศ. 2482 ได้เริ่มมีแนวความคิดในการจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชนขึ้นเป็นครั้งแรกในสมัยรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม แต่เกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 ขึ้นก่อน และในที่สุดวันที่ 3 กรกฎาคม พ.ศ. 2494 ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ. 2494 และพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ. 2494 โดยมีสถานพินิจและคุ้มครองเด็กเป็นเครื่องมือของศาลคดีเด็กและเยาวชน พระราชบัญญัติทั้งสองฉบับมีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองสิทธิและสวัสดิภาพของเด็กและเยาวชน โดยในทางอาญามีบทบัญญัติให้ศาลคำนึงถึงสวัสดิภาพของเด็กและเยาวชนซึ่งควรจะได้รับ การฝึกอบรม สั่งสอน และสงเคราะห์ให้กลับตัวเป็นพลเมืองดียิ่งกว่าการที่จะลงโทษ ทั้งในการพิพากษาคดีอาญานั้นให้ศาลคำนึงถึงบุคลิกภาพ สุขภาพ และภาวะแห่งจิตของเด็กและเยาวชนซึ่งแตกต่างกันเป็นคน ๆ ไป และการลงโทษ หรือการใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนก็ให้เหมาะสมกับตัวเด็กหรือเยาวชนตามพฤติการณ์เฉพาะเรื่อง

ต่อมา กระทรวงยุติธรรมได้เล็งเห็นว่าการที่จะคุ้มครองเด็กและเยาวชนอย่างเดี๋ยวมเพียงพอ จึงควรคุ้มครองรวมไปถึงครอบครัวด้วย จึงจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัว โดยยกเลิกพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ. 2494 และพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ. 2494 และประกาศใช้พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534

2.1.6 แนวคิดเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคล

สิทธิในการได้รับความคุ้มครองความเป็นส่วนตัว และเสรีภาพในการสื่อสารหรือส่งผ่านข้อมูลส่วนบุคคล ต่างก็เป็นสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของมนุษย์ ประกอบกับปัจจุบันใน

²² นิคม ชัยอาญา, ตัวบทกฎหมายพร้อมด้วยคำอธิบายศาลคดีเด็กและเยาวชน, (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์นิติเวช, 2495), น. 23.

ประเทศไทยได้ให้ความสนใจและความสำคัญแก่สิทธิส่วนบุคคลหรือสิทธิความเป็นอยู่ส่วนตัวอย่างมาก ไม่ว่าจะทำอะไรก็ตามก็ต้องเคารพในสิทธิส่วนบุคคลหรือสิทธิความเป็นอยู่ส่วนตัว โดยต้องคำนึงว่าการกระทำของตนจะกระทบหรือละเมิดต่อสิทธิส่วนบุคคลหรือสิทธิความเป็นอยู่ส่วนตัวของผู้อื่นหรือไม่ ด้วยเหตุนี้ในอารยประเทศจึงมีแนวความคิดที่จะรับรองให้สิทธิความเป็นอยู่ส่วนตัวเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ที่ควรได้รับการคุ้มครองป้องกันมิให้ถูกละเมิดโดยบุคคลหรือหน่วยงานใด การให้ความสำคัญแก่สิทธิประเภทนี้ได้ก่อให้เกิดแนวความคิดในการให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล(personal data protection) ซึ่งมีการริเริ่มโดยประเทศในแถบภาคพื้นยุโรป²³

แนวคิดเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลนั้นเป็นแนวคิดที่มีมานานแล้วโดยปรากฏอยู่ในคัมภีร์ไบเบิลและในคัมภีร์อัลกุรอาน ซึ่งจะมีการกล่าวถึงความเป็นส่วนตัวไว้หลายประการด้วยกันจนกระทั่งได้มีการรับรองสิทธิประเภทนี้เป็นสิทธิสากลตามปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ.1948(Universal Declaration of Human Right 1948)

ต่อมาแนวความคิดในการให้ความสำคัญคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลได้มีการแพร่ขยายออกไปสู่ประเทศต่าง ๆ จนทำให้เกิดการพัฒนากลายเป็นกฎเกณฑ์ในการให้ความสำคัญคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล และเมื่อประเทศต่าง ๆ ได้ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์เหล่านี้จึงกลายเป็นแนวทางปฏิบัติ องค์การระหว่างประเทศจึงได้ริเริ่มและพัฒนาแนวทางปฏิบัติเหล่านี้ให้เป็นกฎหมายหรือกฎเกณฑ์ระหว่างประเทศ ด้วยการวางและพัฒนารอบทางกฎหมาย ทั้งนี้เพื่อให้ประเทศสมาชิกได้ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนากฎหมายหรือกำหนดให้เป็นกฎเกณฑ์ภายในประเทศของตน เพื่อให้กฎหมายประเภทนี้มีมาตรฐานการให้ความสำคัญคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในระดับที่ดีและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ทั้งยังเป็นการเสริมสร้างให้เจ้าของข้อมูลมีความมั่นใจมากขึ้นว่าข้อมูลของตนที่อยู่ในความครอบครองของหน่วยงานของเอกชนต่าง ๆ จะได้รับการคุ้มครอง

สิทธิส่วนบุคคลนั้นถือเป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานซึ่งแนวคิดเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนนั้นมีจุดเริ่มต้นมาจากคำสอนของศาสนาคริสต์ที่ว่า บุคคลย่อมมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความเสมอภาคเท่าเทียมกันในสายตาของพระเจ้า หากมีการกระทำใดที่ละเมิดสิ่งเหล่านี้ย่อมเป็นความผิดซึ่งคำสอนดังกล่าวสอดคล้องกับหลักกฎหมายเรื่องสิทธิตามธรรมชาติที่ว่า สิทธิของบุคคลนั้นเป็นสิทธิที่ติดตัวมาตามธรรมชาติ กล่าวคือ มนุษย์เกิดมาพร้อมกับสิทธิในชีวิต สิทธิในทรัพย์สิน เสรีภาพในร่างกายและความเสมอภาคกันซึ่งสิทธิเหล่านี้จะลบล้างหรือก้าวล่วงมิได้

²³ หยุด แสงอุทัย, คำอธิบายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2511, (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์หน้าเซียร์การพิมพ์, 2512), น. 40.

ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1948 ได้บัญญัติให้การรับรองคุ้มครองไว้และนับได้ว่าเป็นการให้ความคุ้มครองความเป็นอยู่ส่วนตัวเป็นครั้งแรก ซึ่งได้บัญญัติไว้ในข้อ 12 ดังนี้

“บุคคลย่อมไม่ถูกแทรกแซงโดยพลการในความเป็นอยู่ส่วนตัว ในครอบครัว ในสถาน หรือในการสื่อสาร หรือไม่อาจถูกลบหลู่ในเกียรติยศและชื่อเสียง ทั้งนี้ บุคคลทุกคนย่อมมีสิทธิที่จะได้รับการปกป้องคุ้มครองโดยกฎหมายอันเนื่องจากการก้าวล่วงในสิทธิเช่นว่านั้น”

ต่อมาเมื่อมีการบัญญัติอนุสัญญาฉบับอื่น ๆ ขึ้นภายหลัง อนุสัญญาเหล่านั้นก็ได้กำหนดให้สิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัวเป็นสิทธิมนุษยชนประเภทหนึ่งที่ต้องได้รับการคุ้มครองด้วยเช่นกัน เช่น อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยคนงานอพยพ (The United Nations Convention on Migrant Workers) อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการคุ้มครองเด็ก (The United Nations Convention on Protection of the Child) เป็นต้น

แนวคิดเกี่ยวกับการคุ้มครองความเป็นอยู่ส่วนตัวในยุคดั้งเดิมนั้น เป็นแนวคิดที่เน้นการป้องกันมิให้บุคคลอื่นรับรู้ถึงชีวิตส่วนตัวของตนเป็นสำคัญ โดยมีผู้ให้ความหมายคำว่า “ความเป็นอยู่ส่วนตัว” ไว้ว่า “ความเป็นอยู่ส่วนตัว คือ สถานะที่บุคคลจะรอดพ้นจากการสังเกต การรู้เห็น การสืบความลับ การรบกวนต่าง ๆ และมีความสันโดษ ไม่ติดต่อกัมพันธ์กับสังคม²⁴ “ซึ่งกฎหมายต้องรับรองและให้ความคุ้มครองมิให้ผู้ใดมาล่วงละเมิดความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคลแต่ละคน แต่ความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคลจะมีขอบเขตกว้างขวางเพียงใดย่อมต้องคำนึงถึงมาตรฐานทางกฎหมายจารีตประเพณี และมาตรฐานความรู้สึกนึกคิดของวิญญูชนตามสมควรแก่ฐานะและพฤติการณ์ของบุคคลแต่ละคนเป็นเกณฑ์

แต่แนวคิดเกี่ยวกับการคุ้มครองความเป็นอยู่ส่วนตัวที่ได้รับการยอมรับ คือ แนวคิดของ Samuel D. Warren และ Louis D. Brandeis นักกฎหมายชาวสหรัฐอเมริกา ซึ่งได้ให้คำจำกัดความไว้ว่า “ความเป็นอยู่ส่วนตัว” หมายถึง สิทธิที่จะอยู่โดยลำพัง (the right to be let alone) ซึ่งสามารถพิจารณาได้เป็น 2 ลักษณะ คือ

1. ความเป็นอยู่ส่วนตัวที่มีลักษณะเป็นนามธรรม ได้แก่ การที่บุคคลมีเสรีภาพในการแสดงอารมณ์และความรู้สึก มีเสรีภาพในทางความคิด มีเสรีภาพในการเชื่อถือหรือนับถือลัทธิหรือศาสนาใด ๆ

2. ความเป็นอยู่ส่วนตัวที่มีลักษณะเป็นรูปธรรม ได้แก่ การที่บุคคลอยู่โดยลำพังโดยปราศจากการรบกวน กล่าวคือ เป็นสถานะที่บุคคลจะรอดพ้นจากการสังเกต การรู้เห็น การสืบความลับ การรบกวนต่าง ๆ และปราศจากการแทรกแซงจากสังคม

²⁴ ซูชีพ ปิณฑะสิริ, “การละเมิดสิทธิส่วนตัว,” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2525), น. 3.

Samuel D. Warren และ Louis D. Brandeis อธิบายว่า การอยู่อย่างสันโดษโดยไม่ติดต่อกับสังคม เป็นขอบเขตที่บุคคลควรได้รับความเคารพและได้รับความคุ้มครองเพื่อให้สามารถพัฒนาบุคลิกลักษณะตามที่ต้องการ และมีสิทธิที่จะแสวงหาความสุขในชีวิตตามวิถีทางที่อาจเป็นไปได้และเป็นความพอใจตรงเท่าที่ความสนุกนั้นไม่ล่วงเกินสิทธิของผู้อื่นหรือสาธารณะ²⁵ ทั้งสองได้ถ่ายทอดแนวความคิดของตนไว้ในบทความชื่อ The Right to Privacy ซึ่งตีพิมพ์ใน The Harvard Law Review ในปี 1890 โดยได้กล่าวไว้ว่า “The right of privacy is the right to be let alone”

แต่หลังจากนั้นก็มีการให้คำจำกัดความคำว่า “ความเป็นอยู่ส่วนตัว” เสียใหม่ ทั้งนี้เพื่อให้ความชัดเจนมากขึ้น โดยได้ให้ความหมายว่า “การจำกัดการเข้าถึงตัวปัจเจกชนโดยบุคคลอื่น” ซึ่งการให้คำจำกัดความเช่นนี้เป็นการให้คำจำกัดความโดยให้ทฤษฎีการจำกัดการเข้าถึง (restricted access theory) ซึ่งทฤษฎีนี้มีหลักการสำคัญว่า “ความเป็นอยู่ส่วนตัว คือ การจำกัดการเข้าถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับบุคคลใดบุคคลหนึ่งอย่างแน่แท้” แต่เมื่อปัจจุบันถือได้ว่าเป็นยุคของข้อมูลข่าวสาร การคุ้มครองความเป็นอยู่ส่วนตัวโดยใช้ทฤษฎีดังกล่าวจึงไม่เหมาะสมอีกต่อไป และเพื่อให้สอดคล้องกับระบบสังคมสารสนเทศที่ถือหลักว่า “การจัดทำฐานข้อมูลเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตในปัจจุบัน” จึงน่าจะนำทฤษฎีการควบคุม (control theory) ซึ่งมีหลักการที่สำคัญว่า “บุคคลจะมีความเป็นอยู่ส่วนตัวได้ต่อเมื่อสามารถควบคุมข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับตัวเองได้” มาใช้มากกว่า

แนวความคิดในเรื่องสิทธิส่วนบุคคลเป็นแนวความคิดแบบปัจเจกชนนิยม (Individualism) ในแง่ที่ว่าบุคคลแต่ละคนมีความสามารถที่จะกำหนดวิถีชีวิตของตนเองได้อย่างอิสระ ซึ่งก่อให้เกิดการเรียกร้องให้มีการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคลมากขึ้น ประกอบกับข้อมูลข่าวสารได้กลายเป็นปัจจัยสำคัญของการผลิตในปัจจุบัน ซึ่ง Danid Bell เรียกยุคนี้ว่า ยุค Information Age และได้พยายามอธิบายให้เห็นว่า ข้อมูลข่าวสารมีความสำคัญต่อการดำเนินธุรกิจในยุคนี้

บทความเรื่อง The Right to Privacy ของ Samuel D. Warren และ Louis D. Brandeis ก่อให้เกิดความตื่นตัวในวงการกฎหมาย ทำให้ศาลเริ่มตระหนักถึงความมีอยู่ของสิทธิส่วนบุคคลและเริ่มจำกัดการใช้สิทธิในการรับรู้ของสื่อมวลชน (สื่อมวลชนมักใช้เป็นข้ออ้างในการต่อสู้เมื่อเกิดการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล) แนวความคิดเรื่องสิทธิส่วนบุคคลเป็นความพยายามที่จะแบ่งขอบเขตระหว่างเรื่องส่วนตัวกับเรื่องที่เป็นข่าวสาร หรือระหว่างตนเองกับสังคม ทั้งนี้ ขอบเขตของสิทธิส่วนบุคคลเริ่มแยกจากสิทธิในการรับรู้เด่นชัดขึ้น โดยอาศัยแนวคำพิพากษาของศาลในคดีต่าง ๆ

²⁵ วรวิทย์ ฤทธิพิศ, “สื่อมวลชนกับกฎหมายว่าด้วยสิทธิในชีวิตส่วนตัว,” *อุลพาท*, 4(39), (กรกฎาคม-สิงหาคม, 2535), น. 82.

การล่วงละเมิดต่อสิทธิส่วนบุคคลในต่างประเทศนั้น อาจเกิดขึ้นได้หลายลักษณะ เช่น การโฆษณาข้อความที่เป็นเท็จแต่ไม่เป็นหมิ่นประมาท หรือโฆษณาความจริงแต่เป็นข้อเท็จจริงเรื่องส่วนตัว หรือการใช้วิธีการบุกรุกเข้าไปในบ้านของคนใดคนหนึ่งแล้วแอบถ่ายภาพหรือบันทึกเทป หรือการเข้าล่วงรู้ข้อมูลส่วนตัวของบุคคลอื่นใดที่ตน ไม่มีหน้าที่เกี่ยวข้อง และการอ้างชื่อหรือนำภาพถ่ายไปใช้เพื่อประโยชน์ทางการค้าของคน รวมทั้งการสอดเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับความเชื่อของคนบางคนหรือบางกลุ่ม ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าการล่วงละเมิดต่อสิทธิในชีวิตส่วนตัวนี้เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกละเอียดของแต่ละบุคคลอันมีลักษณะทำให้เกิดความเสียหายต่อความเป็นส่วนตัวของเรา²⁶ และสามารถสรุปพฤติกรรมที่เป็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลออกเป็น 4 ลักษณะ คือ

1. Intrusion คือ การแทรกแซงกิจกรรมส่วนตัวหรือก้าวล่วงต่อสิทธิส่วนตัวในอันที่จะอยู่อย่างสันโดษ (solitude)²⁷ ในสถานที่ส่วนตัวของเอกชน โดยไม่ได้รับอนุญาตถือเป็นการกระทำที่น่ารังเกียจ ความมุ่งหมายแต่เดิมนั้นเพื่อปกป้องการบุกรุก และกั้นการลักขโมยทรัพย์สิน แต่ก็สามารถปรับใช้กับการสื่อสารปัจจุบันได้ เช่น การดักฟังโทรศัพท์ การดูดแฟกซ์ การดึงข้อมูลจากโปรแกรมคอมพิวเตอร์ เป็นต้น แต่การแทรกแซงหรือก้าวล่วงสิทธิในสถานที่สาธารณะ บังเจกชนไม่อาจอ้างสิทธิส่วนบุคคลในอันที่จะอยู่โดยลำพังได้

2. Public Disclosure of Private Facts คือ การนำเรื่องราวส่วนตัวออกเผยแพร่ต่อสาธารณะ ได้แก่ การเผยแพร่เรื่องส่วนตัวอย่างแท้จริง มิใช่เรื่องทั่ว ๆ ไป ที่ไม่เคยเปิดเผยที่ไหนมาก่อน เป็นเรื่องที่น่าอับอายของบังเจกชนโดยเจาะจงต่อสาธารณะ และจะเน้นการเปิดเผยหรือเผยแพร่ในเรื่องที่สาธารณะไม่มีความเกี่ยวข้อง²⁸ คดีเหล่านี้มักจะต้องมีการชั่งน้ำหนักระหว่างประโยชน์ส่วนตัวกับประโยชน์สาธารณะที่จะได้รับทราบข้อมูลดังกล่าวในฐานะที่เป็นข่าวหรือเพื่อความบันเทิง

3. False Light in the Public คือ การถูกจับตามอง ได้แก่ การเผยแพร่เรื่องราวส่วนตัวอันเป็นเท็จซึ่งอาจจะเป็นเหตุให้บุคคลทั่วไปเข้าใจเรื่องราวของบุคคลนั้นในทางที่ผิดไปจากความจริง ในกรณีนี้สื่อมวลชนมักจะเป็นผู้กระทำโดยจะกระทำเพียงแต่ทำให้บุคคลนั้นเสื่อมเสียในสายตาของสาธารณชน ไม่ถึงกับเสียชื่อเสียงอย่างความผิดฐานหมิ่นประมาท²⁹

4. การแสวงหาประโยชน์จากรื่องส่วนตัวโดยไม่ได้รับความยินยอม (Misappropriation) กล่าวคือ เป็นการใช้ชื่อ รูปภาพ และเรื่องส่วนตัวของบุคคล เพื่อแสวงหาผลประโยชน์อย่างใด ๆ

²⁶ วรวิทย์ ฤทธิพิศ, สื่อมวลชนกับความรับผิดชอบทางกฎหมาย, (กรุงเทพฯ: วิญญูชน, 2538), น. 18.

²⁷ Steven Emanuel "Tort": Emanuel Law Outlines, 2nd ed, (New York : Steven Emanuel, 1985), p. 358.

²⁸ *Ibid*, p. 386.

²⁹ *Ibid*.

โดยเฉพาะประโยชน์ทางการค้าหรือการโฆษณา หรือใช้เป็นชื่อสินค้า บริการ หรือนิติบุคคล โดยไม่ได้รับอนุญาตหรือไม่ได้รับความยินยอมโดยชัดแจ้งหรือ โดยปริยายจากบุคคลนั้น ทั้งนี้ เนื่องจากชื่อและรูปภาพถือเป็นเอกลักษณ์ของบุคคล

อย่างไรก็ตาม หากเป็นการใช้ชื่อหรือภาพเพื่อการศึกษา เพื่อคุณค่าทางประวัติศาสตร์ กล่าวคือ เป็นเรื่องเพื่อประโยชน์สาธารณะแล้ว ย่อมไม่เป็นความผิด นอกจากนี้หากเป็นการใช้ภาพของส่วนใดส่วนหนึ่งของร่างกายของบุคคล ภาพบ้าน รถ หรือสัตว์เลี้ยง โดยไม่ได้แสดงให้เห็นว่าเป็นของบุคคลใด ไม่เป็นการละเมิด เช่นเดียวกับการใช้บุคลิกลักษณะ อาชีพ หรือเรื่องราวเกี่ยวกับชีวิตของบุคคลที่บุคคลทั่วไปรู้ว่า เป็นเรื่องสมมติขึ้นเพื่อหาประโยชน์ก็ไม่ถือเป็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลเช่นกัน

ตั้งแต่ช่วงปี ค.ศ.1970 เป็นต้นมา กฎหมายเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลก็เริ่มมีการเคลื่อนไหว ทั้งนี้เนื่องจากเริ่มมีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการสร้างฐานข้อมูล การเก็บข้อมูลไว้ในฐานข้อมูลดังกล่าวทำให้เกิดความเกรงกลัวว่าจะเกิดความผิดพลาดในการจัดเก็บหรือมีการนำข้อมูลส่วนบุคคลที่ถูกจัดเก็บไว้มาใช้ในลักษณะที่ผิดวัตถุประสงค์ ทำให้ประเทศในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจยุโรป ซึ่งก็คือสหภาพยุโรปในปัจจุบัน พยายามสร้างระบบกฎหมายขึ้นเพื่อให้มีการคุ้มครองข้อมูลข่าวสารในรูปแบบและลักษณะต่าง ๆ เป็นผลให้มีการจัดทำพระราชบัญญัติการคุ้มครองข้อมูล(Data Protection Act) ในเวลาต่อมา

Data Protection Act เป็นกฎหมายที่สร้างขึ้นเพื่อสร้างความสมดุลระหว่างสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัวหรือสิทธิส่วนบุคคล กับเสรีภาพของข้อมูลข่าวสาร โดยได้วางหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการเก็บและรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อสร้างฐานข้อมูล เช่น

- 1) ข้อมูลต้องถูกต้องตรงกับความเป็นจริง และเจ้าของข้อมูลสามารถตรวจสอบและแก้ไขได้ โดยรัฐบาลต้องเปิดโอกาสให้เจ้าของข้อมูลเข้ามาตรวจสอบได้ตลอดเวลา
- 2) ข้อมูลใด ๆ หรือความลับทางการค้า ถ้าเจ้าของไม่เปิดเผย คนอื่นจะนำไปใช้ไม่ได้
- 3) องค์กรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องมีหน้าที่และภาระบางประการที่กฎหมายกำหนดให้ปฏิบัติเพื่อเก็บและรักษาข้อมูล เป็นต้น

ลักษณะสำคัญของ Data Protection Act ดังกล่าว ได้เปลี่ยนแนวคิดจากเดิมที่ถือว่า"สิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว คือ สิทธิที่จะอยู่โดยลำพัง" มาเป็นแนวคิดที่ว่า "สิทธิส่วนบุคคล คือ การที่ปัจเจกบุคคลมีสิทธิที่จะรับทราบข้อมูลส่วนบุคคลของเขาถูกเก็บไว้ที่ไหน เพื่อวัตถุประสงค์อะไร" ด้วยเหตุนี้ จึงมีการกำหนดกฎเกณฑ์ในการจัดทำฐานข้อมูลส่วนบุคคลไว้ว่า หากจะทำได้ต้องดำเนินการดังต่อไปนี้

1) ในการจัดทำฐานข้อมูล วิธีการเก็บรายละเอียดของข้อมูล จะต้องจัดทำขึ้นอย่างถูกต้องตามกฎหมาย

2) ข้อมูลที่เก็บไว้ในหน่วยงานต่าง ๆ จะต้องจัดทำขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ที่ระบุไว้อย่างชัดเจน

3) การเปิดเผยข้อมูล จะต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ได้จัดทำขึ้น

4) บุคคลที่ถูกเก็บข้อมูลจะต้องได้รับแจ้งว่า ข้อมูลส่วนบุคคลของตนถูกจัดเก็บไว้ในฐานข้อมูลใดบ้าง และบุคคลนั้นมีสิทธิตรวจสอบข้อมูลที่ถูกต้องไว้ว่าสอดคล้องกับข้อเท็จจริงหรือไม่ และสามารถขอแก้ไขได้เพื่อป้องกันมิให้กระทบกระเทือนหรือเสียประโยชน์ของตนไปอย่างไม่เป็นธรรม

เมื่อวันที่ 13 พฤษภาคม ค.ศ. 1973 ประเทศสวีเดนได้ประกาศใช้ “The Data Act” โดยมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม ค.ศ. 1974 นับได้ว่าเป็นประเทศแรกที่มีการประกาศใช้กฎหมายลักษณะนี้

ในปี ค.ศ.1981 ได้มีการจัดตั้งองค์กรระหว่างประเทศขึ้น 2 องค์กร ซึ่งได้มีการจัดทำกฎหมายคุ้มครองข้อมูลสิทธิส่วนบุคคล ได้แก่

1) The Organisation for Economic Co-operation and Development (OCED) เป็นการรวมตัวของประเทศที่พัฒนาแล้วทั่วโลก ซึ่งได้ประกาศใช้แนวทางในการป้องกันสิทธิส่วนบุคคลและการส่งข้อมูลไปยังประเทศอื่น โดยการสื่อสารทางโทรคมนาคมเรียกว่า “Transborder Flow of Personal Data”

2) The Council of European Community หรือ ประชาคมยุโรป ได้มีการกำหนดกฎระเบียบ 2 ฉบับ คือ The Directive the Protection of Individuals in Relation to the processing of Personal Data และ The Convention for the Protection of Individuals with Regard to Automatic Processing of Personal Data

ประเด็นสำคัญของกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่องค์กรระหว่างประเทศทั้งสองจัดทำขึ้น คือ หน่วยงานหรือองค์กรที่มีการจัดเก็บข้อมูลส่วนบุคคลใด ๆ จะต้องยืนยันและมั่นใจว่าข้อมูลสารสนเทศส่วนบุคคลที่มีอยู่นั้นถูกต้องสมบูรณ์ สามารถนำไปใช้ได้และจะไม่เปิดเผยหรือจะไม่ยอมให้ผู้ไม่มีสิทธินำไปใช้ได้ ทั้งจะต้องเป็นการนำไปใช้ตามจุดมุ่งหมายที่ระบุไว้ เนื่องจากองค์กรทั้งสองดังกล่าวเล็งเห็นว่า ทั้งในปัจจุบันและในอนาคต การส่งข้อมูลไปยังประเทศต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นข้อมูลทางธุรกิจการค้า การเงิน รวมทั้งข้อมูลส่วนบุคคลล้วนมีความจำเป็น จะเห็นได้ชัดว่าบางประเทศมีการควบคุม โดยมีการกำหนดเกี่ยวกับการคุ้มครองการส่งข้อมูลส่วนบุคคลไปยังประเทศที่ไม่ได้ลงนามในข้อตกลงไว้ในพระราชบัญญัติด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อมูลที่เป็น

ความลับ เช่น เชื้อชาติ การเมือง ศาสนา สุขภาพ ชีวิตสมรส หรือแม้แต่ประวัติทางอาชญากรรม ดังนั้นการจะส่งข้อมูลเหล่านี้ไปที่ใดจะต้องมีการขออนุญาตอย่างเป็นทางการ

จากกฎระเบียบทั้ง 2 ฉบับ ที่กล่าวมาข้างต้น พอจะสรุปแนวทางการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลในการนำฐานข้อมูลมาใช้ตามวิธีการของประชาคมยุโรป ได้ดังนี้

Personal data would have to be :

1. Processed fairly and lawfully ;
- 2 . Collected for specified , explicit and legitimate purposes and used in a way compatible with those purposes ;
3. Adequate , relevant and not excessive in relation to the purposes for which they are processed ;
- 4 . Adequate and , where necessary , kept up to data ; every step must be taken to ensure that data which are inaccurate or incomplete having regard to the purposes for which they were collected are erased or rectified ;
5. Kept in a form which permits identification of data , subjects for no longer than is necessary for the purposes in view ; Member States must lay down appropriate safeguards for personal data stored for historical , ststistical or scientific use.

หลักเกณฑ์ข้างต้นนี้หมายความว่า ข้อมูลส่วนบุคคลจะต้องได้รับการประมวลผลอย่างยุติธรรมและถูกต้องตามกฎหมาย การเก็บรวบรวมข้อมูลจะต้องดำเนินไปภายใต้วัตถุประสงค์ที่ระบุไว้ โดยวัตถุประสงค์นั้นจะต้องชี้เฉพาะ ชัดเจนเปิดเผย และชอบด้วยกฎหมาย การใช้ข้อมูลก็จะต้องใช้ภายในขอบเขตของวัตถุประสงค์ที่ระบุไว้ การประมวลผลต้องทำอย่างเหมาะสมและเท่าที่เกี่ยวข้อ ข้อมูลที่จัดเก็บจะต้องจัดเก็บเท่าที่จำเป็นและเหมาะสม จะต้องมีการปรับปรุงข้อมูลให้ถูกต้อง สมบูรณ์ และทันสมัยอยู่เสมอ นอกจากนี้ การเก็บรวบรวมจะต้องอยู่ในรูปแบบที่เหมาะสม ระยะเวลาการจัดเก็บจะต้องไม่นานเกินกว่าที่ได้ระบุไว้ในวัตถุประสงค์ รัฐสมาชิกจะต้องมีมาตรการในการลบหรือทิ้งข้อมูลส่วนบุคคลที่มีการจัดเก็บไว้อย่างเหมาะสม

2.1.7 ความหมายของสิทธิ เสรีภาพและสิทธิส่วนบุคคล

ความหมายของสิทธิ (Right)

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 ให้ความหมายว่า สิทธิหมายถึงอำนาจอันชอบธรรม หรืออำนาจที่จะกระทำการใด ๆ ได้อย่างอิสระ โดยได้รับการรับรองจากกฎหมาย

ศาสตราจารย์หยุด แสงอุทัย นักกฎหมายที่มีชื่อเสียงของไทย ให้ความหมายว่า สิทธิหมายถึง ประโยชน์ที่กฎหมายรับรองและคุ้มครองให้

วรพจน์ วิสรุตพิชญ์ ให้ความหมายว่า สิทธิ หมายถึง อำนาจที่กฎหมายรับรองให้แก่บุคคลในอันที่จะกระทำการเกี่ยวข้องกับทรัพย์สินหรือบุคคลอื่น

ความหมายของเสรีภาพ (Liberty)

ตามตำรากฎหมายของอังกฤษได้แยก “เสรีภาพ” ออกจาก “สิทธิ” ซึ่งตามกฎหมายภาคพื้นยุโรปไม่ได้แยกเสรีภาพออกไปต่างหาก โดยจัดเข้าอยู่ในจำพวกสิทธิตามกฎหมายมหาชน แต่ตามกฎหมายอังกฤษ เสรีภาพอาจเป็นเรื่องกฎหมายเอกชนก็ได้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 ให้ความหมายไว้ว่า เสรีภาพ หมายถึง ความสามารถที่จะกระทำการใด ๆ ได้ตามที่ตนปรารถนา โดยไม่มีอุปสรรคขัดขวาง เช่น เสรีภาพในการพูด เสรีภาพในการนับถือศาสนา หรือเสรีภาพ คือความมีสิทธิที่จะทำ จะพูดได้โดยไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น

เมื่อพิจารณาความหมายของ “สิทธิ” และ “เสรีภาพ” ดังกล่าวแล้ว จะพบว่าทั้งสิทธิและเสรีภาพ มีความคล้ายคลึงกัน ในประเด็นที่ว่า ต่างก็เป็นอำนาจที่กฎหมายรับรอง ประกอบทั้งกฎหมายไทยยึดกฎหมายเยอรมันเป็นหลัก ในการร่างกฎหมายไทย จึงมีความรู้สึกว่า สิทธิและเสรีภาพเป็นเรื่องเดียวกัน

อย่างไรก็ตาม ทั้งสิทธิ และเสรีภาพ ก็ยังมีความแตกต่างกันในสาระสำคัญ กล่าวคือ “สิทธิ” เป็นอำนาจของบุคคลสามารถเรียกร้องให้ผู้อื่นกระทำ หรืองดเว้นกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ตน ในขณะที่ “เสรีภาพ” เป็นอำนาจของบุคคลในอันที่จะกระทำการใด ๆ ได้ หรือไม่กระทำการใด ๆ ได้ตามความประสงค์

ความหมายและรูปแบบของสิทธิส่วนบุคคล

คำว่า สิทธิส่วนบุคคล นี้เป็นสิทธิที่กฎหมายรับรองและให้ความคุ้มครองบุคคลที่จะไม่ถูกสอดแทรกเข้าไปเกี่ยวข้องในความเป็นอยู่ส่วนตัวจากบุคคลอื่น ซึ่งบุคคลย่อมมีอิสระในความเป็นอยู่ส่วนตัว เช่น บุคคลย่อมมีสิทธิที่จะใช้ชื่อของตนแต่เพียงผู้เดียวและมีสิทธิที่จะป้องกันไม่ให้บุคคลอื่นใช้ชื่อของตนด้วย

ศาสตราจารย์ Alan F. Westin ให้ความหมายว่า สิทธิในชีวิตส่วนตัวเป็นเรื่องความสมัครใจของบุคคลที่จะเลือกถอนตนเองจากสังคมส่วนรวมไม่ว่าโดยการแสดงออกทางร่างกายหรือจิตใจ รวมถึงเรื่องที่ต้องการจะอยู่อย่างสันโดษหรือเฉพาะกลุ่มภายใต้เงื่อนไขว่าจะไม่ถูกรบกวนหรือขัดขวาง³⁰

Arthur Miller ได้ให้คำนิยามโดยสรุปสาระสำคัญของสิทธิส่วนบุคคลว่า หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการควบคุมการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับตน

³⁰ ซูชีพ ปิณฑะศิริ, *อ่างแล้ว เจริญธรรม* ที่ 24, น. 14-15.

Black's Law Dictionary ได้ให้ความหมายของสิทธิในชีวิตส่วนตัวไว้ว่า หมายถึงสิทธิของบุคคลที่จะอยู่โดยลำพังเสรี ปราศจากการรบกวนจากบุคคลภายนอก กล่าวโดยทั่วไปสิทธิในชีวิตส่วนตัวเป็นสิทธิที่ปลอดจากการแทรกแซงจากรัฐในกิจกรรมของแต่ละบุคคล โดยเป็นเสรีภาพขั้นมูลฐานของแต่ละบุคคลที่จะเลือกในการดำเนินชีวิตของตน ไม่ว่าจะในเรื่องครอบครัว หรือเรื่องความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น หรือเป็นเสรีภาพส่วนบุคคลที่จะถอนตนเองจากการที่จะถูกพิจารณาโดยสังคมถ้าเขาเลือกที่จะทำเช่นนั้น

การให้ความหมายของคำว่า สิทธิส่วนบุคคล นั้นเป็นการอธิบายความหมายโดยขยายความให้ครอบคลุมถึงสิทธิในความเป็นส่วนตัว โดยในศตวรรษ 19-20 ได้เกิดแนวความคิดเกี่ยวกับการเป็นอยู่ส่วนตัวอันได้แก่ แนวความคิดในการคุ้มครองสิทธิในที่อยู่อาศัย สิทธิในครอบครัว และสิทธิความเป็นอยู่ในการติดต่อสื่อสารถึงกันทางจดหมาย ซึ่งในศตวรรษที่ 20 นั้น สิทธิในความเป็นส่วนตัว ได้ขยายความเป็นส่วนตัวในการติดต่อสื่อสารกันทางจดหมายและยังครอบคลุมถึงการคุ้มครองความเป็นส่วนตัวในเรื่องอื่นอย่างกว้างขวาง เช่น ความเป็นส่วนตัวในการคบค้าสมาคมกับบุคคลใดบุคคลหนึ่ง หรือการมีญาติมิตร ความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตเกี่ยวกับเพศ และรวมถึงการคุ้มครองความลับต่าง ๆ ของบุคคล เช่นความลับในกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน ความลับในวิชาชีพ เป็นต้น

ในยุคที่เสรีประชาธิปไตยเข้มแข็งประชาชนในประเทศต่าง ๆ ให้ความสำคัญในสิทธิเสรีภาพของตน โดยทำการเรียกร้องสิทธิเสรีภาพต่าง ๆ ของตน ประเทศต่าง ๆ จึงได้ร่วมมือกันหาข้อตกลงเพื่อการคุ้มครองในสิทธิเสรีภาพของประชาชนซึ่งทำให้เกิดกติกาว่าด้วยสิทธิทางแพ่งและทางการเมืองขององค์การสหประชาชาติ โดยในข้อ 17 ของกติกาดังกล่าวได้มีการรับรองเกี่ยวกับสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนบุคคล (Privacy) ไว้ว่า สิทธิส่วนบุคคลนั้นไม่มีใครที่จะถูกละเมิดโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายต่อความเป็นส่วนตัว ครอบครัว ที่อยู่อาศัยหรือเอกสารโต้ตอบหรืออาจจะกล่าวได้ว่าไม่มีใครที่จะมาทำลายเกียรติยศชื่อเสียงของผู้อื่น โดยไม่มีกฎหมายให้อำนาจหรือกล่าวได้ว่าทุกคนมีสิทธิได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายต่อการละเมิด การแทรกแซง หรือการโจมตี ซึ่งในข้อนี้จะเป็นการกล่าวถึงสิทธิของบุคคลในแง่ของหลักเกณฑ์ แ่งของขอบเขตข้อถกเถียงข้อจำกัดเกี่ยวกับสิทธิส่วนบุคคลในด้านสิทธิส่วนบุคคล สิทธิในที่อยู่อาศัย สิทธิในครอบครัว สิทธิในชื่อเสียงและสิทธิในเอกสารโต้ตอบ

Richard A. Spinello ได้ให้ความหมายของสิทธิความเป็นส่วนตัวว่า หมายถึง การจำกัด การเข้าถึงตัวปัจเจกชน โดยบุคคลอื่น (The limitation of others access to an individual)³¹ ซึ่งประกอบด้วยปัจจัยที่สำคัญ 3 ประการ คือ

1. การเก็บรักษาความลับ (Secrecy) ซึ่งหมายถึง การจำกัดมิให้บุคคลอื่นทราบข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับตนเอง (Limiting the dissemination of knowledge about oneself)
2. การปิดบังชื่อหรือไม่เปิดเผยตัว (Anonymity) ซึ่งหมายถึง การป้องกันมิให้คนอื่นทราบว่าตนเองเป็นใคร (Protection from undesired attention)
3. การอยู่ตามลำพัง(Solitude) ซึ่งหมายถึงการที่ไม่มีบุคคลอื่นเข้ามาอยู่ใกล้ชิดในทางกายภาพ (Lack of physical proximity of others)

สิทธิส่วนบุคคล หรือ สิทธิความเป็นส่วนตัว (Right to Privacy) นั้น ที่ประชุม ICJ (International Commission of Jurists) ในการประชุมที่กรุงสต็อกโฮล์มประเทศสวีเดน เมื่อปี ค.ศ. 1967 ได้ให้ความหมายว่าเป็นสิทธิที่จะอยู่ลำพังโดยการรบกวนน้อยที่สุดและขยายความไปถึงสิทธิของปัจเจกชนที่จะดำเนินชีวิตโดยการคุ้มครองจากสิ่งเหล่านี้ ได้แก่

- 1) การแทรกแซงในความเป็นส่วนตัว ครอบครัว เคหสถาน โดยบุคคลทุกคนย่อมได้รับความคุ้มครองในความเป็นส่วนตัวในการดำเนินชีวิต ครอบครัว การอยู่อาศัยโดยปราศจากการแทรกแซงของรัฐ เช่น การอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัว การสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัว ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในครอบครัว ซึ่งรวมถึงความสัมพันธ์บิดามารดากับบุตร และบุตรบุญธรรมกับผู้รับบุตรบุญธรรม

- 2) การแทรกแซงในทางกายภาพ ในทางจิตใจ เสรีภาพในทางความคิดหรือศีลธรรม กล่าวคือ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การแทรกแซงดังกล่าวกระทำไม่ได้เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามกฎหมาย

- 3) เกียรติยศ ชื่อเสียง ซึ่งหากการกระทำ การกล่าว หรือ ไขข่าวแพร่หลาย ซึ่งข้อความหรือภาพไม่ว่าด้วยวิธีใดไปยังสาธารณชนอันเป็นการละเมิดหรือกระทบถึงเกียรติยศ ชื่อเสียงของบุคคลกระทำมิได้ เว้นแต่กรณีที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณชน

- 4) การไขข่าวข้อความให้แพร่หลาย อันขัดต่อความจริงอันทำให้เกิดความเสื่อมเสียต่อสาธารณชน ซึ่งหากมีการกล่าวหรือ ไขข่าวแพร่หลายซึ่งข้อความหรือภาพไม่ว่าด้วยวิธีใดไปยังสาธารณชนอันเป็นการละเมิดหรือกระทบถึงสิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียงหรือความเป็นอยู่ส่วนตัวจะกระทำมิได้ เว้นแต่กรณีที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณชน เช่น กรณีสื่อมวลชน

³¹ ปฏิวดี อุ่นเรือน, “ปัญหาการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในการโอนข้อมูลระหว่างประเทศ,” (สารนิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2547), น. 9.

นำเสนอข่าวของบุคคลในลักษณะที่เกินความเป็นจริง หรือเผยแพร่ข้อมูลอันเป็นเท็จทำให้บุคคลนั้นได้รับความเสื่อมเสีย

5) การเปิดเผยข้อเท็จจริงที่ไม่ถูกต้องอันเป็นที่น่าอับอายเกี่ยวกับชีวิต

6) การใช้ชื่อหรือเครื่องหมายชี้เฉพาะหรือภาพโดยไม่มีอำนาจ

7) การสืบความลับ การสอดรู้สอดเห็น การเฝ้าดู การรบกวน เป็นการให้ความคุ้มครองจากการรุกรานทางร่างกายของบุคคลอื่นในการที่ผู้นั้นประสงค์จะอยู่ตามลำพัง เช่น การดักฟัง โทรศัพท์ การแอบซ่อนไมโครโฟน เพื่ออัดเทปการสนทนา การใช้กล้องเลนส์ซูมระยะไกล เพื่อถ่ายภาพ

8) การแทรกแซงการติดต่อสื่อสารระหว่างกันอันเป็นการให้ความคุ้มครองในความปลอดภัยในการติดต่อสื่อสารที่ผู้อื่นจะล่วงรู้มิได้ เช่น การติดต่อสื่อสารทางจดหมาย ทางโทรศัพท์ ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ หรือวิธีการติดต่อสื่อสารอื่นใด

9) การเปิดเผยข้อมูลอันเป็นความลับ ซึ่งผู้กระทำได้มาจากการประกอบวิชาชีพนั้น โดยให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนตัวของบุคคลจากผู้ที่ได้ล่วงรู้จากการประกอบวิชาชีพ เช่น แพทย์จะต้องไม่เปิดเผยข้อมูลสุขภาพของผู้ป่วยซึ่งตนให้การรักษา

10) การใช้งานโดยมิชอบซึ่งการติดต่อสื่อสารส่วนบุคคล

ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่าบุคคลควรจะได้รับ ความคุ้มครองในความเป็นส่วนตัวในการดำรงชีวิต ในการใช้ชีวิตอย่างอิสระ มีสิทธิที่จะดำเนินชีวิตแสวงหาความสุขตามวิถีทางของตนเอง โดยไม่ขัดต่อกฎหมาย ไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยศีลธรรมอันดีของประชาชนและไม่เป็นการละเมิดสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่น

2.2 กฎหมายระหว่างประเทศในการคุ้มครองจำเลยซึ่งเป็นเด็ก และเยาวชน

แนวคิดในการรับรองสิทธิเด็กเกิดขึ้นโดยนักกฎหมายธรรมชาติ (Natural Law School) ที่เล็งเห็นว่าสิทธิเด็กเป็นสิทธิสากล และเป็นสิทธิเด็ดขาด ที่จะต้องรับรองและให้ความคุ้มครองโดยเด็ดขาดไม่มีข้อยกเว้นใด ๆ ในศตวรรษที่ 19 มีการยอมรับว่าเด็กมีสถานะทางกฎหมายและเริ่มพัฒนาแนวคิดในการคุ้มครองสิทธิเด็ก กระทั่งปลายสงครามโลกครั้งที่ 1 ผลจากสภาวะสงครามที่ทำให้เด็กจำนวนมากได้รับความทุกข์ทรมานในหลาย ๆ ด้าน ที่ปรากฏต่อประชาคมโลก ทำให้มีการตั้งสหภาพกองทุนช่วยเหลือเด็กระหว่างประเทศ (Save the Children Fund International Union) โดยมีวัตถุประสงค์ให้ความช่วยเหลือเด็กเหล่านั้น มีแนวคิดที่จะให้ความคุ้มครองเด็กและเยาวชนในระหว่างประเทศขึ้น ซึ่งต่างจากเดิมที่ไม่เห็นความสำคัญในชีวิตความเป็นอยู่ของเด็ก เพราะถือว่าเด็กและเยาวชนเป็นสมบัติของครอบครัวการดูแลจึงเป็นเรื่องในครอบครัวหรือภายในประเทศ

เท่านั้น³² ต่อมาประชาคมโลกจึงเริ่มมีการกล่าวถึงแนวทางให้ความคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนในด้านต่าง ๆ ซึ่งปรากฏในเอกสารระหว่างประเทศโดยทั่วไปดังนี้

2.2.1 กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ.1966

กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966 (International on Civil and Political Rights-ICCPR) ได้ถูกยอมรับโดยองค์การสหประชาชาติ มีการทำให้สิทธิต่าง ๆ เหล่านี้บรรจุอยู่ในคำประกาศ ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนโดยการผูกมัดกับรัฐทั้งหมด (แต่ไม่รวมชาติกันเข้าไว้ด้วย แม้ว่าจะเป็นที่ยอมรับในฐานะที่เป็นรัฐอิสระหนึ่งแต่ไม่ได้เป็นสมาชิกขององค์การสหประชาชาติ) กติกาเหล่านี้มีผลบังคับใช้ในปี 1976 เมื่อมันได้รับการลงสัตยาบันโดยเสียงของประเทศต่าง ๆ จำนวนมาก โดยกล่าวไว้ดังนี้

ก) อาร์มบท

รัฐภาคีแห่งกติกานี้

พิจารณาว่า ตามหลักการที่ได้ประกาศไว้ในกฎบัตรสหประชาชาตินั้น การยอมรับในศักดิ์ศรีแต่กำเนิดและสิทธิที่เท่าเทียมกัน และไม่อาจเพิกถอนได้ของสมาชิกทั้งปวงของมวลมนุษยชาตินั้นเป็นรากฐานของเสรีภาพ ความยุติธรรม และสันติธรรมในโลก

ยอมรับว่า สิทธิเหล่านี้มาจากศักดิ์ศรีแต่กำเนิดของมนุษย์

ยอมรับว่า ตามปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน อุดมการณ์ที่ว่าเสรีชนอุปโลกเสรีภาพทางการเมือง และโดยปราศจากความกลัว และความต้อการนั้นสามารถสัมฤทธิ์ผล หากมีการสร้างสภาวะซึ่งทุกคนจะต้องอุปโลกสิทธิพลเมือง รวมทั้งสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

ถึงพันชกรณีแห่งรัฐบาลภายใต้กฎบัตรสหประชาชาติที่จะส่งเสริมการเคารพ และการยอมรับโดยสากลต่อสิทธิ และเสรีภาพมนุษยชน

ตระหนักว่า ปัจเจกบุคคลซึ่งมีหน้าที่ต่อปัจเจกบุคคลอื่น และต่อประชาคมของตนมีความรับผิดชอบที่จะเพียรพยายามในการส่งเสริม และยอมรับสิทธิที่รับรองไว้ในกติกานี้

กติกาลบนี้ได้กล่าวถึงสิทธิของเด็ก และเยาวชนที่กระทำผิดที่จะต้องได้รับการรับรอง และคุ้มครองเอาไว้พอสมควร โดยให้ความสำคัญกับการแยกผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนออกจากผู้กระทำความผิดที่เป็นผู้ใหญ่³³

กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966 ข้อ 10

³² อังอร เจตนาเลิศ, “กลไกระหว่างประเทศเพื่อการปฏิบัติตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิเด็ก,” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2541), น. 7.

³³ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมือง และสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966 ข้อที่ 10 (2) (b).

1. บุคคลทั้งปวงที่ถูกกลั่นแกล้งหรือทารุณกรรมต้องได้รับการปฏิบัติด้วยความมีมนุษยธรรม และความเคารพในศักดิ์ศรีแต่กำเนิดแห่งความเป็นมนุษย์

2. (ก) ยกเว้นในสถานการณ์พิเศษ ผู้ต้องหาต้องได้รับการจำแนกออกจากผู้ต้องโทษ และต้องได้รับการปฏิบัติที่แตกต่างออกไปให้เหมาะสมกับสถานะที่ไม่ใช่ผู้ต้องโทษ

(ข) ต้องแยกผู้ต้องหาที่เป็นเด็กและเยาวชนออกจากผู้ต้องหาที่เป็นผู้ใหญ่ และให้นำตัวขึ้นพิจารณาพิพากษาคดีให้เร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้

3. ระบบราชทัณฑ์ต้องประกอบด้วย การปฏิบัติต่อนักโทษ โดยมีจุดมุ่งหมายสำคัญที่จะให้นักโทษกลับตัวและฟื้นฟูทางสังคม ผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนต้องได้รับการจำแนกออกจากผู้กระทำความผิดที่เป็นผู้ใหญ่ และต้องได้รับการปฏิบัติให้เหมาะสมกับวัยและสถานะทางกฎหมาย

ดังนั้น เพื่อให้ได้รับการพิจารณาคดี และการคุ้มครองที่เหมาะสมกับวัย และการกำหนดวิธีพิจารณาคดีสำหรับเด็กและเยาวชน โดยมีจุดประสงค์ในการแก้ไขความประพฤติมากกว่าการลงโทษ³⁴

กติกาลับนี้ ได้ยอมรับฐานะของเด็กที่เป็นบุคคลคนหนึ่ง ดังนั้นเด็กย่อมได้รับประโยชน์จากสิทธิพลเมืองทั้งปวงเท่าที่บัญญัติไว้และบทบัญญัติอื่น ๆ หลายข้อได้แสดงอย่างชัดเจนว่ารัฐภาคีต้องจัดให้มีมาตรการต่าง ๆ โดยมีแนวคิดที่ต้องการให้ความคุ้มครองเด็กมากกว่าผู้ใหญ่³⁵

2.2.2 กฎอันเป็นมาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติว่าด้วยการบริหารงานยุติธรรมเกี่ยวกับคดีเด็กและเยาวชน ค.ศ. 1985 (กฎแห่งกรุงปักกิ่ง)

องค์การสหประชาชาติได้มีการเสนอกฎอันเป็นมาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติว่าด้วยการบริหารงานยุติธรรมเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน เมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน ค.ศ. 1985 เชิญชวนประเทศสมาชิกให้ปรับปรุงกฎหมาย นโยบายและวิธีปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎแห่งกรุงปักกิ่ง โดยปรับปรุงให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายและเจตนารมณ์ของระบบคดีเด็กและเยาวชนในทุกส่วนของโลก จัดทำสิ่งซึ่งยอมรับกันได้ว่าเป็นหลักปฏิบัติทั่วไปที่ดีในการบริหารงานยุติธรรมเกี่ยวกับคดีเด็กและเยาวชน คือเงื่อนไขขั้นต่ำที่สหประชาชาติยอมรับไม่ว่าจะอยู่ภายใต้ระบบกฎหมายใดก็เหมาะสมสำหรับการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กและเยาวชน และกฎอันเป็นมาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติว่าด้วยการบริหารงานยุติธรรมเกี่ยวกับคดีเด็กและเยาวชน เป็นข้อกำหนดที่จำเป็นอย่างยิ่งต่อการปฏิบัติงานขององค์กรต่างๆ ในกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน โดย

³⁴ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966 ข้อที่ 14 (4).

³⁵ กุลพล พลวัน, สิทธิมนุษยชนในสังคมโลก, (พิมพ์ครั้งที่ 1), (กรุงเทพฯ: นิติธรรม, 2547), น. 257.

สามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อปรับปรุงเปลี่ยนแปลง และพัฒนากระบวนการยุติธรรมให้มีความเหมาะสมกับสภาพของประเทศ รวมถึงทำให้การปฏิบัติมีคุณภาพอย่างน้อยตามมาตรฐานขั้นต่ำๆ ซึ่งทำให้การปฏิบัติงานขององค์กรต่าง ๆ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพอันจะส่งผลที่ดีต่อเด็กและเยาวชนที่เป็นผู้ได้รับการปฏิบัตินั้น ๆ โดยสรุปสาระสำคัญ ในส่วนที่เกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของผู้กระทำความผิด หรือจำเลย ซึ่งเป็นเด็กและเยาวชน

ประเทศสมาชิกพึงแสวงหาหนทางคุ้มครองสวัสดิภาพของเยาวชน และครอบครัวของเยาวชนโดยสอดคล้องกับประโยชน์ทั่วไปของประเทศ และมีจุดมุ่งหมายเพื่อคุ้มครองเยาวชนควบคู่ไปกับการรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคมนั้นในขณะเดียวกัน³⁶

กฎหมายฐานขั้นต่ำนี้ใช้กับผู้กระทำความผิดที่เป็นเยาวชนทุกคนโดยเสมอภาค ไม่มีการเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งความแตกต่างใดๆ ทั้งปวง

วัตถุประสงค์ของกฎหมายฉบับนี้ คำว่า เยาวชน หมายถึง เด็กหรือผู้เยาว์ซึ่งโดยระบบกฎหมายของประเทศนั้นๆ จะต้องได้รับการปฏิบัติแตกต่างจากผู้ใหญ่กรณีที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับความผิดอาญา และคำว่าผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กและเยาวชน หมายถึงเด็กหรือผู้เยาว์ที่ถูกกล่าวหาหรือพิสูจน์แล้วว่าได้กระทำความผิดทางอาญาและแต่ละประเทศจะต้องกำหนดให้มีกฎหมายและระเบียบข้อบังคับ โดยเฉพาะที่ใช้กับกรณีผู้กระทำความผิดที่เป็นเยาวชนตลอดจนหน่วยงานที่มีบทบาท หน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมสำหรับเยาวชนโดยเฉพาะ³⁷

ระบบกระบวนการยุติธรรมสำหรับเยาวชนจะต้องเน้นความสำคัญไปที่สวัสดิภาพของเยาวชน และในการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดที่เป็นเยาวชนนั้นจะต้องให้ได้สัดส่วนที่เหมาะสมกับตัวผู้กระทำความผิดและพฤติการณ์ของความผิดนั้น³⁸ เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการที่หลากหลายของเยาวชนและความหลากหลายของมาตรการต่างๆ สำหรับผู้กระทำความผิดที่เป็นไปได้

หลักประกันพื้นฐานเกี่ยวกับวิธีพิจารณาความ เช่น ข้อสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบุคคลเป็นผู้บริสุทธิ์พึงได้รับการคุ้มครองและกำหนดอย่างชัดเจนสำหรับในทุกขั้นตอนของการดำเนินคดี³⁹

³⁶ กฎอันเป็นมาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติว่าด้วยการบริหารงานยุติธรรมเกี่ยวแก่คดีเด็กและเยาวชน ค.ศ. 1985 (กฎแห่งกรุงปักกิ่ง) ข้อ 1

³⁷ กฎอันเป็นมาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติว่าด้วยการบริหารงานยุติธรรมเกี่ยวแก่คดีเด็กและเยาวชน ค.ศ. 1985 (กฎแห่งกรุงปักกิ่ง) ข้อ 2

³⁸ กฎอันเป็นมาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติว่าด้วยการบริหารงานยุติธรรมเกี่ยวแก่คดีเด็กและเยาวชน ค.ศ. 1985 (กฎแห่งกรุงปักกิ่ง) ข้อ 5

³⁹ กฎอันเป็นมาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติว่าด้วยการบริหารงานยุติธรรมเกี่ยวแก่คดีเด็กและเยาวชน ค.ศ. 1985 (กฎแห่งกรุงปักกิ่ง) ข้อ 7

การดำเนินคดีนั้นจะต้องคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของเยาวชนผู้นั้นอย่างดีที่สุดและต้องกระทำภายใต้บรรยากาศแห่งความเข้าใจเยาวชน⁴⁰ และพึงจัดให้มีการศึกษาอบรมเชิงวิชาชีพเป็นพิเศษรวมทั้งการฝึกอบรมภายในหน่วยงานและหลักสูตรที่เสริมสร้างสมรรถภาพและความรู้ที่เหมาะสมอื่นๆ ให้กับบุคลากรทุกคนที่ทำงานด้านคดีเยาวชน⁴¹

2.2.3 อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1989 (Convention on the Rights of the Child 1989)

เนื่องจากปฏิญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1959 ไม่มีข้อผูกพันให้รัฐทั้งหลายที่ร่วมกันแสดงมติรับรองต้องปฏิบัติตามอีกทั้งตราสารระหว่างประเทศที่ให้ความคุ้มครองสิทธิเด็กมีเป็นจำนวนมาก แต่ละฉบับมีวิธีการคุ้มครองที่แตกต่างกันซึ่งปรากฏอยู่ในรูปของปฏิญญาที่ไม่มีประสิทธิภาพอีกทั้งมีเนื้อหาลักษณะทั่วไป จึงไม่เพียงพอที่จะให้ความคุ้มครองต่อเด็กที่ต้องการเป็นพิเศษจากปัญหาดังกล่าวจึงมีการรวบรวมหลักการคุ้มครองให้อยู่ในลักษณะกฎหมายฉบับเดียวกันคือ ในรูปของอนุสัญญา (Convention) เพื่อให้มีวิธีการและมาตรฐานคุ้มครองเดียวกัน อีกทั้งอนุสัญญาได้สร้างกลไกทางกฎหมายขึ้นมาเพื่อให้มีการปฏิบัติตามพันธกรณีอย่างจริงจังโดยมีกลไกทางกฎหมายและวิธีการที่จะให้มีผลบังคับมากกว่าสนธิสัญญาอื่นๆ

สหประชาชาติโดยองค์การกองทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ (United Nations Children Fund-UNICEF) ได้ร่างอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ขึ้นเพื่อให้มีผลบังคับแก่รัฐที่ให้การรับรอง โดยได้ปรับปรุงเนื้อหาในเรื่องสิทธิมนุษยชนเพื่อให้การคุ้มครองเด็กมีประสิทธิภาพดีขึ้น รวมถึงการรับรองว่าเด็กเป็นผู้ทรงสิทธิ ในทางกฎหมายระหว่างประเทศ อนุสัญญาดังกล่าวมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 2 กันยายน ค.ศ. 1990 และเมื่อสิ้นปี ค.ศ. 1997 มีรัฐให้สัตยาบันเกือบทุกประเทศในโลก ยกเว้นเพียงประเทศโซมาเลียและประเทศสหรัฐอเมริกา⁴² สำหรับประเทศไทยเข้าเป็นสมาชิกตั้งแต่วันที่ 26 เมษายน พ.ศ. 2535 อนุสัญญานี้เน้นให้ความสำคัญคุ้มครองเด็กในอันที่จะได้รับการปฏิบัติด้วยความเป็นธรรมมากขึ้น จึงถือว่าเป็นอนุสัญญาฉบับแรกที่ทำให้ความคุ้มครองและส่งเสริมชีวิตและการพัฒนาขั้นพื้นฐานของเด็กอย่างแท้จริง

อนุสัญญาสิทธิเด็กที่เข้ามาเสริมปฏิญญาสิทธิเด็กตกลงที่จะใช้มาตรการทางนิติบัญญัติที่เหมาะสมตามแต่ทรัพยากรที่พึงมี ตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กของสหประชาชาตินี้ได้กำหนด

⁴⁰ กฎอันเป็นมาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติว่าด้วยการบริหารงานยุติธรรมเกี่ยวแก่คดีเด็กและเยาวชน ค.ศ. 1985 (กฎแห่งกรุงปักกิ่ง) ข้อ 14

⁴¹ กฎอันเป็นมาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติว่าด้วยการบริหารงานยุติธรรมเกี่ยวแก่คดีเด็กและเยาวชน ค.ศ. 1985 (กฎแห่งกรุงปักกิ่ง) ข้อ 22

⁴² วันชัย รุจนวงศ์ (ผู้แปล), The Innocent Digest กระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็ก, (กรุงเทพฯ: องค์การยูนิเซฟ, 2544), น. 3.

มาตรฐานในองค์กรฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร และฝ่ายตุลาการแห่งรัฐภาคีพึงถือเป็นแนวเพื่อปฏิบัติต่อเด็กที่กระทำผิด ดังนี้

(1) มาตรฐานด้านนิติบัญญัติ

ในการใช้อำนาจนิติบัญญัติในการตรากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเด็กไม่ว่ากรณีใดๆ รัฐภาคีต้องคำนึงถึงหลักการ ดังต่อไปนี้

1. หลักผลประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสิ่งสำคัญและลำดับแรก
2. หลักไม่เลือกปฏิบัติ
3. ต้องสอดคล้องกับอนุสัญญา

(2) มาตรฐานด้านการบริหาร

รัฐภาคีแห่งอนุสัญญานี้ พิจารณาว่า ตามหลักการที่ประกาศในกฎบัตรสหประชาชาตินั้น การยอมรับในศักดิ์ศรีแต่กำเนิดและสิทธิที่เท่าเทียมกัน ซึ่งไม่อาจเพิกถอนได้ของสมาชิกทั้งปวงของมวลมนุษยชาตินั้น เป็นรากฐานของเสรีภาพ ความยุติธรรม และสันติภาพในโลก

คำนึงถึงว่า บรรดาประชาชนแห่งสหประชาชาติ ได้ยืนยันไว้ในกฎบัตรถึงความศรัทธาต่อสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานต่อศักดิ์ศรีและคุณค่าของมนุษย์ และได้ตั้งเจตจำนงที่จะส่งเสริมความก้าวหน้าทางสังคมและมาตรฐานแห่งชีวิตที่ดีขึ้นภายใต้เสรีภาพที่กว้างขวางขึ้น

ยอมรับว่า สหประชาชาติได้ประกาศ และตกลงในปฏิญญาและกติกาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนว่า ทุกคนมีสิทธิและเสรีภาพทั้งปวงที่กำหนดไว้ โดยปราศจากการแบ่งแยกไม่ว่าชนิดใดๆ อาทิ เช่น เชื้อชาติ สีผิว เพศ ภาษา ศาสนา ความคิดเห็นทางการเมืองหรือทางอื่น ต้นกำเนิดทางชาติหรือสังคม ทรัพย์สิน การเกิดหรือสถานะอื่น

ระลึกว่า สหประชาชาติได้ประกาศในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนว่า เด็กมีสิทธิที่จะได้รับการดูแล และการช่วยเหลือเป็นพิเศษ

เชื่อว่า ครอบครัวในฐานะเป็นกลุ่มพื้นฐานของสังคมและเป็นสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติสำหรับการเจริญเติบโตและการอยู่ดีกินดีของสมาชิกทุกคน โดยเฉพาะเด็ก ควรจะได้รับการคุ้มครองและช่วยเหลือที่จำเป็น เพื่อที่จะสามารถมีความรับผิดชอบในชุมชนของตนได้อย่างเต็มที่

ยอมรับว่า เพื่อให้เด็กพัฒนาบุคลิกภาพได้อย่างกลมกลืนและเต็มที่ เด็กควรเติบโตในสิ่งแวดล้อมของครอบครัวในบรรยากาศแห่งความสุข ความรัก และความเข้าใจ

พิจารณาว่า ควรเตรียมให้เด็กพร้อมอย่างเต็มที่ที่จะดำรงชีวิตเป็นของตัวเองในสังคม และควรเลี้ยงดูเด็กตามเจตนารมณ์แห่งอุดมคติที่ประกาศไว้ในกฎบัตรสหประชาชาติ โดยเฉพาะตามเจตนารมณ์แห่งสันติภาพ ศักดิ์ศรี ความอดกลั้น เสรีภาพ ความเสมอภาค และความเป็นเอกภาพ

คำนึงถึงว่า ได้มีการระบุความจำเป็นที่จะขยายการดูแล โดยเฉพาะแก่เด็กในปฏิญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ.1924 และในปฏิญญาว่าด้วยสิทธิเด็กซึ่งสมัชชาได้รับเอาเมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน ค.ศ.1959 และได้มีการยอมรับในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ในกติกาสากลว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (โดยเฉพาะข้อ 23 และ 24) ในกติกาสากลว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (โดยเฉพาะข้อ 10) และในรัฐธรรมนูญและตราสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องของทบวงการชำนัญพิเศษ และองค์การระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับสวัสดิภาพของเด็ก

คำนึงว่า ตามที่ได้ระบุในปฏิญญาว่าด้วยสิทธิเด็กนั้น เด็ก โดยเหตุที่ยังไม่เติบโตเต็มที่ทั้งร่างกายและจิต จึงต้องการ การพิทักษ์และดูแลเป็นพิเศษ รวมถึงต้องการการคุ้มครองตามกฎหมายที่เหมาะสมทั้งก่อน และหลังการเกิด

ระลึกว่า บทบัญญัติของปฏิญญาว่าด้วยหลักกฎหมาย และสังคม อันเกี่ยวกับการคุ้มครองและสวัสดิภาพเด็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่เกี่ยวกับการอุปการะและการรับเป็นบุตรบุญธรรมทั้งในประเทศและระหว่างประเทศ กวาระเบียบมาตรฐานขั้นต่ำสุดของสหประชาชาติ สำหรับการบริหารงานยุติธรรมแก่ผู้เยาว์ (กฎปักกิ่ง) และปฏิญญาว่าด้วยการคุ้มครองสตรีและเด็กในภาวะฉุกเฉิน และกรณีพิพาทกันด้วยอาวุธ

ยอมรับว่า ประเทศทั้งปวงในโลกมีเด็กที่ดำรงชีวิตอยู่ในสภาวะที่ยากลำบากอย่างยิ่ง และเขาเหล่านั้นจำเป็นต้องได้รับการเอาใจใส่เป็นพิเศษ

พิจารณาตามสมควร ถึงความสำคัญของประเพณี และค่านิยมทางวัฒนธรรมของชนแต่ละกลุ่ม ที่มีต่อการคุ้มครองและพัฒนาการอย่างกลมกลืนของเด็ก

ยอมรับว่า ความสำคัญของความร่วมมือระหว่างประเทศ เพื่อปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่ของเด็กในทุกๆประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศกำลังพัฒนา ได้ตกลงไว้ในข้อ 40 ดังนี้

1. รัฐภาคียอมรับสิทธิเด็กทุกคนที่ถูกกล่าวหา ตั้งข้อหา หรือถูกถือว่าได้ฝ่าฝืนกฎหมายอาญา ที่จะได้รับการปฏิบัติต่อในลักษณะที่สอดคล้องกับการส่งเสริมความสำนึกในศักดิ์ศรีและคุณค่าของเด็ก ซึ่งจะเสริมความเคารพของเด็กต่อสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของผู้อื่น และในลักษณะที่ต้องคำนึงถึงอายุของเด็กและความปรารถนาที่จะส่งเสริมการกลับคืนสู่สังคม และการมีบทบาทเชิงสร้างสรรค์ของเด็กในสังคม

2. เพื่อการนี้ และโดยคำนึงถึงบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับตราสารระหว่างประเทศ รัฐภาคีประกันว่า

ก) จะไม่มีเด็กคนใดถูกกล่าวหา ตั้งข้อหา หรือถูกถือว่าได้ฝ่าฝืนกฎหมายอาญาโดยเหตุแห่งการกระทำหรืองดเว้นการกระทำ ซึ่งไม่ต้องห้ามตามกฎหมายภายในหรือกฎหมายภายในหรือกฎหมายระหว่างประเทศ ในขณะที่การกระทำหรืองดเว้นการกระทำนั้นเกิดขึ้น

ข) เด็กทุกคนถูกกล่าวหา หรือตั้งข้อหาว่าได้ฝ่าฝืนกฎหมายอาญาอย่างน้อยที่สุดจะได้รับหลักประกันดังต่อไปนี้

1) ได้รับการสันนิษฐานว่าบริสุทธิ์ จนกว่าจะได้รับการพิสูจน์ว่ามีความผิดตามกฎหมาย
 2) ได้รับการแจ้งข้อหาทันทีและโดยตรง และในกรณีที่เหมาะสมโดยบิดามารดา หรือผู้ปกครองตามกฎหมายและจะได้รับความช่วยเหลือทางกฎหมาย หรือทางอื่นที่เหมาะสม เพื่อการเตรียมและการสู้คดีของเด็ก

3) ได้รับการตัดสินใจโดยไม่ชักช้า โดยหน่วยงานหรือองค์กรทางตุลาการที่มีอำนาจเป็นอิสระและเป็นกลางในการพิจารณาความอย่างยุติธรรมตามกฎหมาย ทั้งนี้ ให้มีความช่วยเหลือทางกฎหมายหรือทางอื่นที่เหมาะสม เว้นเสียแต่เมื่อพิจารณาเห็นว่าจะไม่เป็นประโยชน์สูงสุดกับเด็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อคำนึงถึงอายุเด็ก หรือสถานการณ์ บิดามารดาหรือผู้ปกครองตามกฎหมาย

4) จะไม่ถูกบังคับให้เบิกความหรือสารภาพผิด สามารถซักถามหรือซักค้านพยาน และให้พยานของตนเข้ามามีส่วนร่วม และให้มีการซักถามพยานแทนตนภายใต้เงื่อนไขแห่งความเท่าเทียมกัน

5) หากพิจารณาว่าได้มีการฝ่าฝืนกฎหมายอาญา ก็ให้การวินิจฉัยหรือมาตรการใดที่กำหนดโดยผลของการวินิจฉัยนั้น ได้รับการทบทวนโดยหน่วยงานหรือองค์กรตุลาการที่มีอำนาจเป็นอิสระและเป็นกลางในระดับสูงขึ้น ไป

6) ให้มีความช่วยเหลือของล่าม โดยไม่คิดมูลค่า หากเด็กไม่สามารถเข้าใจ หรือพูดภาษาที่ใช้

7) ในทุกขั้นตอนของกระบวนการพิจารณา ให้เคารพต่อเรื่องส่วนตัวของเด็กอย่างเต็มที่

3. รัฐภาคีจะหาทางส่งเสริมให้มีการตรากฎหมาย กำหนดกระบวนการวิธีพิจารณา จัดตั้งหน่วยงานและสถาบัน ซึ่งจะใช้เป็นการเฉพาะกับเด็กที่ถูกกล่าวหา ตั้งข้อหา หรือถูกถือว่าได้ฝ่าฝืนกฎหมายอาญา และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง

ก) การกำหนดอายุขั้นต่ำ ซึ่งเด็กที่มีอายุต่ำกว่านั้นจะถูกถือว่าไม่มีความสามารถที่จะฝ่าฝืนกฎหมายอาญาได้

ข) เมื่อเห็นว่าเหมาะสมและเป็นที่ยอมรับปรารถนา ให้กำหนดมาตรการที่จะใช้กับเด็กเหล่านั้น โดยไม่ต้องอาศัยกระบวนการทางตุลาการ ทั้งนี้โดยมีเงื่อนไขว่าสิทธิมนุษยชนและการคุ้มครองตามกฎหมาย จะได้รับการเคารพอย่างเต็มที่อยู่

4. การดำเนินงานต่างๆ เช่น คำสั่งให้มีการดูแล ณะแนว และควบคุม การให้คำปรึกษา การภาคทัณฑ์ การอุปการะดูแล แผนงานการศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพ และทางอื่น

นอกเหนือจากการให้สถาบันเป็นผู้ดูแล จะต้องมิใช่เพื่อประกันว่าเด็กจะได้รับการปฏิบัติในลักษณะที่เหมาะสมแก่ความเป็นอยู่ที่ดีของเด็ก และได้สัดส่วนกับทั้งสภาพการณ์ และความผิดของเด็ก

2.3 การคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลในการเปิดเผยข้อมูลของจำเลยซึ่งเป็นเด็กและเยาวชนในชั้นพิจารณาตามกฎหมายไทย

2.3.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

แนวความคิดการให้ความคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคล สิทธิความเป็นส่วนตัว ในประเทศไทยมีขึ้นอย่างชัดเจนในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 34 ซึ่งบัญญัติว่า “สิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง หรือความเป็นอยู่ส่วนตัวย่อมได้รับการคุ้มครองการกล่าวหรือไขข่าวแพร่หลาย ซึ่งข้อความหรือภาพไม่ว่าด้วยวิธีใดไปยังสาธารณชน อันเป็นการละเมิดหรือกระทบถึงสิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง หรือความเป็นอยู่ส่วนตัว จะกระทำมิได้ เว้นแต่กรณีที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณชน”

ต่อมาเมื่อรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มีผลใช้บังคับก็ได้มีบทบัญญัติคุ้มครองสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัวไว้ในมาตรา 35 ซึ่งบัญญัติว่า

“สิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง ตลอดจนความเป็นอยู่ส่วนตัวย่อมได้รับความคุ้มครอง

การกล่าวหรือไขข่าวแพร่หลาย ซึ่งข้อความหรือภาพไม่ว่าด้วยวิธีใดไปยังสาธารณชน อันเป็นการละเมิดหรือกระทบถึงสิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง หรือความเป็นอยู่ส่วนตัวจะกระทำมิได้ เว้นแต่กรณีที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ

บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับความคุ้มครองจากการแสวงประโยชน์โดยมิชอบจากข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับตนทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ”

จะเห็นได้ว่า มาตรา 35 วรรคสาม ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มีบทบัญญัติเพิ่มเติมเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น ซึ่งเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองในข้อมูลส่วนบุคคลนั้น ก็ถือเป็นลักษณะการให้ความคุ้มครองในความเป็นส่วนตัวตามรัฐธรรมนูญฯ ซึ่งเป็นการตีความ ความเป็นส่วนตัว ในด้านการจัดการข้อมูลส่วนบุคคลตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 หมวด 3 สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย

มาตรา 25 วรรคแรก สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย นอกจากที่บัญญัติคุ้มครองไว้เป็นการเฉพาะในรัฐธรรมนูญแล้ว การใดที่มิได้ห้ามหรือจำกัดไว้ในรัฐธรรมนูญหรือในกฎหมาย

อื่น บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพที่จะทำกรณัั้นได้และได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ ตรีบเท่าที่การใช้สิทธิเสรีภาพเช่นว่านั้นไม่กระทบกระเทือนหรือเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน และไม่ละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น

มาตรา 26 การตรากฎหมายที่มีผลเป็นการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลต้องเป็นไปตามเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ในกรณีรัฐธรรมนูญมิได้บัญญัติเงื่อนไขไว้ กฎหมายดังกล่าวต้องไม่ขัดต่อหลักนิติธรรม ไม่เพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุและจะกระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลมิได้ รวมทั้งต้องระบุเหตุผลความจำเป็นในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพไว้ด้วย

กฎหมายตามวรรคหนึ่ง ต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป ไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง

มาตรา 32 บุคคลย่อมมีสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว เกียรติยศ ชื่อเสียง และครอบครัว

การกระทำอันเป็นการละเมิดหรือกระทบต่อสิทธิของบุคคลตามวรรคหนึ่ง หรือการนำข้อมูลส่วนบุคคลไปใช้ประโยชน์ไม่ว่าในทางใด ๆ จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเพียงเท่าที่จำเป็นเพื่อประโยชน์สาธารณะ

มาตรา 34 บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น การจำกัดเสรีภาพดังกล่าวจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเฉพาะเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ เพื่อคุ้มครองสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันสุขภาพของประชาชน

เสรีภาพทางวิชาการย่อมได้รับความคุ้มครอง แต่การใช้เสรีภาพนั้นต้องไม่ขัดต่อหน้าที่ของปวงชนชาวไทยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน และต้องเคารพและไม่ปิดกั้นความเห็นต่างของบุคคลอื่น

มาตรา 35 วรรคหนึ่ง บุคคลซึ่งประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนย่อมมีเสรีภาพในการเสนอข่าวสาร หรือการแสดงความคิดเห็นตามจริยธรรมแห่งวิชาชีพ

2.3.2 พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553

หมวด 10 การพิจารณาคดีอาญา

มาตรา 108 การพิจารณาคดีในศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว ให้กระทำการลับ และเฉพาะบุคคลที่เกี่ยวข้องกับคดีเท่านั้นมีสิทธิเข้าฟังการพิจารณาคดีได้ ซึ่งได้แก่

1. จำเลย ที่ปรึกษากฎหมายของจำเลย และผู้ควบคุมตัวจำเลย
2. บิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลซึ่งจำเลยอาศัยอยู่ด้วย
3. พนักงานศาล และเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยแล้วแต่ศาลจะเห็นสมควร
4. โจทก์ และทนายโจทก์
5. พยาน ผู้ชำนาญการพิเศษ และล่าม
6. พนักงานคุมประพฤติหรือพนักงานอื่นของสถานพินิจ
7. บุคคลอื่นที่ศาลเห็นสมควรอนุญาต

มาตรา 130 บัญญัติห้ามมิให้ผู้ใดบันทึกภาพ แพร่ภาพ พิมพ์รูป หรือบันทึกเสียง แพร่เสียงของเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหว่ากระทำความผิดหรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง หรือโฆษณาข้อความซึ่งปรากฏในทางสอบสวนของพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ หรือในทางพิจารณาคดีของศาล ที่อาจทำให้บุคคลอื่นรู้จักตัว ชื่อตัว หรือชื่อสกุล ของเด็กหรือเยาวชนนั้น หรือโฆษณาข้อความเปิดเผยประวัติการกระทำความผิด หรือสถานที่อยู่สถานที่ทำงานหรือสถานศึกษาของเด็กหรือเยาวชนนั้น เว้นแต่เป็นการกระทำเพื่อประโยชน์ทางการศึกษาโดยได้รับอนุญาตจากศาลหรือการกระทำที่จำเป็นเพื่อประโยชน์ของทางราชการ

หมวด 11 การพิพากษาคดีอาญา

มาตรา 135 การอ่านคำพิพากษาให้กระทำการลับ และเฉพาะบุคคลที่เกี่ยวข้องกับคดีเท่านั้นมีสิทธิเข้าฟังการอ่านคำพิพากษาได้ ซึ่งได้แก่

1. จำเลย ที่ปรึกษากฎหมายของจำเลย และผู้ควบคุมตัวจำเลย
2. บิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลซึ่งจำเลยอาศัยอยู่ด้วย
3. พนักงานศาล และเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยแล้วแต่ศาลจะเห็นสมควร
4. โจทก์ และทนายโจทก์
5. พยาน ผู้ชำนาญการพิเศษ และล่าม
6. พนักงานคุมประพฤติหรือพนักงานอื่นของสถานพินิจ
7. บุคคลอื่นที่ศาลเห็นสมควรอนุญาต

ถ้าอยู่ในวิสัยที่จะกระทำได้ ให้ศาลเรียกบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลซึ่งจำเลยอาศัยอยู่ด้วยมาฟังคำพิพากษาด้วย

มาตรา 136 .ในการโฆษณาไม่ว่าด้วยวาจาหรือเป็นหนังสือซึ่งคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว ห้ามมิให้ระบุชื่อ หรือแสดงข้อความ หรือกระทำการด้วยประการใด ๆ อันจะทำให้รู้จักตัวเด็กหรือเยาวชนซึ่งเป็นจำเลย เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากศาล

โดยกำหนดบทลงโทษสำหรับผู้ฝ่าฝืนไว้ในมาตรา 192 ว่าผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 130 มาตรา 136 หรือมาตรา 153 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

2.3.3 ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.....

กฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล มีการเสนอร่างหลายครั้งตั้งแต่อดีตจนกระทั่งประมาณปี 2554-2555 มีการเสนอร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณา รวมจำนวน 3 ฉบับ โดยมีหลักการและเหตุผลในการทำงานเดียวกัน คือเนื่องจากปัจจุบันมีการล่วงละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะการนำข้อมูลส่วนบุคคลไปแสวงหาประโยชน์หรือเปิดเผยโดยไม่ได้รับความยินยอมจากบุคคลซึ่งเป็นเจ้าของข้อมูลจนสร้างความเดือดร้อนรำคาญหรือความเสียหายให้แก่บุคคลดังกล่าว แม้ว่าจะได้มีกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในบางเรื่อง แต่ก็ยังไม่มีการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเป็นการทั่วไป และโดยที่มาตรา 35 วรรคสาม และมาตรา 56 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550⁴³บัญญัติให้บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับความคุ้มครองจากการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบจากข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับตน และการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลสมควรกำหนดให้มีกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเป็นการทั่วไป เพื่อให้มีมาตรการคุ้มครองจากการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบจากข้อมูลส่วนบุคคลและการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลให้เป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

ร่างพระราชบัญญัติฉบับล่าสุดเป็นร่างพระราชบัญญัติที่เสนอโดยกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมปัจจุบัน) และคณะรัฐมนตรีได้มีมติอนุมัติหลักการเมื่อวันที่ 6 มกราคม 2558 แล้วส่งให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจ

⁴³ มาตรา 35 สิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง ตลอดจนความเป็นอยู่ ส่วนตัวย่อมได้รับความคุ้มครอง

การกล่าวหรือไขข่าวแพร่หลายซึ่งข้อความหรือภาพไม่ว่าด้วยวิธีใดไปยัง สาธารณชน อันเป็นการละเมิดหรือกระทบถึงสิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง หรือ ความเป็นอยู่ส่วนตัว จะกระทำได้ เว้นแต่กรณีที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ

บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับความคุ้มครองจากการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบจากข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับตน ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา 56 บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับทราบและเข้าถึงข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะในครอบครองของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น เว้นแต่การเปิดเผยข้อมูลหรือข่าวสารนั้นจะกระทบต่อความมั่นคงของรัฐ ความปลอดภัยของประชาชนหรือส่วนได้เสียอันพึงได้รับความคุ้มครองของบุคคลอื่น หรือเป็นข้อมูลส่วนบุคคล ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

พิจารณาแล้ว ซึ่งคณะกรรมการกฤษฎีกา(คณะที่ 11)พิจารณาแล้วเสร็จเมื่อ เดือนกรกฎาคม 2558 ตามเรื่องเสร็จที่ 1135/2558 แต่ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลก็ยังมีได้รับการพิจารณาจากสภานิติบัญญัติแห่งชาติเพื่อประกาศเป็นกฎหมาย เพราะคณะรัฐมนตรีได้ประชุมปรึกษาลงมติขอลอนเรื่องดังกล่าวเพื่อนำกลับมาพิจารณาทบทวนอีกครั้งหนึ่ง

แต่ในปัจจุบัน เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2561 คณะรัฐมนตรีมีมติ ดังนี้

“1. อนุมัติหลักการร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. มีสาระสำคัญเป็นการกำหนดให้มีกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล โดยกำหนดอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล หลักการเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล สิทธิของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล และกำหนดให้สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลมีฐานะเป็นนิติบุคคล และไม่เป็นส่วนราชการหรือรัฐวิสาหกิจ ตามที่กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมเสนอ และให้ส่งสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจพิจารณา โดยให้ความเห็นของกระทรวงการคลัง กระทรวงคมนาคม กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานประมาณ สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี และสำนักงานศาลยุติธรรม เกี่ยวกับความชัดเจนของคำนิยาม การบังคับใช้กับหน่วยงานของรัฐ การนำข้อมูลส่วนบุคคลไปใช้ การกำหนดวิธีการเกี่ยวกับการทำลายข้อมูลการขอรับการสนับสนุนงบประมาณรายจ่ายประจำปี ลักษณะต้องห้ามของประชาชน กรรมการ และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ การดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการ เบื้องประชุมอนุกรรมการและกรรมการผู้เชี่ยวชาญ การกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการที่มีมาตรฐานในการบังคับใช้เกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล การเตรียมความพร้อมรองรับของทุกภาคส่วนและประชาชน สิทธิของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล สิทธิอุทธรณ์ที่ไม่รับเรื่องร้องเรียนของเจ้าของข้อมูลต่อศาล และปัญหาการใช้สิทธิร้องเรียนตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ไปประกอบการพิจารณาด้วย แล้วส่งให้คณะกรรมการประสานงานสภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณา ก่อนเสนอสภานิติบัญญัติแห่งชาติต่อไป

2. ให้กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมไปดำเนินการตามขั้นตอนของมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม 2550 (เรื่อง การชักซ้อมความเข้าใจเกี่ยวกับขั้นตอนการจัดตั้งหน่วยงานของรัฐ) และมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม 2560 (เรื่อง การขอจัดตั้งหน่วยงานตามแผนการปฏิรูปประเทศด้านต่าง ๆ) ตามความเห็นของสำนักงาน ก.พ.ร. แล้วให้แจ้งผลการดำเนินการไปยังสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาเพื่อประกอบการตรวจพิจารณาร่างพระราชบัญญัตินี้ต่อไป ทั้งนี้ ให้ความเห็นของสำนักงานประมาณ และฝ่ายกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม คณะรักษาความสงบแห่งชาติที่เห็นว่า ที่ผ่านมามีประเทศไทยยังไม่เคยมีกฎหมายที่กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลใช้บังคับเป็นการทั่วไป จึงควร

กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการที่มีมาตรฐานในการบังคับใช้ดังกล่าว โดยในระยะเริ่มแรกจะต้องมีการเพิ่มเติมความรู้ความเข้าใจ รวมทั้งการเตรียมความพร้อมรองรับของทุกภาคส่วนและประชาชนให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ที่มุ่งหวังจะแก้ไขปัญหาที่เกิดจากเรื่องดังกล่าวที่เพียงพอและสอดคล้องกับมาตรฐานสากลอย่างแท้จริง ไปพิจารณาดำเนินการต่อไปด้วย

3. รับทราบแผนในการจัดทำกฎหมายลำดับรอง กรอบระยะเวลาและกรอบสาระสำคัญของกฎหมายลำดับรองที่ออกตามร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว ตามที่กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมเสนอ”

ร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวได้ให้เหตุผลในบันทึกหลักการและเหตุผลประกอบร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ไว้ความว่า “เนื่องจากปัจจุบันมีการล่วงละเมิดสิทธิความเป็นส่วนตัวของข้อมูลส่วนบุคคลเป็นจำนวนมากจนสร้างความเดือดร้อนรำคาญหรือความเสียหายให้แก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบกับความก้าวหน้าของเทคโนโลยีทำให้การเก็บรวบรวม การใช้ และการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลอันเป็นการล่วงละเมิดดังกล่าว สามารถทำได้โดยง่าย สะดวก และรวดเร็ว รวมทั้งก่อให้เกิดความเสียหายต่อเศรษฐกิจโดยรวมที่ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างแพร่หลาย แม้ว่าจะได้มีกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในบางเรื่อง แต่ก็ยังไม่มีหลักเกณฑ์ กติกา หรือมาตรการกำกับดูแลเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่เป็นหลักการทั่วไป สมควรกำหนดให้มีกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเป็นการทั่วไปขึ้นจึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้”

ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. แบ่งออกเป็น 7 หมวด ดังนี้

หมวด 1 คณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

หมวด 2 การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

หมวด 3 สิทธิของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล

หมวด 4 ข้อปฏิบัติในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

หมวด 5 การร้องเรียน

หมวด 6 ความรับผิดชอบทางแพ่ง

หมวด 7 บทกำหนดโทษ

ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. มีสาระสำคัญ กล่าวคือ

ข้อมูลส่วนบุคคล หมายความว่า ข้อมูลเกี่ยวกับบุคคลซึ่งทำให้สามารถระบุตัวบุคคลนั้นได้ไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม แต่ไม่รวมถึงการระบุเฉพาะชื่อ ตำแหน่ง สถานที่ทำงาน หรือที่อยู่ทางธุรกิจ และข้อมูลของผู้ถึงแก่กรรมโดยเฉพาะ

การบังคับใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล จะไม่นำไปใช้ในกรณีที่มีกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในลักษณะใด กิจการใด หรือหน่วยงานใดบัญญัติไว้เป็นการเฉพาะในเรื่องใดให้ปฏิบัติตามกฎหมายนั้น เว้นแต่การเก็บรวบรวม การใช้ หรือการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลและบทกำหนดโทษให้บังคับใช้ตามร่างพระราชบัญญัตินี้เป็นการเพิ่มเติมแม้ว่าจะเป็น การซ้ำกับกฎหมายเฉพาะนั้นก็ตาม และในกรณีที่กฎหมายนั้นไม่มีบทบัญญัติเรื่องการร้องเรียน หรือ ไม่มีบทบัญญัติให้อำนาจเจ้าหน้าที่ออกคำสั่งเพื่อให้ความคุ้มครองแก่เจ้าของข้อมูลได้ทัดเทียม กับความคุ้มครองตามร่างพระราชบัญญัตินี้และเจ้าหน้าที่หรือเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลนั้นยื่นคำร้อง ต่อคณะกรรมการให้นำร่างพระราชบัญญัตินี้มาใช้บังคับนอกจากนี้มาตรา 4 แห่งร่างพระราชบัญญัติ คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. กำหนดกิจกรรม 6 ประเภทที่ไม่นำร่างพระราชบัญญัตินี้มาใช้ บังคับ ได้แก่

1. บุคคลที่ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อประโยชน์ส่วนตนของบุคคลนั้น เท่านั้น โดยมีให้ผู้อื่นใช้ข้อมูลส่วนบุคคลนั้น หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลนั้นต่อผู้อื่น
2. บุคคลหรือนิติบุคคลซึ่งใช้หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลที่ทำการเก็บรวบรวมไว้ เฉพาะเพื่อกิจการสื่อมวลชน งานศิลปกรรม หรืองานวรรณกรรมอันเป็นไปตามจริยธรรมแห่งการ ประกอบวิชาชีพหรือเป็นประโยชน์สาธารณะเท่านั้น
3. สภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา และรัฐสภา รวมไปถึงคณะกรรมการที่แต่งตั้งโดยสภา ดังกล่าว ซึ่งเก็บรวบรวม ใช้ และเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลในการพิจารณาตามอำนาจหน้าที่ของสภา ผู้แทนราษฎร วุฒิสภา รัฐสภา หรือคณะกรรมการแล้วแต่กรณี
4. การพิจารณาพิพากษาคดีของศาลและการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ในกระบวนการ พิจารณาคดี การบังคับคดีและการวางทรัพย์ รวมทั้งการดำเนินงานตามกระบวนการยุติธรรมทาง อาญา
5. การดำเนินกิจการทางศาสนาขององค์กรทางศาสนา
6. การดำเนินการกับข้อมูลของบริษัทข้อมูลเครดิตและสมาชิกตามกฎหมายว่าด้วยการ ประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต

พระราชบัญญัตินี้กำหนดให้มีคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล เพื่อทำหน้าที่ใน การกำหนดนโยบาย มาตรการ หรือแนวทางการดำเนินการเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล และออกระเบียบหรือประกาศเพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล กฎหมายให้ความคุ้มครองโดยเจ้าของข้อมูลต้องให้ความ ยินยอมก่อนจึงจะทำการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยได้ เว้นแต่บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอื่นบัญญัติให้กระทำได้ การเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคล ต้องเก็บรวบรวมเท่าที่

จำเป็นภายใต้วัตถุประสงค์อันชอบด้วยกฎหมาย ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลมีหน้าที่ดูแลรักษาความมั่นคงปลอดภัย มิให้ข้อมูลส่วนบุคคลสูญหาย ถูกแก้ไข หรือเปลี่ยนแปลง และมีหน้าที่ดูแลข้อมูลส่วนบุคคลที่ใช้หรือเปิดเผยให้มีความถูกต้อง ครบถ้วน และเป็นปัจจุบัน ทั้งนี้ ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล ต้องทำการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล เพื่อวัตถุประสงค์ที่ได้แจ้งเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลไว้ก่อน หรือขณะที่เก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผย

สิทธิของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลมีสิทธิดังต่อไปนี้

- 1) ขอตรวจข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับตน ขอสำเนาหรือสำเนาที่ได้รับรองความถูกต้องของข้อมูลส่วนบุคคล
- 2) ขอให้แจ้งถึงการมีอยู่ การใช้ หรือการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับตน
- 3) ขอให้ดำเนินการแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับตนให้ถูกต้อง ครบถ้วน หรือเป็นปัจจุบัน
- 4) ขอให้ระงับการใช้หรือการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับตนในกรณีที่ข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับตนไม่ถูกต้องตามความเป็นจริง
- 5) ขอให้ดำเนินการลบหรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับตนเมื่อพ้นกำหนดระยะเวลาการเก็บรักษาหรือที่ไม่เกี่ยวข้องหรือเกินกว่าความจำเป็นตามวัตถุประสงค์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลนั้น หรือ ได้เพิกถอนความยินยอม
- 6) ขอให้เปิดเผยถึงการได้มาซึ่งข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับตน ในกรณีเป็นข้อมูลส่วนบุคคลที่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลไม่ได้ให้ความยินยอมในการเก็บรวบรวม

การร้องเรียน การตรวจสอบ และการอุทธรณ์ เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลที่ได้รับการเสียหายมีสิทธิร้องเรียนต่อคณะกรรมการตรวจสอบข้อมูลส่วนบุคคล โดยคณะกรรมการฯ มีอำนาจตรวจสอบการกระทำใด ๆ ที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล การไต่ถามข้อพิพาทระหว่างเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลกับผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล รวมทั้งมีอำนาจสั่งให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลระงับการกระทำหรือแก้ไขการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายได้ในกรณีที่คณะกรรมการฯ ไม่รับเรื่องร้องเรียนของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลหรือผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลดังกล่าวมีสิทธิอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลได้ภายใน 30 วันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือหรือคำสั่งแจ้งของคณะกรรมการฯ นอกจากนี้หากมีการกระทำความผิดฝ่าฝืนตามที่พระราชบัญญัตินี้กำหนดไว้ ก็มีความผิด และต้องรับผิดชอบทั้งทางแพ่งและทางอาญา

บทที่ 3

การคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลในการเปิดเผยข้อมูลของจำเลยซึ่งเป็นเด็กและ เยาวชนในชั้นพิจารณาของกฎหมายต่างประเทศ

แนวทางในการให้ความคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลในการเปิดเผยข้อมูลของจำเลยซึ่งเป็นเด็กและเยาวชนในชั้นพิจารณาของแต่ละประเทศจะมีวิธีการปฏิบัติที่ต่างกันอย่างอันมาจากความแตกต่างของระบบกฎหมาย ขนบธรรมเนียมประเพณี รวมถึงแนวคิดของสังคม แต่แนวคิดการให้ความคุ้มครองเด็กและเยาวชนที่ต้องเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมนั้น เห็นว่าการกระทำความผิดเด็กและเยาวชนเกิดจากความอ่อนวัย ขาดความยั้งคิด ความรู้สึกผิดชอบ แต่การกระทำนั้นก็ไม่แตกต่างจากผู้ใหญ่และเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่เด็กและเยาวชนของแต่ละประเทศจึงได้มีแนวทางคุ้มครองสิทธิของเด็กดังนี้

3.1 ประเทศแคนาดา

The Youth Criminal Justice Act 2002¹ หรือ YCJA ได้ประกาศใช้เป็นกฎหมายในประเทศแคนาดา เมื่อวันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2546 เพื่อรองรับในกรณีที่เด็กหรือเยาวชนของประเทศแคนาดาต้องเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญา กฎหมายฉบับนี้บัญญัติเกี่ยวกับวิธีการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชน ทั้งในฐานะเหยื่อ พยานหรือผู้กระทำความผิดในทุกขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา คือ ในชั้นจับกุม ชั้นสอบสวน ชั้นพิจารณาคดีและชั้นหลังมีคำพิพากษา

The Youth Criminal Justice Act 2002 มาตรา 2(1) บัญญัติว่า “เยาวชน หมายถึง บุคคลผู้หนึ่งซึ่งปรากฏว่ามีอายุตั้งแต่ 12 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป แต่ไม่ถึง 18 ปีบริบูรณ์ และให้รวมถึงบุคคลผู้ใดที่ได้กระทำความผิดในขณะที่ยังเป็นเยาวชนหรือพบว่าได้กระทำความผิดตามกฎหมายฉบับนี้”

ประเทศแคนาดาได้บัญญัติคุ้มครองบุคคลที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดทางอาญาภายใต้บทบัญญัติของ The Youth Criminal Justice Act 2002 โดยต้องเป็นบุคคลอายุตั้งแต่ 12 ปีบริบูรณ์ขึ้นไปแต่

¹ Department of Justice Canada, The Youth Criminal Justice Act 2002, Retrived August 15, 2560, from, <http://laws-lois.justice.gc.ca/eng/acts/Y-1.5/index/html>.

ไม่เกิน 18 ปีบริบูรณ์ในขณะที่ได้กระทำความผิดทางอาญา² ทั้งนี้รวมถึงบุคคลใดๆที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดหรือถูกพบว่ามีความผิดในขณะที่เป็นเยาวชนตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลในการเปิดเผยข้อมูลของจำเลยซึ่งเป็นเด็กและเยาวชนของประเทศแคนาดา มีดังนี้

3.1.1 ขอบเขตของการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของจำเลยซึ่งเป็นเด็กและเยาวชน

1. การห้ามเปิดเผยชื่อหรือข้อมูลอื่นใดของเยาวชนต่อสาธารณะ

The Youth Criminal Justice Act 2002 ไม่อนุญาตให้ผู้ใดเปิดเผยชื่อหรือข้อมูลใดๆ ที่อาจจะบ่งชี้ตัวคน เด็กหรือเยาวชนที่อยู่ภายใต้กฎหมายฉบับนี้ต่อสาธารณชนซึ่งหมายความว่าห้ามสื่อมวลชนหรือบุคคลอื่นใดตีพิมพ์หรือเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็กและเยาวชนผ่านทางสื่อหรือทางอื่นใดก็ตามแก่สาธารณชนโดยเด็ดขาด³

เยาวชนตามกฎหมายฉบับนี้หมายถึง ผู้ที่มีหรือไม่มีหลักฐานใดจะโต้แย้งว่ามีได้มีอายุตั้งแต่ 12 ปีบริบูรณ์ขึ้นไปแต่ไม่ถึง 18 ปีบริบูรณ์ และถูกกล่าวหาว่าภายใต้กฎหมายฉบับนี้ได้กระทำความผิดขณะที่ยังเป็นเยาวชนหรือได้รับการพิสูจน์ว่ามีความผิดจริงภายใต้บทบัญญัติของกฎหมายฉบับนี้⁴

2. การห้ามเข้าถึงบันทึกของเด็กและเยาวชน

กฎหมายพื้นฐานของ The Youth Criminal Justice Act 2002 คือห้ามผู้ใดเข้าถึงบันทึกของเด็กและเยาวชน⁵ แต่หากบุคคลใดได้รับการอนุญาตไว้ในกฎหมายฉบับนี้ บุคคลนั้นก็สามารถเข้าถึงบันทึกของเด็กและเยาวชนได้⁶ เช่น เด็กหรือเยาวชนผู้เกี่ยวข้องกับบันทึกนั้น เหตุของการกระทำความผิดนั้น เจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องกับคดีนั้นหรืออัยการของรัฐ

3.1.2 การอนุญาตให้เปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของจำเลยซึ่งเป็นเด็กและเยาวชน

1. การอนุญาตให้เปิดเผยชื่อหรือข้อมูลอื่นใดของเยาวชนต่อสาธารณะ

1.1 การเผยแพร่ชื่อของเด็กและเยาวชนผู้กระทำความผิดต่อสาธารณชนอาจกระทำได้หากเป็นไปเพื่อประโยชน์ของการบริหารงานยุติธรรม และการเผยแพร่ชื่อนั้นต้องมีได้มีจุดประสงค์เพื่อเป็นการแจ้งให้ชุมชนรับรู้⁷

² The Youth Criminal Justice Act 2002 มาตรา 2 (1)

³ The Youth Criminal Justice Act 2002 มาตรา 110 (1)

⁴ The Youth Criminal Justice Act 2002 มาตรา 2 (1)

⁵ The Youth Criminal Justice Act 2002 มาตรา 118

⁶ The Youth Criminal Justice Act 2002 มาตรา 119

⁷ The Youth Criminal Justice Act 2002 มาตรา 110 (2)(c)

นอกจากนี้ The Youth Criminal Justice Act 2002 ยังมีการกำหนดข้อยกเว้นอนุญาตให้เปิดเผยชื่อหรือข้อมูลอื่นใดของเยาวชนต่อสาธารณะในชั้นพิจารณาไว้อีกด้วย คือ ในกรณีเด็กหรือเยาวชนได้ถูกตั้งข้อหาซึ่งตามกฎหมายฉบับนี้ได้บัญญัติไว้ในข้อหานั้นศาลมีอำนาจที่จะดำเนินการพิจารณาและพิพากษาคดีโดยวิธีการอย่างผู้ใหญ่ได้ (Presumption Offences)⁸ และศาลได้พิพากษาลงโทษด้วยวิธีการอย่างผู้ใหญ่ การเผยแพร่ข้อมูลต่อสาธารณชนก็สามารถทำได้หรือในกรณีเด็กหรือเยาวชนได้ถูกตั้งข้อหาซึ่งตามกฎหมายฉบับนี้ได้บัญญัติไว้ในข้อหานั้นศาลมีอำนาจที่จะดำเนินการพิจารณาและพิพากษาคดีโดยวิธีการอย่างผู้ใหญ่ได้ (Presumption Offences)¹⁰ และพนักงานอัยการได้มีคำร้องขอต่อศาลให้ลงโทษเด็กหรือเยาวชนผู้นั้นโดยวิธีการอย่างผู้ใหญ่¹¹ และศาลได้มีคำพิพากษาตามคำร้องนั้น การเผยแพร่ข้อมูลต่อสาธารณชนก็สามารถทำได้ หรือในกรณีที่เป็นการกระทำความผิดฐานเจตนาฆาตกรรมที่มีการไตร่ตรองหรือไม่มีการไตร่ตรองเอาไว้ล่วงหน้า ความผิดฐานฆาตกรรมโดยเจตนาหรือโดยประมาทหรือฐานข่มขืนกระทำชำเราจนเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายสาหัส หากอัยการร้องขอไม่ให้มีการลงโทษอย่างผู้ใหญ่ ก็ห้ามมีการเผยแพร่ข้อมูลต่อสาธารณชน¹²

2. การอนุญาตให้เข้าถึงบันทึกของเด็กและเยาวชน

บุคคลหรือกลุ่มของบุคคลใดๆ อาจได้รับอนุญาตจากศาลเป็นกรณีพิเศษให้เข้าถึงบันทึกได้หากผู้นั้นได้ร้องขอต่อศาล และหากศาลเห็นว่าคำร้องนั้นมีเหตุผล และเป็นที่น่าพอใจแก่ศาลว่าการเปิดเผยบันทึกนั้นเป็นไปเพื่อประโยชน์ในการบริหารงานยุติธรรม¹³

3.1.3 การกำหนดความรับผิดชอบและบทกำหนดโทษ

1. บทกำหนดโทษของการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ต้องหาซึ่งเป็นเด็กและเยาวชนโดยไม่ได้รับอนุญาต

⁸ The Youth Criminal Justice Act 2002 มาตรา 2 (1)

(a) ฆาตกรรมโดยเจตนาและไม่เจตนา การฆ่าโดยมิได้ไตร่ตรอง พยายามฆ่าหรือการทำร้ายทางเพศ

(b) ความผิดใดๆ ที่เคยมีคำพิพากษาในคดีก่อนอย่างน้อยสองคดีว่าเป็นความผิดร้ายแรง

คำพิพากษาให้ความผิดใดเป็นความผิดร้ายแรงนั้น มีที่มาจากกรณีที่พนักงานอัยการร้องขอต่อศาลว่า ความผิดในคดีเยาวชนได้กระทำนั้นเป็นความผิดร้ายแรงและเยาวชนผู้นั้นสมควรที่จะได้รับการลงโทษ เช่นเดียวกับผู้ใหญ่และศาลเห็นด้วยกับคำร้องเช่นนั้น

⁹ The Youth Criminal Justice Act 2002 มาตรา 110(2)(a)

¹⁰ The Youth Criminal Justice Act 2002 มาตรา 2 (1)

¹¹ The Youth Criminal Justice Act 2002 มาตรา 110(2)(a)

¹² The Youth Criminal Justice Act 2002 มาตรา 65

¹³ The Youth Criminal Justice Act 2002 มาตรา 119 (1) (s)

หากผู้ใดเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับตัวตนของเด็กหรือเยาวชนซึ่งเกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชน ถือว่าผู้นั้นกระทำความผิดทางอาญาและอาจต้องรับโทษจำคุกสูงสุดไม่เกิน 2 ปี¹⁴

2. บทกำหนดโทษของการเข้าถึงบันทึกของเด็กและเยาวชน โดยไม่ได้รับอนุญาต ผู้ฝ่าฝืนบทบัญญัติในการห้ามเข้าถึงบันทึกของเด็กและเยาวชนมีโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี¹⁵

3.2 ประเทศออสเตรเลีย

3.2.1 มลรัฐควีนแลนด์

ในมลรัฐควีนแลนด์นั้น สื่อมวลชนมีสิทธิที่จะรายงานการพิจารณาคดีที่มีจำเลยเป็นเด็กและเยาวชนได้ หากได้รับอนุญาตจากศาล¹⁶ อย่างไรก็ตามต่อมาได้มีการกำหนดห้ามมิให้มีการเผยแพร่ ข้อมูลที่เป็นการระบุตัวตนของเด็กและเยาวชนที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญา¹⁷

มลรัฐควีนแลนด์ ได้บัญญัติคุ้มครองบุคคลที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดทางอาญาไว้ในบทบัญญัติของ The Juvenile Justice Act 1992¹⁸ โดยต้องเป็นบุคคลอายุไม่ถึง 17 ปีบริบูรณ์หรือบุคคลที่เข้าพนักงานได้กำหนดให้เป็นเด็กหรือเยาวชนตามกฎหมายนี้ แต่ทั้งนี้ต้องอายุไม่ถึง 18 ปีบริบูรณ์¹⁹

มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลในการเปิดเผยข้อมูลของจำเลย ซึ่งเป็นเด็กและเยาวชนของประเทศออสเตรเลีย มลรัฐควีนแลนด์มีดังนี้

3.2.1.1 ขอบเขตของการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ต้องหาซึ่งเป็นเด็กและเยาวชน

The Juvenile Justice Act 1992 ห้ามมิให้ผู้ใดเผยแพร่ข้อมูลสำคัญที่จะทำให้ระบุตัวตน (Identifying Matter) ของเด็กและเยาวชนที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญา²⁰

¹⁴ The Youth Criminal Justice Act 2002 มาตรา 138

¹⁵ The Youth Criminal Justice Act 2002 มาตรา 119 (1) (s)

¹⁶ The Children's Court Act 1992, section 20 (2)

¹⁷ The Juvenile Justice Act 1992, section 62 (2)

¹⁸ The Juvenile Justice Act 1992, Retrived December 30, 2560, from www.legislation.qld.gov.au/LEGISLTN/CURRENT/Y/YouthJustA92.pdf

¹⁹ The Juvenile Justice Act 1992 , section 6

²⁰ The Juvenile Justice Act 1992, section 62 (2)

“กระบวนการยุติธรรมทางอาญา” หมายถึง กระบวนการยุติธรรมใดๆทั้งกระบวนการนั้นก็คือเริ่มต้นให้ความคุ้มครองตั้งแต่มีการจับกุมเด็กและเยาวชน ที่เด็กและเยาวชนเข้าไปเกี่ยวข้องกับและเป็นกระบวนการยุติธรรมสำหรับความผิดอาญาร้ายแรงหรือความผิดอาญาทั่วไป²¹

“Identifying Matter” ข้อมูลสำคัญที่จะระบุตัวตนหมายถึง

1. ชื่อ ที่อยู่ โรงเรียน สถานที่ทำงานหรือข้อมูลอื่นใดที่คล้ายกัน ซึ่งอาจนำไปสู่การระบุตัวตนของเด็กและเยาวชนซึ่งถูกกล่าวโทษในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้

2. รูปถ่าย รูปภาพ วิดีโอเทปหรือสื่อบันทึกใดๆที่แสดงให้เห็นถึงหน้าตาของเด็กและเยาวชน อันอาจนำไปสู่การระบุตัวตนของเด็กและเยาวชนซึ่งถูกกล่าวโทษในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้²²

“การเผยแพร่” หมายถึง การเผยแพร่ ภายในมลรัฐควีนแลนด์หรือที่อื่นใดต่อสาธารณชนผ่านทางโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ วิทยุหรือทางอื่นใดที่เป็นการสื่อสารข้อมูลออกไป²³

3.2.1.2 การอนุญาตให้เปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของจำเลยซึ่งเป็นเด็กและเยาวชน

The Juvenile Justice Act 1992 มิได้กำหนดข้อยกเว้นใดเอาไว้ อันแสดงให้เห็นถึงความเข้มงวดของเจตนารมณ์ของกฎหมายที่มุ่งจะแก้ไข ฟันฟุเยาวชนผู้กระทำผิดมากกว่าที่จะลงโทษ ซึ่งเป็นไปตามหมายเหตุท้าย The Juvenile Justice Act 1992 ที่ได้ให้เหตุผลเอาไว้ว่าเพื่อจุดประสงค์ในการสนับสนุน การแก้ไขและฟันฟุเด็กและเยาวชน และเพื่อปกป้องคุ้มครองจากการถูกตราหน้าจากสังคมว่าเป็นอาชญากร

3.2.1.3 การกำหนดความรับผิดและบทกำหนดโทษ

หากผู้ใดฝ่าฝืน หากเป็นนิติบุคคลมีโทษปรับสูงสุดไม่เกิน 15,000 ดอลลาร์ (ประมาณ 488,000 บาท) และหากเป็นบุคคลธรรมดา มีโทษปรับสูงสุดไม่เกิน 7,500 ดอลลาร์ (ประมาณ 244,000 บาท)²⁴

3.2.2 มลรัฐเวสเทิร์นออสเตรเลีย

มลรัฐเวสเทิร์นออสเตรเลีย ได้บัญญัติคุ้มครองบุคคลที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดทางอาญาไว้ใน The Children’s Court of Western Australia Act 1988²⁵ โดยบัญญัติว่าต้องเป็นบุคคลที่มีอายุไม่ถึง 18

²¹ The Juvenile Justice Act 1992, section 62 (1)

²² The Juvenile Justice Act 1992, section 62 (1)

²³ *Ibid.*

²⁴ The Juvenile Justice Act 1992, section 62 (2)

²⁵ The Children’s Court of Western Australia Act 1988, Retrived December, 31, 2560, จาก

ปีบริบูรณ์ หรือในขณะที่กระทำความผิดทางอาญามีอายุไม่ถึง 18 ปีบริบูรณ์ หรือในกรณีที่ขาดหลักฐานในการยืนยันอายุ หากเป็นที่ปรากฏชัดแจ้งว่าบุคคลนั้นอายุไม่ถึง 18 ปีบริบูรณ์

มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลในการเปิดเผยข้อมูลของจำเลยซึ่งเป็นเด็กและเยาวชนของประเทศออสเตรเลีย มลรัฐเวสเทิร์นออสเตรเลีย มีดังนี้

3.2.2.1 ขอบเขตของการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของจำเลยซึ่งเป็นเด็กและเยาวชน

The Children's Court of Western Australia Act 1988 ห้ามมิให้ผู้ใดเผยแพร่รายงานการพิจารณาคดีในศาลเด็กและเยาวชน หรือในศาลที่พิจารณาคำร้องอุทธรณ์ที่มาจากศาลเด็กและเยาวชน หากการเผยแพร่ นั้นอาจนำไปสู่การระบุตัวของเด็กและเยาวชนในกรณีที่เด็กและเยาวชนนั้นเป็น

1. ผู้ซึ่งอาจเกี่ยวข้องกับผู้ที่ได้รับการพิจารณาคดีในศาล
2. พยาน
3. ผู้ที่กระทำความผิดหรือเป็นผู้ถูกกล่าวหาว่าได้กระทำความผิด

ในการพิจารณาคดีอาญาในศาลสูงสุดหรือศาลชั้นต้น หากศาลได้มีการพิจารณาซึ่งนำหน้าระหว่างประโยชน์ของสาธารณะและประโยชน์ของเด็กและเยาวชนแล้ว อาจมีคำสั่งห้ามมิให้ผู้ใดเผยแพร่ รายงานการพิจารณาคดีซึ่งมีข้อมูลใดๆที่อาจนำไปสู่การระบุตัวตนของเด็กและเยาวชนที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาคดีว่าจะในฐานะผู้ซึ่งเกี่ยวข้องกับผู้ที่ได้รับการพิจารณาคดี พยาน หรือผู้ที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดหรือเป็นจำเลยในคดีนั้น²⁶

The Children's Court of Western Australia Act 1988 นั้นให้การรับรองและคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลของเด็กและเยาวชนที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาคดีในศาลเด็กและเยาวชนในทั้งกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ทุกชั้นศาลและทุกฐานะไม่ว่าจะเป็นผู้เสียหาย พยาน ผู้ต้องหาและจำเลย

3.2.2.2 การอนุญาตให้เปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของจำเลยซึ่งเป็นเด็กและเยาวชน

เมื่อเด็กและเยาวชนถูกตัดสินว่ามีความผิด กฎหมายห้ามมิให้มีการเผยแพร่รายงานการพิจารณาที่มีข้อมูลอันอาจทำให้ระบุตัวตนของเด็กและเยาวชนได้ก็ตาม แต่หากเป็นการเผยแพร่แก่บุคคลตามที่กฎหมายกำหนดก็สามารถทำได้ซึ่งได้แก่

1. ศาล
2. ผู้ซึ่งปฏิบัติตามหน้าที่ภายใต้กฎหมาย
3. ผู้ซึ่งมีหน้าที่ที่จะต้องเกี่ยวข้องกับการควบคุมตัวหรือสวัสดิภาพของเด็กและเยาวชน
4. ผู้ที่ได้รับอนุญาตจากศาลตามมาตรา 36 (A)²⁷

²⁶ The Children's Court of Western Australia Act 1988, section 35

²⁷ The Children's Court of Western Australia Act 1988, section 36

ทั้งนี้ก่อนที่ศาลสูงสุดจะมีคำสั่งอนุญาตนั้น ศาลจะต้องพิจารณาซึ่งน้ำหนักระหว่าง ประโยชน์สาธารณะและประโยชน์ของเด็กและเยาวชนนั้น ซึ่งในการพิจารณานั้นจะต้องพิจารณา ปัจจัยดังต่อไปนี้ทั้งหมดหรือข้อใดข้อหนึ่งดังต่อไปนี้²⁸

1. อายุ ความปลอดภัยหรือความเป็นอยู่ของเด็กหรือเยาวชน
2. ความปลอดภัยหรือความเป็นอยู่ของบุคคลอื่นนอกจากเด็กหรือเยาวชน
3. ความปลอดภัยหรือความเป็นอยู่หรือความคุ้มครองของทรัพย์สิน
4. ประโยชน์ของสาธารณะในเรื่องที่เกี่ยวกับการหลบหนีเพื่อจุดประสงค์ในการให้ได้

เด็กหรือเยาวชนผู้หลบหนีกลับมา

5. ประโยชน์ของสาธารณะในการป้องกันหรือเฝ้าระวังอาชญากรรม

คำสั่งอนุญาตของศาลสูงสุดตามมาตรานี้อาจประกอบไปด้วยวิธีปฏิบัติใดๆ ที่ศาลเห็นว่าเหมาะสมแก่กรณี แต่ทั้งนี้คำสั่งนั้นต้องรวมไปถึงวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับเรื่องดังต่อไปนี้ทั้งหมด

1. เรื่องใดบ้างที่อนุญาตให้เผยแพร่
2. การเผยแพร่ นั้นจะกระทำด้วยวิธีไหน ที่ไหนและเมื่อไร
3. ระยะเวลาของการบังคับใช้คำสั่งนั้น²⁹

อย่างไรก็ตามผู้ที่มีอำนาจในการทำคำขอให้เปิดเผยข้อมูลอันเป็นสาระสำคัญในการ ระบุตัวตนของเด็กและเยาวชนตามที่กล่าวมานี้เพียงอัยการสูงสุดและอธิบดีกรมตำรวจเท่านั้น³⁰

3.2.2.3 การกำหนดความรับผิดชอบและบทกำหนดโทษ

การฝ่าฝืนบทบัญญัติมาตรา 35 (1) หรือคำสั่งที่ออกตามบทบัญญัติมาตรา 35 (2) นี้เป็น ความผิดซึ่งจะต้องถูกลงโทษจากศาลสูงสุดในข้อหาหมิ่นประมาทหรือ หากตัดสินว่ามีความผิดต้อง รับโทษปรับ 10,000 ดอลลาร์ (324,767 บาท) หรือโทษจำคุก 12 เดือน³¹

3.2.3 มลรัฐวิกตอเรีย

มลรัฐวิกตอเรีย ได้บัญญัติคุ้มครองบุคคลที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอาญาไว้ใน บทบัญญัติของ The Children and Young Persons Act 1989³² โดยต้องเป็นบุคคลที่ถูกกล่าวหาว่าได้ กระทำความผิดซึ่งมีอายุไม่ถึง 17 ปีบริบูรณ์ แต่มากกว่า 10 ปี ในขณะที่ลงมือกระทำความผิดนั้น

²⁸ The Children's Court of Western Australia Act 1988, section 36 (A) (2)

²⁹ The Children's Court of Western Australia Act 1988, section 36 (A) (3)

³⁰ The Children's Court of Western Australia Act 1988, section 36 (A) (3)

³¹ The Children's Court of Western Australia Act 1988, section 36 (A) (4)

³² The Children and Young Persons Act 1989, Retrieved January, 3, 2561, จาก

แต่ทั้งนี้ ไม่รวมถึงผู้ที่มีอายุ 18 ปี หรือมากกว่าในเวลาก่อนที่จะมีศาลเด็กแห่งมลรัฐวิกตอเรีย และในกรณีที่มีคำสั่งให้รวมไปถึงผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี

มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลในการเปิดเผยข้อมูลของจำเลย ซึ่งเป็นเด็กและเยาวชนของประเทศออสเตรเลีย มลรัฐวิกตอเรีย มีดังนี้

3.2.3.1 ขอบเขตของการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ต้องหาซึ่งเป็นเด็กและเยาวชน รายงานการพิจารณาคดีในศาลเด็กหรือในศาลที่พิจารณาอุทธรณ์ที่มาจากศาลเด็กนั้น The Children and Young Persons Act 1989 ห้ามมิให้ผู้ใดเผยแพร่หรือเป็นสาเหตุให้มีการเผยแพร่ซึ่งรายงานใดๆ ที่มีข้อมูลซึ่งอาจทำให้สามารถระบุตัวตนของเด็กซึ่งเป็นผู้ที่ได้รับการพิจารณาคดี³³

การห้ามเผยแพร่ดังกล่าวรวมไปถึงที่ตั้งของศาลเด็กที่มีการพิจารณาคดีนั้น³⁴ และคู่ความฝ่ายอื่นในการพิจารณาคดีนั้น³⁵ หรือพยานที่เข้าให้การในการพิจารณาคดีนั้น³⁶

การห้ามเผยแพร่ที่รวมไปถึงรูปภาพของเด็กหรือคู่ความอื่นๆ หรือพยานในการพิจารณาคดีนั้นๆด้วย³⁷

3.2.3.2 การอนุญาตให้เปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของจำเลยซึ่งเป็นเด็กหรือเยาวชน การเผยแพร่รายงานการพิจารณาคดีในศาลเด็กอันอาจทำให้รู้ถึงตัวตนของเด็กซึ่งเป็นผู้ที่ได้รับการพิจารณาคดี³⁸ รวมถึงรูปภาพของเด็กหรือคู่ความอื่นๆ หรือพยานในการพิจารณาคดีสามารถกระทำได้หากได้รับการอนุญาตจากผู้พิพากษาอาวุโสในศาลเด็กนั้น³⁹

3.2.4 มลรัฐเซาท์ออสเตรเลีย

ในการพิจารณามาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลในการเปิดเผยข้อมูลของจำเลยซึ่งเป็นเด็กและเยาวชนในกฎหมายของมลรัฐเซาท์ออสเตรเลียนั้น จำเป็นที่จะต้องพิจารณากฎหมายเกี่ยวกับเยาวชน 2 ฉบับ คือ The Youth Court Act 1993⁴⁰ ซึ่งเป็นกฎหมายที่

³³ The Children and Young Persons Act 1989, section 26 (a) (ii)

³⁴ The Children and Young Persons Act 1989, section 26 (a) (i)

³⁵ The Children and Young Persons Act 1989, section 26 (a) (ii)

³⁶ The Children and Young Persons Act 1989, section 26 (a) (iii)

³⁷ The Children and Young Persons Act 1989, section 26 (1) (b)

³⁸ The Children and Young Persons Act 1989, section 26 (a) (i)

³⁹ The Children and Young Persons Act 1989, section 26 (1) (b)

⁴⁰ The Youth Court Act 1993, Retrived January 3, 2561, จกท

กำหนดอำนาจของศาลเยาวชน และ The Young Offender Court Act 1993⁴¹ ซึ่งเป็นกฎหมายที่กำหนดวิธีปฏิบัติต่อเยาวชนที่กระทำความผิดหรือถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดรวมไปถึงการคุ้มครองสิทธิต่างๆ รวมไปถึงสิทธิส่วนบุคคลของเยาวชนที่กระทำความผิดหรือถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดด้วย

มลรัฐเซาท์ออสเตรเลียได้บัญญัติคุ้มครองบุคคลที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดทางอาญาไว้ในบทบัญญัติของ The Young Offender Court Act 1993 โดยต้องเป็นบุคคลซึ่งมีอายุมากกว่า 10 ปีแต่ไม่ถึง 18 ปีบริบูรณ์ รวมถึงผู้ที่ในขณะที่ลงมือกระทำความผิดนั้นอายุไม่ถึง 18 ปีบริบูรณ์ด้วย⁴²

มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลในการเปิดเผยข้อมูลของจำเลยซึ่งเป็นเด็กและเยาวชนของประเทศออสเตรเลีย มลรัฐเซาท์ออสเตรเลีย มีดังนี้

3.2.4.1 ขอบเขตของการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของจำเลยซึ่งเป็นเด็กและเยาวชน

The Young Court Act 1993 ให้อำนาจศาลที่อาจจะสั่งห้ามการเผยแพร่ ไม่ว่าจะในทางใดๆ ซึ่งรายงานการพิจารณาคดีใดๆของเด็กหรือเยาวชนที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด หรือถูกร้องขอการคุ้มครอง⁴³ และ The Young Offender Court Act 1993 นั้นยังห้ามมิให้ผู้ใดเผยแพร่ไม่ว่าจะในทางใดๆ ซึ่งรายงานของการกระทำหรือกระบวนการใดๆของตำรวจที่เกี่ยวข้องกับเยาวชน

แต่หากจะมีการเผยแพร่รายงานใดไม่ว่าจะเป็นรายงานตาม The Young Court Act 1993 หรือ The Young Offender Court Act 1993 รายงานนั้นจะต้องไม่มีการระบุซึ่งข้อมูลดังต่อไปนี้

1. การระบุตัวตนของเด็กหรือเยาวชนหรือข้อมูลที่สามารถนำไปสู่การระบุตัวตนของเด็กหรือเยาวชนนั้น
2. การเปิดเผยชื่อตัว ที่อยู่ หรือ โรงเรียนหรือรายละเอียดอื่นใด รูปภาพ หรือภาพยนตร์ ซึ่งอาจนำไปสู่การระบุตัวตนของเด็กหรือเยาวชนซึ่งเป็นผู้อยู่ในกระบวนการพิจารณาคดีรวมไปถึงคู่ความฝ่ายอื่นหรือพยาน⁴⁴

การเผยแพร่ข้อมูลใดๆเกี่ยวกับคดีที่มีจำเลยเป็นเด็กและเยาวชน หากศาลมิได้สั่งห้ามก็สามารถกระทำได้ แต่ทั้งนี้ต้องไม่มีข้อมูลข่าวสารบุคคลใดที่อาจจะระบุตัวของเด็กหรือเยาวชนผู้นั้นได้

3.2.4.2 การอนุญาตให้เปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของจำเลยซึ่งเป็นเด็กและเยาวชน

⁴¹ The Young Offender Court Act 1993 Retrived January 3, 2561, จาก

<http://www.archive.aiatsis.gov.au/removeprotect/54197.pdf>

⁴² The Young Offender Court Act 1993,section 4 (1)

⁴³ The Young Court Act 1993,section 25 (1)

⁴⁴ The Young Court Act 1993,section 25 (1) (b)

ศาลมีอำนาจอนุญาตให้มีการเผยแพร่ รายละเอียด รูปภาพ หรือภาพยนตร์ ซึ่งภายใต้ บังคับของ The Young Court Act 1993 หรือ The Young Offender Court Act 1993 ได้ทั้งนี้ ศาลอาจ กำหนดเงื่อนไขใดซึ่งเห็นว่าเหมาะสมได้⁴⁵

3.2.4.3 การกำหนดความรับผิดชอบและบทกำหนดโทษ

ผู้ฝ่าฝืนบทบัญญัติการห้ามเผยแพร่รายงานของเยาวชนทั้งในชั้นศาล⁴⁶ มีโทษปรับไม่เกินกว่า 10,000 ดอลลาร์ (324,767 บาท) และในกรณีที่ผู้ใดฝ่าฝืนเงื่อนไขที่ศาลกำหนดไว้สำหรับการเผยแพร่ นั้น มีโทษปรับไม่เกินกว่า 10,000 ดอลลาร์ (324,767 บาท) เช่นเดียวกัน⁴⁷

3.3 สาธารณรัฐฝรั่งเศส

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส กำหนดเรื่องการพิจารณาคดีและคำพิพากษา ที่เกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของจำเลยซึ่งเป็นเด็กและเยาวชนในชั้นพิจารณา ได้ดังนี้

มาตรา 306

การพิจารณาคดีเป็นแบบสาธารณะ ถ้าการเผยแพร่ไม่เป็นอันตรายต่อคำสั่งศาลหรือศีลธรรม ในกรณีเช่นนี้ศาลจึงประกาศโดยคำวินิจฉัยที่มีขึ้นในศาลที่เปิดเผย

อย่างไรก็ตามศาลอาจห้ามการเข้าห้องพิจารณาคดีแก่ผู้เยาว์หรือของผู้เยาว์บางคน

ในกรณีที่มีการดำเนินคดีสำหรับการกระทำผิดข่มขืนกระทำชำเรา หรือการทรมาน และการกระทำที่โหดร้ายและการรุกรานทางเพศ การพิจารณาคดีโดยลับได้รับสิทธิในฐานะที่เป็นเหยื่อ ซึ่งเป็นพลเรือนหรือเป็นหนึ่งในเหยื่อของพรรคพลเรือนที่ต้องการ ในอีกกรณีหนึ่งการพิจารณาคดีโดยลับอาจมีขึ้นได้เฉพาะเมื่อเหยื่อฝ่ายพลเรือนหรือหนึ่งในเหยื่อของพรรคพลเรือนไม่คัดค้าน

ซึ่งการพิจารณาคดีโดยลับตามคำสั่งนี้นำไปใช้การอ่านคำพิพากษาที่อาจจะทำเกี่ยวกับการคัดค้านใด ๆ ในขั้นตอนพิจารณาภายใต้มาตรา 316

คำพิพากษาต้องได้รับการอ่านในศาลที่เปิดเผยเสมอ

ถ้าผู้ต้องหาซึ่งเป็นผู้เยาว์เมื่อมีการฟ้องร้องคดีอาญามาถึงส่วนใหญ่ในวันแรกของการพิจารณาทบบัญญัติของมาตรานี้จะใช้บังคับได้ก่อนที่ศาลคดีเด็กและเยาวชนให้ความเห็นชอบหากมีการร้องขอในวันแต่จะมีจำนวนอีกรายหนึ่งยังคงเป็นผู้เยาว์หรือเป็นผู้เยาว์เมื่อมีการฟ้องร้องและได้มาถึงเสียงข้างมากในวันแรกของการดำเนินการและผู้ที่ยื่นคำคัดค้านคำขอนี้

⁴⁵ The Young Offender Court Act 1993,section 25 (2)

⁴⁶ The Young Offender Court Act 1993,section 25 (3)

⁴⁷ The Young Offender Court Act 1993,section 25 (3)

มาตรา 400 ในส่วนที่ 3 การโฆษณาและการบังคับของคำสั่งในการพิจารณาคดี

การพิจารณาคดีเป็นสาธารณะ

อย่างไรก็ตามศาลภายหลังจากการสืบสวนในคำพิพากษานั้น การพิจารณาโดยเปิดเผย อาจจะเป็นผลเสียต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน การดำเนินการที่เป็นระเบียบของการพิจารณาคดี สักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หรือผลประโยชน์ของบุคคลที่สามอาจมีคำสั่งโดยวิธีการของคำพิพากษาที่ทำการพิจารณาโดยเปิดเผย ซึ่งการพิจารณาจะทำในสถานที่ที่เป็นความลับ

เมื่อมีคำสั่งให้พิจารณาโดยลับ มาตรการนี้มีผลบังคับใช้ในการอ่านการอ่านคำพิพากษาแยกต่างหาก ซึ่งอาจเกิดขึ้นจากเหตุการณ์หรือการคัดค้านตามที่ระบุในมาตรา 459 วรรค 4

คำพิพากษาคัดสินที่ดีจะต้องอ่านในที่สาธารณะเสมอ

ถ้าจำเลยที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะเมื่อมีการฟ้องร้องคดีอาญากับเขาถึงที่สุดในวันแรกของการดำเนินการบทบัญญัติของมาตรานี้มีผลบังคับใช้ต่อศาลเยาวชนและครอบครัวหากมีคำร้องขอนั้น เว้นแต่จะมีจำเลยที่ยังคงเป็นผู้เยาว์หรือเป็นผู้เยาว์ เมื่อถูกนำข้อกล่าวหาและได้มาถึงเสียงส่วนใหญ่ของเขาในวันแรกของการดำเนินคดีและผู้ที่ยกคัดค้านคำขอนี้

รัฐกำหนดว่าด้วยการกระทำความผิดของผู้เยาว์

มาตรา 14

แต่ละคดีจะถูกตัดสินแยกกัน ในกรณีที่ไม่มีจำเลยนั้น

เฉพาะผู้ที่ตกเป็นเหยื่อ หรือไม่ว่าจะเป็นพยานในคดีที่เป็นญาติพี่น้องผู้ปกครองหรือผู้แทนตามกฎหมายของผู้เยาว์ ทัศนคติ ความ ต้วแทนของการอุปถัมภ์และการบริการหรือสถาบันที่เกี่ยวข้องกับเด็ก

ผู้ได้รับมอบหมายให้ดูแล

ศาลอาจสั่งให้ผู้เยาว์ถอนตัวในระหว่างการสืบพยานทั้งหมดหรือบางส่วนก็ได้ และอาจสั่งให้พยานถอนตัวภายหลังการพิจารณาคดี

การตีพิมพ์รายงานการดำเนินคดีของศาลเยาวชนและครอบครัวในหนังสือพิมพ์ วิทยุ ภาพยนตร์หรือในลักษณะอื่นใดเป็นสิ่งต้องห้าม ห้ามตีพิมพ์โดยใช้กระบวนการหรือข้อความใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับอัตลักษณ์และบุคลิกภาพของผู้กระทำผิดซึ่งเป็นเด็กและเยาวชน การละเมิดบทบัญญัติเหล่านี้มีโทษปรับเป็นเงิน 15,000 ยูโร (582,750 บาท)

การตัดสินจะกระทำโดยการเปิดเผยต่อหน้าผู้เยาว์ อาจจะตีพิมพ์ แต่โดยไม่ต้องใส่ชื่อของผู้เยาว์ หรือเท่าที่สามารถจะระบุได้ หากฝ่าฝืนภายใต้บทบัญญัตินี้มีโทษปรับ 15,000 ยูโร (582,750 บาท)

ยกเว้นในกรณีที่มีความซับซ้อน โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่เกี่ยวข้องกับจำนวนของเด็กและเยาวชนที่ถูกฟ้องร้องหรือถูกฟ้องร้องเมื่อเด็กและเยาวชนยังไม่ได้รับการตัดสินศาลจะต้องพิพากษาภายในระยะเวลาไม่เกินหนึ่งเดือน หลังจากการพิจารณาคดี

บทที่ 4

วิเคราะห์ปัญหาการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลในการเปิดเผยข้อมูลของจำเลยซึ่งเป็นเด็กและเยาวชนในชั้นพิจารณาคดีตามกฎหมายของประเทศไทยและกฎหมายของต่างประเทศ

ปัจจุบันสิทธิของจำเลยซึ่งเป็นเด็กและเยาวชน โดยเฉพาะสิทธิส่วนบุคคล อันเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่สำคัญตามรัฐธรรมนูญ และหลักสากลเกี่ยวกับการคุ้มครองเด็กและเยาวชนนั้น ยังมิได้รับความคุ้มครองอย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องมาจากการพบเห็นการกระทำละเมิดต่อสิทธิส่วนบุคคลในการเปิดเผยข้อมูลของจำเลยซึ่งเป็นเด็กและเยาวชนตามสื่อต่างๆ ได้อยู่บ่อยครั้งในสังคมไทย ไม่ว่าจะเป็นทาง สื่อสิ่งพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ รวมไปถึงสื่อสังคมออนไลน์ (Social Network) ทั้งในประเทศไทยได้มีกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลในการเปิดเผยข้อมูลของจำเลยซึ่งเป็นเด็กและเยาวชนอยู่แล้ว แต่ปัญหาในการละเมิดสิทธิดังกล่าวก็ยังคงเกิดขึ้นมาอย่างต่อเนื่อง

การศึกษากฎหมายไทยที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลในการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของจำเลยซึ่งเป็นเด็กและเยาวชนในชั้นพิจารณา เพื่อวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหาของการละเมิดสิทธิดังกล่าวในสังคมไทย รวมไปถึงการศึกษากฎหมายของต่างประเทศเพื่อค้นหาวิธีการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลในการเปิดเผยข้อมูลของจำเลยซึ่งเป็นเด็กและเยาวชนในชั้นพิจารณา ของประเทศต่างๆ และวิเคราะห์หาวิธีการแก้ไขที่เหมาะสมกับสังคมไทย เพื่อเป็นข้อเสนอแนะต่อไป

4.1 ปัญหาเกี่ยวกับขอบเขตการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของจำเลยซึ่งเป็นเด็กและเยาวชนในชั้นพิจารณา

พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 มีเจตนารมณ์ในการคุ้มครองสิทธิของเด็กและเยาวชน ทั้งกรณีที่ถูกเป็นเหยื่อ พยาน ผู้ต้องหา และจำเลย เป็นพิเศษมากกว่ากรณีที่บุคคลเหล่านั้นเป็นผู้ใหญ่ อันเนื่องมาจากความอ่อนไหวของวัย และความไร้เดียงสา ไม่มีประสบการณ์ชีวิต ที่จะนำมาใช้ในการคิด และ

ตัดสินใจที่จะเลือกว่า พฤติกรรมหรือตัวอย่างใดควรเอาเป็นเยี่ยงอย่าง ซึ่งเป็นสาเหตุให้เด็กหัน ไปมี พฤติกรรมที่เบี่ยงเบนไปจากทางที่ถูกที่ควร หรือก็คือการกระทำผิดกฎหมายบ้านเมืองนั่นเอง

พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มีผลบังคับใช้มาตั้งแต่วันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2554 แต่ยังคงพบว่าบทบัญญัติของ กฎหมายยังขาดความชัดเจนเกี่ยวกับขอบเขตการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของจำเลยซึ่งเป็นเด็กและ เยาวชนในชั้นพิจารณา จึงเป็นเหตุให้ยังมีการกระทำที่เป็นการคุกคามต่อข้อมูลส่วนบุคคลของ จำเลยซึ่งเป็นเด็กและเยาวชน ในลักษณะที่เป็นวงกว้าง โดยมีการกระทบต่อสิทธิส่วนบุคคลในการ เปิดเผยข้อมูลของจำเลยซึ่งเป็นเด็กและเยาวชนตั้งแต่ขั้นตอนการจับกุมที่เป็นการนำเด็กและเยาวชน เหล่านั้นเข้ามาสู่ภายใต้อำนาจรัฐ ทำให้สิทธิส่วนบุคคลในการเปิดเผยข้อมูลของจำเลยซึ่งเป็นเด็ก และเยาวชนมิได้รับความคุ้มครองอย่างมีประสิทธิภาพตามเจตนารมณ์ของกฎหมายฉบับนี้

4.1.1 วิเคราะห์ข้อยกเว้นของกฎหมายเกี่ยวกับการอนุญาตให้เปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของ จำเลยซึ่งเป็นเด็กและเยาวชนในชั้นพิจารณา

เมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติในการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลในการเปิดเผยข้อมูลของ จำเลยซึ่งเป็นเด็กและเยาวชนในชั้นพิจารณา ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธี พิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 แล้วพบว่าโดยหลักแล้วห้ามมิให้มีการเปิดเผยข้อมูล ส่วนบุคคลของจำเลยซึ่งเป็นเด็กและเยาวชน แต่ก็อาจยกเว้นให้เปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของจำเลย ซึ่งเป็นเด็กและเยาวชนได้บางกรณีตามกฎหมายบัญญัติไว้ เช่น กระทำเพื่อประโยชน์ทางการศึกษา หรือการกระทำที่จำเป็นเพื่อประโยชน์ของทางราชการ¹ เป็นต้น ซึ่งผู้เขียนพบปัญหาของข้อยกเว้น ของกฎหมายเกี่ยวกับการอนุญาตให้เปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของจำเลยซึ่งเป็นเด็กและเยาวชนใน ชั้นพิจารณา

การพิจารณาและการตรวจสอบ

การอนุญาตให้เปิดเผยหรือเผยแพร่ข้อมูลส่วนบุคคลที่อาจนำมาใช้เพื่อระบุตัวตนจำเลย ซึ่งเป็นเด็กและเยาวชน ซึ่งเป็นการกระทำที่ละเมิดต่อสิทธิส่วนบุคคลนั้นมีความจำเป็นอย่างยิ่งเพื่อ ความยุติธรรม ที่จะต้องมีการพิจารณาและตรวจสอบถึงเหตุผลที่เหมาะสมในการที่จะเปิดเผยหรือ เผยแพร่เสียก่อน เพื่อเป็นการรับรองและคุ้มครองสิทธิตามกฎหมายของจำเลยซึ่งเป็นเด็กและ เยาวชน ซึ่งในกฎหมายฉบับนี้นั้นมีการกำหนดตัวผู้ที่มีอำนาจในการพิจารณาและตรวจสอบการ เปิดเผยและเผยแพร่ข้อมูลไว้เพียงกรณีที่เป็นไปเพื่อ

¹ พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 130

ประโยชน์ในการศึกษาเท่านั้นที่ให้ศาลมีบทบาทในการพิจารณาและตรวจสอบคำขอ อนุญาตเสียก่อน² แต่ในกรณีข้อยกเว้นอื่นๆ ก็เพื่อประโยชน์ในการสอบสวน³ ในชั้นจับกุมและ เพื่อประโยชน์ในทางราชการ⁴ อันจะเป็นสาเหตุให้ไม่สามารถบรรลุถึงเจตนารมณ์ในการรับรอง และคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลในการเปิดเผยข้อมูลของเด็กและเยาวชนตามกฎหมายฉบับนี้

4.1.2 วิเคราะห์ขอบเขตการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของจำเลยซึ่งเป็นเด็กเยาวชนในชั้น พิจารณา

พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 แม้โดยหลักจะห้ามมิให้มีการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของจำเลยซึ่งเป็นเด็กและเยาวชน⁵ แต่ก็ได้มีการบัญญัติข้อยกเว้นให้สามารถเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของจำเลยซึ่งเป็นเด็กและเยาวชน ในชั้นพิจารณาได้ในบางกรณี ซึ่งเป็นที่น่าสังเกตว่ามีได้มีกำหนดถึงข้อมูลประเภทใดบ้างที่กฎหมาย อนุญาตให้เปิดเผยไม่ว่าจะต่อหน่วยงานรัฐหรือต่อสาธารณชน

ข้อมูลส่วนบุคคลของจำเลยซึ่งเป็นเด็กและเยาวชนนั้นประกอบไปด้วยข้อมูลต่างๆ มากมายที่สามารถนำมาใช้เพื่อระบุถึงตัวตนของจำเลยซึ่งเป็นเด็กและเยาวชน อาทิเช่น ชื่อ รูปถ่าย ของจำเลย ชื่อหรือรูปถ่ายบุคคลในครอบครัว ที่อยู่ ชื่อสถานที่ศึกษา เป็นต้น ซึ่งหากพิจารณาถึง เจตนารมณ์ของกฎหมายที่มุ่งจะคุ้มครองสิทธิในข้อมูลส่วนบุคคลของจำเลยซึ่งเป็นเด็กและเยาวชน เป็นสำคัญ ได้จากการบัญญัติกฎหมายกำหนดให้การปกปิดข้อมูลใดๆ ที่อาจทำให้รู้ถึงตัวตนของ จำเลยซึ่งเป็นเด็กและเยาวชนเป็นหลัก และการเปิดเผยข้อมูลดังกล่าวเป็นข้อยกเว้น ดังนั้นหากมี ความจำเป็นที่จะต้องเปิดเผยข้อมูลใดๆ ที่อาจใช้ระบุตัวตนของจำเลยซึ่งเป็นเด็กและเยาวชน จึงควร พิจารณาเป็นเรื่องๆ ไป ว่าข้อมูลประเภทใดที่จำเป็นและมีประโยชน์สำหรับเรื่องนั้น ก็ให้ดำเนินการ เปิดเผยเท่าที่จำเป็น แต่ข้อมูลใดที่ไม่มีความจำเป็นหรือเป็นประโยชน์สำหรับเรื่องนั้นก็ให้รักษาเป็น ความลับต่อไป ทั้งนี้เพื่อเป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายที่มุ่งจะคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลในการ เปิดเผยข้อมูลของจำเลยซึ่งเป็นเด็กและเยาวชนนั่นเอง

² มาตรา 130 บัญญัติว่า “ห้ามมิให้ผู้ใดบันทึกภาพ แพร่ภาพ พิมพ์รูป หรือบันทึกเสียง แพร่เสียงของเด็ก หรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดหรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง หรือโฆษณาข้อความซึ่งปรากฏในทางสอบสวน ของพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ หรือในทางพิจารณาคดีของศาลที่อาจทำให้บุคคลอื่นรู้จัก ชื่อตัวหรือชื่อ สกุลของเด็กและเยาวชนนั้น แต่หากเป็นการกระทำเพื่อประโยชน์ทางการศึกษาโดยได้รับอนุญาตจากศาลหรือ การกระทำที่จำเป็นเพื่อประโยชน์ของทางราชการก็สามารถกระทำได้”

³ เพิ่งอ้าง.

⁴ พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2533 มาตรา 76

⁵ พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2533 มาตรา 76 และมาตรา 130

ผู้มีสิทธิในการเข้าถึงและรับรู้ข้อมูลส่วนบุคคล

1. ผู้มีสิทธิในการเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคล

ข้อมูลส่วนบุคคลของจำเลยซึ่งเป็นเด็กและเยาวชนนั้นถือเป็นข้อมูลที่มีความสำคัญอย่างมาก เป็นสิ่งที่จะทำให้รู้ถึงตัวตนของจำเลยซึ่งเป็นเด็กและเยาวชนซึ่งกฎหมายมีเจตนารมณ์ที่จะรักษาเอาไว้เป็นความลับ เพื่อสวัสดิภาพและประโยชน์สูงสุดของเด็กและเยาวชนเหล่านั้น การเข้าถึงข้อมูลดังกล่าวจึงมีความจำเป็นที่จะต้องได้รับการจำกัดไว้เฉพาะบุคคลหรือหน่วยงานที่มีความเกี่ยวข้องและมีความจำเป็นที่จะต้องใช้ข้อมูลดังกล่าว ในการดำเนินการพิจารณาคดีจำเลยซึ่งเป็นเด็กและเยาวชนหรือการแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนเหล่านั้นเท่านั้น แต่จากการศึกษาพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 ไม่พบบทบัญญัติใดที่กำหนดตัวบุคคลหรือหน่วยงานที่มีสิทธิในการเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคลของจำเลยซึ่งเป็นเด็กและเยาวชนไว้เป็นการเฉพาะ

2. ผู้มีสิทธิในการรับรู้ข้อมูลส่วนบุคคล

เจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 มุ่งคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลในการเปิดเผยข้อมูลของจำเลยซึ่งเป็นเด็กและเยาวชนเป็นหลัก ดังนั้นในการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของจำเลยซึ่งเป็นเด็กและเยาวชน จึงเป็นข้อยกเว้นที่จะอนุญาตให้เปิดเผยได้ต่อเมื่อมีความจำเป็นและเหมาะสมเพื่อมิให้ข้อมูลเหล่านั้นเผยแพร่เป็นวงกว้างโดยไม่จำเป็น เพื่อให้กระทบสิทธิส่วนบุคคลให้น้อยที่สุด แต่จากการศึกษาพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 ในชั้นพิจารณามีได้กำหนดตัวบุคคลหรือหน่วยงานที่มีสิทธิในการรับรู้ข้อมูลส่วนบุคคลของจำเลยซึ่งเป็นเด็กและเยาวชนในชั้นพิจารณาไว้เป็นการเฉพาะ

ระยะเวลาในการเปิดเผยและเผยแพร่ข้อมูลส่วนบุคคล

พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 จากการศึกษาพบว่ายังไม่มีการบัญญัติกำหนดระยะเวลาในการเปิดเผยและเผยแพร่ข้อมูลส่วนบุคคลของจำเลย ซึ่งเป็นเด็กและเยาวชน ทั้งที่ในความเป็นจริงแล้วข้อมูลส่วนบุคคลของจำเลยซึ่งเป็นเด็กและเยาวชนนั้นมีความสำคัญ ที่ส่งผลกระทบต่อการกลับคืนสู่สังคมของเด็กและเยาวชนเหล่านั้นเป็นอย่างมาก ดังนั้นนอกจากการเก็บข้อมูลดังกล่าวของผู้ที่มีสิทธิเข้าถึง เมื่อเด็กและเยาวชนที่ตกเป็นจำเลยนั้น เมื่อพ้นโทษออกมาก็เป็นเรื่องสำคัญเช่นเดียวกัน ทั้งนี้เพื่อมิให้ข้อมูลดังกล่าวเป็นตราบาปติดตัวเด็กและเยาวชนเหล่านั้น ไปจนชั่วชีวิต แม้จะได้ผ่านการแก้ไขฟื้นฟูแล้วก็ตาม

4.2 ปัญหาที่เกิดจากการบังคับใช้กฎหมาย

โทษทางอาญา เป็นสภาพบังคับหลักทางอาญาที่สามารถใช้กับการกระทำที่เป็นความผิดทางอาญาตามกฎหมายอื่นด้วย เช่น โทษตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 ซึ่งดุลยพินิจในการกำหนดโทษ ที่ศาลจะลงแก่ผู้กระทำความผิดจะหนักเบาเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับจุดประสงค์ในการลงโทษ ซึ่งหนึ่งในทฤษฎีที่มีบทบาทสำคัญในกฎหมายไทย คือ ทฤษฎีการลงโทษเพื่อเป็นการยับยั้งการกระทำความผิด อันเป็นวัตถุประสงค์ในการลงโทษผู้กระทำความผิดอยู่ 2 ประการ คือ

1. เพื่อเป็นตัวอย่างให้คนทั่วไปเห็นว่าเมื่อกระทำความผิดแล้วจะต้องได้รับโทษเช่นนี้ เพื่อให้คนที่คิดจะกระทำความผิดเกิดความกลัว และไม่กล้ากระทำความผิด ถือเป็น การยับยั้ง โดยทั่วไป
2. เพื่อให้ผลแก่ตัวผู้กระทำความผิดเอง มุ่งให้ผู้กระทำความผิดเกิดการเจ็บตลอบไม่กล้ากระทำความผิดอีก เป็นการยับยั้งเป็นพิเศษ⁶

การกระทำที่จะกำหนดโทษเพื่อให้มีผลตามวัตถุประสงค์ดังกล่าว โทษสำหรับการกระทำความผิดนั้น กฎหมายควรจะกำหนดไว้ให้ผู้กระทำความผิดนั้นได้รับความทุกข์ทรมานให้สาสม หรือมากกว่าความพอใจที่เขาได้รับจากการกระทำความผิดนั้น โดยจะส่งผลให้คนในสังคมเกิดความเกรงกลัว และไม่กล้ากระทำความผิดขึ้นอีก⁷

จากการพิจารณาทฤษฎีดังกล่าวเมื่อนำมาพิจารณากับบทกำหนดโทษของการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลในการเปิดเผยข้อมูลของจำเลย ซึ่งเป็นเด็กและเยาวชน ของกฎหมายฉบับนี้ในชั้นพิจารณานั้น พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 กำหนดโทษของการฝ่าฝืนไว้เพียง จำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ⁸ ผู้เขียนเห็นว่าโทษดังกล่าวไม่อาจส่งผลในการข่มขู่ หรือยับยั้งผู้ที่คิดจะกระทำความผิด หรือเคยกระทำความผิดมาแล้วได้ เพราะโทษดังกล่าวเมื่อนำมาชั่งน้ำหนักเปรียบเทียบกับผลประโยชน์ที่ผู้กระทำความผิดจะได้รับจากการกระทำความผิดนั้น กลับมีน้ำหนักมากกว่าโทษ เช่น

กรณีที่สื่อมวลชนเป็นผู้กระทำความผิด เมื่อชั่งน้ำหนักระหว่างผลประโยชน์เป็นตัวเงินที่เกิดจากการขายข่าวที่ประชาชนทั่วไปในวงกว้างให้ความสนใจ กับโทษปรับเพียงไม่เกินสองหมื่นบาท น้ำหนักผลประโยชน์ย่อมมีมากกว่าอย่างเห็นได้ชัดเจน สื่อมวลชนย่อมเลือกที่จะกระทำความผิดมากกว่าที่จะเกรงกลัวต่อการกระทำความผิดอย่างแน่นอน กล่าวได้ว่า การกำหนดความรับผิดและ

⁶ อัจฉริยา ชูตินันท์, กฎหมายเกี่ยวกับคดีเด็ก เยาวชนและคดีครอบครัว, พิมพ์ครั้งที่ 3, (กรุงเทพฯ: วิญญูชน, 2552).

⁷ เพิ่งอ้าง, น. 140.

⁸ พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 192

บทกำหนดโทษของการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลของจำเลยซึ่งเป็นเด็กและเยาวชน นั้น ไม่อาจข่มขู่หรือยับยั้งความคิดที่จะกระทำความผิดได้นั่นเอง

4.3 เปรียบเทียบขอบเขตและบทกำหนดโทษของการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของจำเลยซึ่งเป็นเด็กและเยาวชนในชั้นพิจารณาตามกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศ

จากการศึกษาขอบเขตและบทกำหนดโทษของการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของจำเลยซึ่งเป็นเด็กและเยาวชนในชั้นพิจารณาของกฎหมายต่างประเทศ จะมีการกำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับขอบเขตและข้อยกเว้นของการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของจำเลยซึ่งเป็นเด็กและเยาวชนในชั้นพิจารณา ผู้มีอำนาจร้องขอให้มีการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของจำเลยซึ่งเป็นเด็กและเยาวชน การพิจารณา ตรวจสอบและอนุญาตเกี่ยวกับการกระทำต่างๆ ที่กระทบต่อสิทธิส่วนบุคคลของเด็กและเยาวชนไว้อย่างชัดเจน รวมไปถึงการกำหนดความรับผิดชอบและบทกำหนดโทษที่ได้สัดส่วนกันระหว่างความผิดและความเสียหายที่เกิดขึ้นและมีประสิทธิภาพในการยับยั้งมิให้มีการกระทำผิดเกิดขึ้นหรือมิให้มีการกระทำความผิดซ้ำอีก

มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลในการเปิดเผยข้อมูลของเด็กและเยาวชนซึ่งถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด หรือเป็นจำเลยในต่างประเทศนั้น ขอบเขตความคุ้มครองจะครอบคลุมไปทุกขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา แต่ด้วยบริบทของสังคมที่ต่างกัน ปัญหาการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลในการเปิดเผยข้อมูลของจำเลยซึ่งเป็นเด็กและเยาวชนในชั้นพิจารณาของไทย ส่วนใหญ่เกิดขึ้นในชั้นจับกุมและชั้นสอบสวน แต่ยังไม่ครอบคลุมไปถึงชั้นพิจารณา ซึ่งกฎหมายของต่างประเทศมีความครอบคลุมไปทุกขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมทางอาญามากกว่า ดังนั้นผู้เขียนจึงขอเสนอแนะแนวทางแก้ไขสิทธิในการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของจำเลยซึ่งเป็นเด็กและเยาวชนในชั้นพิจารณาในกฎหมายต่างประเทศ มาพิจารณา วิเคราะห์และเปรียบเทียบกับกฎหมายไทย เพื่อค้นหาแนวทางแก้ไขและปรับปรุงให้มีความเหมาะสมกับปัญหาและบริบทของสังคมไทยต่อไป

4.3.1 ขอบเขตการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของจำเลยซึ่งเป็นเด็กและเยาวชนในชั้นพิจารณา เหตุที่อนุญาตให้เปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล

ในประเทศแคนาดา The Youth Criminal Justice Act 2002⁹ มีการกำหนดไว้อย่าง

⁹ Department of Justice Canada, The Youth Criminal Justice Act 2002. Retrived January, 13, 2561, from <http://laws-lois.justice.gc.ca/eng/acts/Y-1.5/index.html>.

ละเอียดยังว่าความผิดเช่นใดบ้างที่อนุญาตให้มีการเปิดเผยและเผยแพร่ข้อมูลแก่สาธารณชน¹⁰ และในกรณีที่เป็นไปเพื่อประโยชน์ของการบริหารงานยุติธรรม และการเผยแพร่ก็สามารถกระทำได้แต่ต้องมีได้มีจุดประสงค์เพื่อเป็นการแจ้งให้ชุมชนรับรู้¹¹

สำหรับประเทศไทย ได้กำหนดกรณีที่อนุญาตให้เปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของจำเลยซึ่งเป็นเด็กและเยาวชนในชั้นพิจารณา ในกรณีเป็นการกระทำเพื่อประโยชน์ทางการศึกษาหรือการกระทำที่จำเป็นเพื่อประโยชน์ของทางราชการ¹² เท่านั้น แต่ไม่มีการกำหนดลักษณะความผิด ที่ต้องเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของจำเลยซึ่งเป็นเด็กและเยาวชนแก่สาธารณชนไว้ อย่างเช่นประเทศแคนาดา ซึ่งกฎหมายของประเทศแคนาดานั้นจะอนุญาตให้เปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของจำเลยซึ่งเป็นเด็กและเยาวชนไว้เฉพาะในกรณีที่เห็นว่า มีความจำเป็นเพื่อคุ้มครองประโยชน์ของสาธารณะเท่านั้น

ประเภทของข้อมูลส่วนบุคคลที่อนุญาตให้เปิดเผย

1. ประเทศออสเตรเลีย มลรัฐเวสเทิร์นออสเตรเลีย

The Children's Court of Western Australia Act 1988¹³ ได้บัญญัติว่าในการที่ศาลจะอนุญาตให้เปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของจำเลยซึ่งเป็นเด็กและเยาวชน คำสั่งนั้นต้องระบุไว้อย่างชัดเจนว่าเรื่องใดบ้างที่อนุญาตให้เผยแพร่¹⁴

ประเทศออสเตรเลีย มลรัฐเซาท์ออสเตรเลีย

¹⁰ The Youth Criminal Justice Act มาตรา 2 (1)

(a) ฆาตกรรมโดยเจตนาและไม่เจตนา การฆ่าโดยมิได้ไตร่ตรองไว้ก่อน พยายามฆ่าหรือการทำร้ายทางเพศ

(b) ความผิดใดๆ ที่เคยมีคำพิพากษาในคดีก่อนอย่างน้อยสองคดี ว่าเป็นความผิดร้ายแรง

คำพิพากษาให้ความคิดใดเป็นความผิดร้ายแรงนั้น มีที่มาจากที่ที่พนักงานอัยการร้องขอต่อศาลว่า

ความคิดในคดีเยาวชนได้กระทำนั้นเป็นความผิดร้ายแรงและเยาวชนผู้นั้นสมควรที่จะได้รับการลงโทษ เช่นเดียวกับผู้ใหญ่และศาลเห็นด้วยกับคำร้องเช่นนั้น

The Youth Criminal Justice Act มาตรา 110 (2) (a).

The Youth Criminal Justice Act มาตรา 65.

The Youth Criminal Justice Act มาตรา 110 (4).

¹¹ The Youth Criminal Justice Act มาตรา 110 (2) (C).

¹² พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 130.

¹³ The Children's Court of Western Australia Act 1988. Retrived January, 13, 2561, from

http://www.austlii.edu.au/au/legis/wa/consol_act.accowaa1988385/.

¹⁴ The Children's Court of Western Australia Act 1988, section 36 (A) (3).

The Youth Court Act 1993¹⁵ ได้บัญญัติว่าในการที่ศาลจะอนุญาตให้เปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของจำเลยซึ่งเป็นเด็กและเยาวชน รายงานนั้นจะต้องไม่มีการระบุซึ่งข้อมูล¹⁶ ดังต่อไปนี้

1. การระบุตัวตนของเด็กหรือเยาวชนหรือข้อมูลที่สามารถนำไปสู่การระบุตัวตนของเด็กหรือเยาวชนนั้น

2. การเปิดเผยชื่อตัว ที่อยู่หรือ โรงเรียนหรือรายละเอียดอื่นใด รูปภาพหรือภาพยนตร์ซึ่งอาจนำไปสู่การระบุตัวตนของเด็กหรือเยาวชนซึ่งเป็นผู้อยู่ในกระบวนการพิจารณาคดีรวมถึงคู่ความฝ่ายอื่นหรือพยาน

สำหรับประเทศไทย แม้จะบัญญัติถึงกรณีที่ยกเว้นให้เปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของจำเลยซึ่งเป็นเด็กและเยาวชนเอาไว้ แต่ในพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ทั้งในชั้นจับกุม ชั้นสอบสวน ตลอดจนชั้นพิจารณา ไม่มีการบัญญัติถึงประเภทของข้อมูลส่วนบุคคลที่อนุญาตให้เปิดเผยดังเช่นกฎหมายของประเทศออสเตรเลีย

ระยะเวลาของการเปิดเผยและการเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคล

ประเทศแคนาดา

The Youth Criminal Justice Act 2002 ได้บัญญัติจำกัดระยะเวลาในการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของจำเลยซึ่งเป็นเด็กและเยาวชนไว้ไม่เกิน 5 วัน¹⁷ ในกรณีที่เด็กหรือเยาวชนผู้กระทำความผิดหรือถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดยังไม่ถูกจับกุมและเป็นที่น่าพอใจแก่ศาลว่าเด็กหรือเยาวชนนั้นจะเป็นอันตรายต่อผู้อื่นและการเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับตัวตนมีความจำเป็นในการจับตัวเด็กหรือเยาวชนผู้นั้น¹⁸

ประเทศออสเตรเลีย

กฎหมายของมลรัฐเวสเทิร์นออสเตรเลีย The Children's Court of Western Australia Act 1988 ได้บัญญัติว่าในการที่ศาลจะอนุญาตให้เปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของจำเลยซึ่งเป็นเด็กและเยาวชน คำสั่งนั้นจะต้องระบุไว้อย่างชัดเจนถึงระยะเวลาของการบังคับใช้คำสั่งนั้น¹⁹

¹⁵ The Youth Court Act 1993. Retrived January, 13, 2561, from <http://www.legislation.sa.gov.au/LZ/C/A/TOUTH%20COURT%20ACT%201993.aspx>.

¹⁶ The Youth Court Act 1993, section 25 (1) (b).

¹⁷ The Youth Criminal Justice Act 2002, มาตรา 110 (5).

¹⁸ The Youth Criminal Justice Act 2002, มาตรา 110 (4).

¹⁹ The Children's Court of Western Australia Act 1988, section 36 (A) (3).

สำหรับประเทศไทย แม้จะบัญญัติถึงกรณีที่ยกเว้นให้เปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของจำเลยซึ่งเป็นเด็กและเยาวชนเอาไว้ แต่เป็นที่น่าเสียดายว่าในพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ไม่มีการบัญญัติถึงระยะเวลาของการเปิดเผยระยะเวลาในการเข้าถึงหรือการทำลายข้อมูลส่วนบุคคลของจำเลยซึ่งเป็นเด็กและเยาวชน

4.3.2 การเข้าถึงข้อมูลและการรับรู้ข้อมูลส่วนบุคคลของจำเลยซึ่งเป็นเด็กและเยาวชนในชั้นพิจารณา

ประเทศแคนาดา

ในประเทศแคนาดา The Youth Criminal Justice Act 2002 ได้บัญญัติไว้อย่างชัดเจนจำกัดผู้ที่มีสิทธิรับรู้และเข้าถึงข้อมูลไว้เฉพาะแต่บุคคลที่มีความจำเป็นที่จะต้องรับรู้ข้อมูลส่วนบุคคลของจำเลยซึ่งเป็นเด็กและเยาวชน²⁰ เช่น ศาล คณะกรรมการตรวจสอบ²¹ และเจ้าหน้าที่ที่มีหน้าที่เก็บรักษาเอกสาร²² แต่หากบุคคลใดได้รับการอนุญาตไว้ในกฎหมายฉบับนี้ บุคคลนั้นก็สามารถเข้าถึงบันทึกของเด็กและเยาวชนได้²³ เช่น เด็กหรือเยาวชนผู้เกี่ยวข้องกับบันทึกนั้น รวมไปถึงบุคคลหรือกลุ่มของบุคคลใดๆ อาจได้รับอนุญาตจากศาลเป็นกรณีพิเศษให้เข้าถึงบันทึกได้ หากผู้นั้นได้ร้องขอต่อศาล และหากศาลเห็นว่าคำร้องนั้นมีเหตุผล และเป็นที่น่าพอใจแก่ศาลว่า การเปิดเผยบันทึกนั้นเป็นไปเพื่อประโยชน์สาธารณะ สำหรับการค้นคว้าวิจัย หรือในด้านการจัดทำสถิติ หรือการเปิดเผยบันทึกนั้นเป็นไปเพื่อประโยชน์ในการบริหารงานยุติธรรม²⁴

ประเทศออสเตรเลีย

กฎหมายของมลรัฐเวสเทิร์นออสเตรเลีย The Children's Court of Western Australia Act 1988 บัญญัติ อนุญาตให้บุคคล ต่อไปนี้เท่านั้น มีสิทธิเข้าถึง และรับรู้ข้อมูลส่วนบุคคลของจำเลยซึ่งเป็นเด็กและเยาวชน คือ ศาล ผู้ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ภายใต้กฎหมาย ผู้ซึ่งมีหน้าที่ที่จะต้องเกี่ยวข้องกับการควบคุมตัว หรือสวัสดิภาพของเด็กและเยาวชน และผู้ที่ได้รับอนุญาตจากศาล²⁵

สำหรับประเทศไทย แม้จะบัญญัติถึงกรณีที่ยกเว้นให้เปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของจำเลยซึ่งเป็นเด็กและเยาวชนไว้ แต่มิได้มีการบัญญัติกำหนดว่า ผู้ใดที่มีสิทธิในการเข้าถึงหรือรับรู้

²⁰ The Youth Criminal Justice Act 2002 มาตรา 118

²¹ The Youth Criminal Justice Act 2002 มาตรา 114

²² The Youth Criminal Justice Act 2002 มาตรา 116

²³ The Youth Criminal Justice Act 2002 มาตรา 119

²⁴ The Youth Criminal Justice Act 2002 มาตรา 119 (1) (S)

²⁵ The Children's Court of Western Australia Act 1988 section 36.

ข้อมูลส่วนบุคคลของจำเลยซึ่งเป็นเด็กและเยาวชน เพียงแต่บัญญัติถึงกรณีที่สามารถเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลเท่านั้น

4.3.3 การตรวจสอบการใช้อำนาจเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของจำเลยซึ่งเป็นเด็กและเยาวชน ในชั้นพิจารณา

ประเทศแคนาดา

The Youth Criminal Justice Act 2002 ได้กำหนดว่า การเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของจำเลยซึ่งเป็นเด็กและเยาวชนในชั้นพิจารณา ในเรื่องการอนุญาตให้เข้าถึงหรือรับรู้ข้อมูลส่วนบุคคลของจำเลยซึ่งเป็นเด็กและเยาวชน นอกจากบุคคลที่บัญญัติให้สิทธิแล้ว บุคคลหรือกลุ่มบุคคลอื่นอาจได้รับอนุญาตจากศาลเป็นกรณีพิเศษ ให้เข้าถึงบันทึกได้ หากผู้นั้นได้ร้องขอต่อศาล และหากศาลเห็นว่าคำร้องนั้นมีเหตุผล และเป็นที่พอใจแก่ศาลว่าการเปิดเผยบันทึกนั้น เป็นประโยชน์สาธารณะสำหรับการค้นคว้าวิจัย หรือในด้านการจัดทำสถิติ หรือการเปิดเผยบันทึกนั้น เป็นไปเพื่อประโยชน์ในการบริหารงานยุติธรรม²⁶

หลักกฎหมายดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าในการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของจำเลยซึ่งเป็นเด็กและเยาวชนตามกฎหมายของประเทศแคนาดา ผู้พิพากษาเป็นผู้มีหน้าที่ในการตรวจสอบว่าคำร้องขอให้เปิดเผยข้อมูลดังกล่าว นั้น เข้าเงื่อนไขตามที่กฎหมายกำหนดหรือไม่ ก่อนที่จะมีคำสั่งอนุญาตให้เปิดเผยข้อมูลเหล่านั้นสู่บุคคลหรือกลุ่มบุคคลตามที่กฎหมายกำหนด

ประเทศออสเตรเลีย

มลรัฐเวสเทิร์นออสเตรเลีย

The Children's Court of Western Australia Act 1988 กำหนดให้ศาลสูงสุดเป็นผู้มีหน้าที่ตรวจสอบและออกคำสั่งอนุญาตให้มีการเผยแพร่หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของจำเลยซึ่งเป็นเด็กและเยาวชนที่ถูกสั่งห้ามมิให้เปิดเผย²⁷ ทั้งนี้ก่อนที่ศาลสูงสุดจะมีคำสั่งอนุญาตนั้น กฎหมายฉบับนี้กำหนดให้ศาลจะต้องพิจารณาซึ่งน้ำหนักระหว่างประโยชน์สาธารณะ และประโยชน์ของเด็กและเยาวชนนั้น และจะต้องพิจารณาถึงปัจจัย ต่อไปนี้ทั้งหมด หรือข้อใดข้อหนึ่ง

1. อายุ ความปลอดภัย หรือความเป็นอยู่ของเด็กและเยาวชน
2. ความปลอดภัย หรือความเป็นอยู่ของบุคคลอื่นนอกจากเด็กหรือเยาวชน
3. ความปลอดภัย หรือความเป็นอยู่ หรือความคุ้มครองของทรัพย์สิน
4. ประโยชน์ของสาธารณะในเรื่องที่เกี่ยวกับการหลบหนี เพื่อจุดประสงค์ในการให้ได้

เด็กหรือเยาวชนผู้หลบหนีกลับมา

²⁶ The Youth Criminal Justice Act 2002, มาตรา 119 (1) (s).

²⁷ The Children's Court of Western Australia Act 1988, section 36 (A).

5. ประโยชน์ของสาธารณะในการป้องกัน หรือเฝ้าระวังอาชญากรรม²⁸

หลักกฎหมายดังกล่าวของมลรัฐเวสเทิร์นออสเตรเลีย นอกจากกำหนดหน้าที่แก่ศาลสูงสุดเป็นผู้มีอำนาจตรวจสอบคำร้องขอให้เปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของจำเลยซึ่งเป็นเด็กและเยาวชนแล้ว ยังกำหนดแนวทางการใช้ดุลพินิจของศาลสูงสุด ด้วยการบัญญัติให้ศาลชั่งน้ำหนักระหว่างประโยชน์สาธารณะและประโยชน์ของเด็กและเยาวชนด้วย ทั้งยังกำหนดปัจจัยต่างๆ ที่ศาลต้องพิจารณาก่อนมีคำสั่งอนุญาตให้เปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลเหล่านั้น

มลรัฐวิกตอเรีย

The Children and Young Persons Act 1989²⁹ กำหนดให้ผู้พิพากษาอาวุโสในศาลที่พิจารณาคดีของจำเลยซึ่งเป็นเด็กและเยาวชน มีหน้าที่ในการตรวจสอบมีคำสั่งอนุญาตให้เปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของจำเลยซึ่งเป็นเด็กและเยาวชน

มลรัฐเซาท์ออสเตรเลีย

The Young Offender Court Act 1993³⁰ กำหนดให้ศาลมีหน้าที่ในการตรวจสอบและมีคำสั่งอนุญาตให้มีการเผยแพร่ รายละเอียด รูปภาพ หรือภาพยนตร์ และยังให้ศาลมีอำนาจกำหนดเงื่อนไขใดซึ่งเห็นว่าเหมาะสม และยุติธรรมได้³¹

สำหรับประเทศไทย พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ได้บัญญัติ กรณีที่อนุญาตให้เปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของจำเลยซึ่งเป็นเด็กและเยาวชน ไว้ ดังนี้

1. กรณีที่เป็นการกระทำเพื่อประโยชน์ทางการศึกษา หรือ³²
2. กรณีที่เป็นการกระทำที่จำเป็นเพื่อประโยชน์ของทางราชการ³³

อย่างไรก็ตามมีเพียงกรณีเดียว คือ กรณีที่เป็นการกระทำเพื่อประโยชน์ทางการศึกษาเท่านั้น ที่มีการกำหนดหน้าที่ในการตรวจสอบการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของจำเลยซึ่งเป็นเด็กและเยาวชนแก่ผู้พิพากษา แต่ก็มีได้บัญญัติให้อำนาจแก่ผู้พิพากษาในการกำหนดวิธีปฏิบัติใด ๆ ที่เหมาะสม และยุติธรรม ในการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของจำเลยซึ่งเป็นเด็กและเยาวชนนั้น

²⁸ The Children's Court of Western Australia Act 1988, section 36 (A) (2).

²⁹ The Children and Young Persons Act 1989. Retrived January 13, 2561, from www.legislation.vic.gov.au/domino/Web...nsf/.../89-56a075doc.doc.

³⁰ The Young Offender Court Act 1993. Retrived January 13, 2561, from www.archive.aiatsis.gov.au/removeprotect/54197.pdf.

³¹ The Young Offender Court Act 1993, section 25 (2).

³² พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 130

³³ พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 130

4.3.4 การกำหนดความรับผิดชอบและบทกำหนดโทษ

ประเทศแคนาดา

บทกำหนดโทษของการฝ่าฝืนมาตรการในการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลในการเปิดเผยข้อมูลของจำเลยซึ่งเป็นเด็กและเยาวชนในชั้นพิจารณา

หากผู้ใดเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับตัวตนของเด็กและเยาวชนซึ่งเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญา สำหรับเด็กและเยาวชน ถือว่าผู้นั้นกระทำความผิดทางอาญา และอาจต้องรับโทษจำคุกสูงสุดไม่เกิน 2 ปี

บทกำหนดโทษของการเข้าถึงบันทึกของเด็กและเยาวชน โดยไม่ได้รับอนุญาต หากฝ่าฝืนบทบัญญัติ ในการห้ามเข้าถึงบันทึกของเด็กและเยาวชน มีโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี³⁴

เปรียบเทียบกับกฎหมายของประเทศไทย ที่แม้จะมีบทบัญญัติเพื่อคุ้มครองสิทธิดังกล่าว แต่ก็มิได้มีการกำหนดโทษสำหรับการฝ่าฝืนบทบัญญัตินั้น³⁵ ทำให้บทบัญญัตินี้ดังกล่าวขาดสภาพบังคับ และไม่สามารถข่มขู่ และยับยั้งมิให้มีการกระทำความผิด หรือการกระทำความผิดซ้ำอีกได้

ประเทศออสเตรเลีย

มาตรการทางกฎหมายดังกล่าวของประเทศออสเตรเลีย คือ บทกำหนดโทษที่มีความรุนแรงได้สัดส่วนกับความเสียหาย ที่เกิดขึ้น และมีความเหมาะสมกับฐานะของผู้กระทำความผิด

The Children's Court of Western Australia Act 1988 ห้ามมิให้ผู้ใดเผยแพร่รายงานการพิจารณาคดีในศาลเด็กและเยาวชน หรือในศาลที่พิจารณาคำร้องอุทธรณ์ที่มาจากศาลเด็กและเยาวชน หากการเผยแพร่นั้นอาจนำไปสู่การระบุตัวของเด็กและเยาวชนในกรณีของเด็กและเยาวชนนั้น เป็น ผู้ซึ่งอาจเกี่ยวข้องกับผู้ที่ได้รับการพิจารณาคดีในศาล พยาน ผู้ที่กระทำความผิด หรือเป็นผู้ถูกกล่าวหาว่าได้กระทำความผิด

หากฝ่าฝืนบทบัญญัตินี้ดังกล่าว ในกรณีเป็นนิติบุคคลมีโทษปรับ 50,000 ดอลลาร์ (1,596,948 บาท) และหากเป็นบุคคลธรรมดา มีโทษปรับ 10,000 ดอลลาร์ (319,389 บาท) หรือโทษจำคุก 2 ปี

เป็นการแสดงให้เห็นถึงความได้สัดส่วนระหว่างความเสียหายที่เกิดขึ้น และความเหมาะสมกับฐานะของผู้กระทำความผิด โดยผู้กระทำความผิดที่เป็นนิติบุคคลซึ่งมีความสามารถในการจ่ายค่าเสียหายสังคมได้มากกว่าจะได้รับโทษปรับเป็นเงินจำนวนสูงกว่าที่บุคคลธรรมดาจะได้รับ

³⁴ The Youth Criminal Justice Act 2002 มาตรา 119 (1) (S).

³⁵ พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553, มาตรา 130

สำหรับประเทศไทย มีบทกำหนดโทษเพียงโทษปรับไม่เกิน 20,000 บาท และโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปีเท่านั้น ซึ่งไม่สามารถส่งผลในทางข่มขู่ และยับยั้งไม่ให้กระทำความผิด หรือกระทำความผิดซ้ำอีกได้ และในประเทศไทย ไม่มีการแบ่งแยกโทษระหว่างบุคคลธรรมดา และนิติบุคคล ซึ่งหากผู้กระทำความผิดที่เป็นนิติบุคคลนั้น เมื่อนำมาชั่งน้ำหนักระหว่างโทษ กับความผิด ซึ่งหากกระทำความผิดอาจจะมีผลประโยชน์ หรือมีค่าตอบแทนที่สูงกว่า จะทำให้มีแนวโน้มที่จะกระทำความผิดมากกว่า ที่จะไม่กระทำ เช่น ยอดขายหนังสือพิมพ์หลายล้านบาททั่วประเทศ หากมีภาพข่าวเกี่ยวกับจำเลยซึ่งเป็นเด็กและเยาวชน กับโทษปรับที่มีจำนวนน้อย ไม่เพียงพอกับการยับยั้งไม่ให้กระทำความผิด

4.4. เหตุผลและความจำเป็นในการกำหนดขอบเขตและเงื่อนไขของการพิจารณาอนุญาตให้เปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของจำเลยซึ่งเป็นเด็กและเยาวชนในชั้นพิจารณา

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ได้บัญญัติไว้ว่า ในคดีอาญาต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่า ผู้ต้องหา หรือจำเลย ไม่มีความผิด และก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่า บุคคลได้กระทำความผิดจะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้³⁶

การเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของจำเลยซึ่งเป็นเด็กและเยาวชนในชั้นพิจารณา เป็นการกระทำที่ทำให้สังคมได้รู้ถึงตัวตนของเด็กและเยาวชน รวมไปถึง ครอบครัวในขณะที่เด็กและเยาวชน เหล่านั้นยังเป็นเพียงผู้ถูกกล่าวหา หรือเพียงแค่เป็นการเริ่มต้นในชั้นพิจารณาคดีของศาล แต่ยังมีได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าเป็นผู้กระทำความผิด ซึ่งเป็นการทำให้เด็กและเยาวชนเหล่านั้น ต้องตกเป็นจำเลยของสังคม ถูกตั้งรังเกียจจากคนในสังคม โดยเฉพาะจากบุคคลที่อยู่ใกล้ตัว เช่น คนในชุมชนเดียวกัน หรือคนในสถานศึกษาเดียวกัน เป็นต้น

ซึ่งแม้ในเวลาต่อมาเด็กและเยาวชน เหล่านั้นจะได้รับการพิสูจน์ว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ หรือได้ผ่านกระบวนการแก้ไข และเยียวยา แล้วก็ตาม แต่ตราบาปที่เกิดขึ้นจากการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล ก็จะติดตัวเด็กและเยาวชน เหล่านั้นอยู่ตลอดไป ทำให้ไม่สามารถกลับไปใช้ชีวิตในสังคมเยี่ยงพลเมืองที่ดีคนหนึ่งในสังคมได้ และในท้ายที่สุดเด็กและเยาวชนเหล่านั้นก็จะถูกกีดกัน หรือถูกบิบบังคับจากสังคม ให้กระทำความผิด หรือกลับไปกระทำความผิดซ้ำขึ้นอีกต่อไป

การเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของจำเลยซึ่งเป็นเด็กและเยาวชนในชั้นพิจารณา เป็นการกระทำที่มีความจำเป็นเพื่อประโยชน์สาธารณะ เช่น เป็นการกระตุ้นเตือนในสังคมให้ความดูแล และระแวดระวัง เด็กและเยาวชนมิให้กระทำความผิด เป็นการให้ข้อมูลเกี่ยวกับตัวผู้กระทำความผิด และเพื่อความปลอดภัยของสังคม

³⁶ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 29

แต่อย่างไรการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของจำเลยซึ่งเป็นเด็กและเยาวชนในชั้นพิจารณา ย่อมส่งผลให้เกิดผลกระทบต่อสิทธิส่วนบุคคล และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็กและเยาวชน เหล่านั้นอย่างแน่นอน จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทำการชั่งน้ำหนักระหว่างประโยชน์สาธารณะ และความเสียหายที่จะเกิดต่อเด็กและเยาวชน อย่างรอบคอบและเป็นธรรม จึงจำเป็นต้องกำหนด ขอบเขต และเงื่อนไขในการพิจารณาอนุญาตให้เปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของจำเลยซึ่งเป็นเด็กและ เยาวชนในชั้นพิจารณา ให้มีความชัดเจน และเป็นธรรม เพื่อจะคุ้มครองประโยชน์ของเด็กและ เยาวชน และประโยชน์ของสาธารณะ อย่างเท่าเทียม และมีประสิทธิภาพอย่างที่สุด

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1989 ซึ่งประเทศไทยได้ลงนามเข้าเป็นสมาชิกตามอนุสัญญาดังกล่าว เมื่อวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2535 และมีผลบังคับใช้ในฐานะกฎหมายระหว่างประเทศเมื่อวันที่ 26 เมษายน 2535 เป็นต้นมา ทำให้ประเทศไทยมีพันธะต้องรับรองสถานะของเด็กว่า “เด็กเป็นบุคคลที่มีศักดิ์ศรี และมีสิทธิในฐานะเป็นมนุษย์เต็มสมบูรณ์” และมีพันธะที่จะต้องให้ความคุ้มครองสิทธิเด็กหรือเยาวชนที่ตกเป็นผู้ต้องหา หรือจำเลย ตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ระบุไว้ว่า เด็กและเยาวชนของทุกประเทศจะต้องได้รับการคุ้มครองสิทธิอย่างเต็มที่ และเท่าเทียมกัน โดยไม่มีการแบ่งแยก

ตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1989 มาตรา 37 วางหลักปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชน ดังนี้

(1) จะไม่มีเด็กคนใดถูกทรมาน หรือถูกลงโทษ หรือถูกกระทำในลักษณะที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือทำให้อับอาย

(2) จะไม่มีเด็กคนไหนถูกกีดกัน ไม่ให้มีเสรีภาพโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือโดยพลการ หากจำเป็นต้องกระทำ ให้ถือเป็นทางเลือกสุดท้าย และจะต้องใช้ช่วงเวลาสั้นที่สุด ที่เหมาะสมที่สุด เช่น การคุมขังเด็ก

(3) เด็กทุกคนที่ถูกกีดกันเสรีภาพ จะต้องได้รับการดำเนินการตามหลักมนุษยธรรม และด้วยความเคารพในศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์

ปัญหาสำคัญเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนที่เห็นได้ชัดในปัจจุบัน คือปัญหาการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล ในการเปิดเผยข้อมูลของจำเลยซึ่งเป็นเด็กและเยาวชนในชั้นพิจารณา ทั้งที่ตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1989 ที่บัญญัติไว้ นั้น ให้สิทธิขั้นพื้นฐานที่เด็กพึงได้รับการปฏิบัติอันเหมาะสม ทั้งจากสังคมและภาครัฐ แต่สังคมในปัจจุบันกลับพบว่า เด็กและเยาวชน ยังไม่ได้รับการดูแลอย่างดีตามสิทธิข้างต้น เด็กและเยาวชนยังคงถูกทำร้าย ไม่ว่าจะทางร่างกาย หรือจิตใจ ถูกเอารัดเอาเปรียบ ถูกดูหมิ่น และถูกละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะได้รับการปกป้อง คุ้มครอง ดูแล เอาใจใส่จากคนในสังคมอย่างจริงจัง

ปัญหาการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลในการเปิดเผยข้อมูลของจำเลยซึ่งเป็นเด็กและเยาวชน ในชั้นพิจารณา มีสาเหตุสำคัญมาจากความต้องการข้อมูลข่าวสารของมนุษย์ในปัจจุบัน ทำให้เกิดการแข่งขันระหว่างผู้ที่มีหน้าที่นำเสนอข้อมูลข่าวสาร หรือก็คือ สื่อมวลชนอย่างคุณเดวิด ทำให้สื่อมวลชนเลือกที่จะละเมิดต่ออุดมการณ์ จริยธรรม จรรยาบรรณ ของสื่อมวลชนเอง ซึ่งเด็กและเยาวชน คือผู้ที่ด้อยความสามารถในการคิด และตัดสินใจ อันเนื่องมาจากความไร้เดียงสา ขาดประสบการณ์ หรือไม่ได้รับการศึกษาอย่างเหมาะสม

ดังนั้น เมื่อเด็กและเยาวชน ได้ตัดสินใจกระทำความผิดลงไป จึงไม่สมควรที่จะมุ่งแต่จะลงโทษเพื่อให้เช็ดหลาบ แต่ควรจะมีมุมมองไปที่การแก้ไข และเยียวยา เด็กหรือเยาวชน ผู้นั้นไม่ให้คิดที่จะไปกระทำความผิดอีก สามารถกลับไปใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างปกติ และเป็นคนดีของสังคมต่อไป แต่ปัจจุบันการเปิดเผยข้อมูลซึ่งเป็นสิทธิส่วนบุคคลของจำเลยซึ่งเป็นเด็กและเยาวชนในชั้นพิจารณา เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เด็กและเยาวชนไม่สามารถกลับไปใช้ชีวิตในสังคมได้เหมือนคนปกติทั่วไป และต้องหวนกลับมากระทำความผิดซ้ำอีก เพราะฉะนั้น การที่สื่อ นำข้อมูลของเด็กและเยาวชนมาเปิดเผย เพื่อสนองความอยากรู้อยากเห็นอย่างไร้ขีดจำกัดของคนในสังคม โดยเฉพาะข่าวที่สร้างความสะเทือนใจ และความน่าสลดใจแก่สังคมเช่น ข่าวการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน สื่อนำเสนอข่าวเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนเป็นไปในลักษณะที่ขาดความเหมาะสม ทั้งด้านเนื้อหา และรูปแบบ เช่น การนำเสนอข่าวที่เกี่ยวกับเด็กและเยาวชน เป็นไปในลักษณะเสนอภาพของเด็กและเยาวชน ที่กระทำความผิด โดยมีเพียงแถบคาดตาสีดำบนใบหน้าของผู้ต้องหา หรือจำเลย ที่เป็นเด็กและเยาวชน ซึ่งไม่เป็นการขยาดเลยที่จะรู้ถึงตัวตนของเด็กและเยาวชน เหล่านั้น ประกอบกับในปัจจุบัน เทคโนโลยีการติดต่อสื่อสารระหว่างกันเป็นไปอย่างง่ายมาก และมีความรวดเร็ว โดยเฉพาะช่องทางอินเทอร์เน็ตที่สามารถเข้าถึงข้อมูลได้โดยง่าย ทำให้อินเทอร์เน็ตกลายเป็นสื่อที่เข้าถึงข้อมูลข่าวสาร หรือเข้าถึงคนในสังคมได้โดยง่าย

ด้วยปัจจัยดังกล่าวทำให้ผู้ที่ละเมิดต่อสิทธิส่วนบุคคลของเด็กและเยาวชน มิใช่เพียงแค่สื่อมวลชน หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐเท่านั้น แต่รวมไปถึงบุคคลทั่วไปด้วย โดยอาศัยช่องทางอินเทอร์เน็ตในการเผยแพร่ข้อมูลส่วนตัว รูปภาพ หรือประวัติต่างๆ ของผู้ต้องหา หรือจำเลย ซึ่งเป็นเด็กและเยาวชน โดยที่บุคคลเหล่านั้นไม่มีอำนาจ หรือโดยไม่ได้รับอนุญาต

ดังนั้น ในปัจจุบันการปกป้อง และคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลในการเปิดเผยข้อมูลของจำเลยซึ่งเป็นเด็กและเยาวชนในชั้นพิจารณา มิใช่เพียงเพื่อปกป้องสื่อมวลชนและเจ้าหน้าที่ของรัฐเท่านั้น แต่รวมไปถึงการคุ้มครองจากบุคคลทั่วไปในสังคมด้วย

การคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลในการเปิดเผยข้อมูลของจำเลยซึ่งเป็นเด็กและเยาวชนในชั้นพิจารณา ให้ความคุ้มครองเด็กและเยาวชนที่มีอายุไม่เกิน 18 ปีบริบูรณ์ในวันที่กระทำความผิดครั้งนี้

การคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลจากการละเมิดโดยเจ้าพนักงานที่เกี่ยวข้อง ห้ามมิให้เจ้าพนักงานผู้ซึ่งได้รับข้อมูลอันเป็นความลับของเด็กและเยาวชนที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัตินี้ อันเนื่องมาจากการปฏิบัติหน้าที่ของตน เปิดเผยข้อมูลดังกล่าวต่อผู้อื่นโดยมิชอบด้วยหน้าที่ แต่หากกระทำไปตามหน้าที่ก็สามารถทำได้

ตามมาตรการที่สำคัญในพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 สำหรับการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลในการเปิดเผยข้อมูลของจำเลยซึ่งเป็นเด็กและเยาวชนในชั้นพิจารณา เริ่มตั้งแต่ได้เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญา แต่อย่างไรก็ดี ผู้เขียนได้ศึกษาวิเคราะห์มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลในการเปิดเผยข้อมูลของจำเลยซึ่งเป็นเด็กและเยาวชนในชั้นพิจารณาในประเทศไทย ยังพบว่ามีความบกพร่องในการคุ้มครองสิทธิดังกล่าวอยู่ ดังนั้นผู้เขียนจึงมีข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหาดังที่จะกล่าวในหัวข้อต่อไป

5.2 ข้อเสนอแนะ

การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลตามกฎหมายข้อมูลข่าวสารของประเทศไทย¹ นี้ครอบคลุมเฉพาะข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่ในความครอบครองของหน่วยงานของรัฐ ซึ่งคล้ายคลึงกับการเกิดกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในหลายประเทศ เช่น ประเทศแคนาดา ในปี พ.ศ. 2523 ได้มีการประกาศใช้กฎหมายคุ้มครองสิทธิรับรู้ข้อมูลข่าวสาร และกฎหมายคุ้มครองความเป็นส่วนตัว โดยในส่วนของกฎหมายคุ้มครองความเป็นส่วนตัวนั้น จะมีขอบเขตเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่ในความครอบครองของภาครัฐเท่านั้น ประเทศแคนาดาเพิ่งจะมีการออกกฎหมายเพิ่มเติมเพื่อให้มีการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในภาคเอกชนด้วยในปี พ.ศ. 2544 ประเทศออสเตรเลียก็เป็นอีกประเทศหนึ่งที่กฎหมายแม่บทเกี่ยวกับการคุ้มครองความเป็นส่วนตัวซึ่งประกาศใช้ในปี พ.ศ. 2531 โดยเมื่อเริ่มประกาศใช้กฎหมายฉบับนี้ ก็จะจำกัดการบังคับใช้เฉพาะข้อมูลส่วนบุคคลที่ถูกจัดเก็บโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐเท่านั้น แต่ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายนี้ให้มีผลบังคับใช้กับเอกชนด้วยในปี พ.ศ. 2544

¹ ชั่งทอง โอภาสศิริวิทย์, “การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลและความเป็นส่วนตัวในประเทศไทย: ปัจจุบันและอนาคต,” วารสารนิติศาสตร์, ปีที่ 34, (ธันวาคม, 2547).

การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งบัญญัติไว้ในหมวด 3 “ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540” แม้มีเพียง 5 มาตรา แต่เมื่อพิจารณาโดยละเอียดประกอบกับบทบัญญัติตามตราอื่นๆ ของกฎหมายนี้แล้ว จะเห็นได้ว่า พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 มีเนื้อหาและหลักเกณฑ์ในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลหรือความเป็นส่วนตัวเทียบได้กับมาตรฐานของต่างประเทศ โดยมีหลักสำคัญดังนี้

(1) การกำหนดวัตถุประสงค์ในการจัดเก็บหรือจัดให้มีระบบข้อมูลส่วนบุคคลที่ชัดเจน บัญญัติไว้ในมาตรา 23 วรรค 2 ว่า ให้นิติกรของรัฐต้องแจ้งให้เจ้าของข้อมูลทราบล่วงหน้าหรือพร้อมกันกับการขอข้อมูลถึงวัตถุประสงค์ที่จะนำข้อมูลมาใช้ ลักษณะใช้ข้อมูลตามปกติรวมทั้งยังกำหนดให้หน่วยงานของรัฐต้องชี้แจงให้เจ้าของข้อมูลทราบด้วยว่ากรณีที่ขอข้อมูลนั้นเป็นกรณีที่อาจให้ข้อมูลได้โดยความสมัครใจหรือเป็นกรณีที่มีกฎหมายบังคับ

(2) การให้เจ้าของข้อมูลยินยอม หลักสำคัญยิ่งประการหนึ่งในเรื่องการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล คือความยินยอมของเจ้าของข้อมูล โดยกฎหมายบัญญัติให้การจัดเก็บ การนำไปใช้ และการนำไปเปิดเผยจะต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูล ทั้งนี้ การไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์นี้ จะทำได้เฉพาะที่กฎหมายยกเว้น ซึ่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 มาตรา 24 ก็ได้บัญญัติไว้อย่างชัดเจนว่า หน่วยงานของรัฐจะเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่อยู่ในความดูแลของตนต่อหน่วยงานของรัฐแห่งอื่นหรือผู้อื่น โดยปราศจากความยินยอมเป็นหนังสือของเจ้าของข้อมูลที่ให้ไว้ล่วงหน้าหรือในขณะนั้นมิได้ เว้นแต่ที่กฎหมายกำหนดยกเว้นไว้

(3) การจัดเก็บข้อมูลส่วนบุคคลเฉพาะเท่าที่จำเป็น ตามหน้าที่ขององค์กรนั้น ดังนั้น ในการจัดเก็บข้อมูลส่วนบุคคลของบุคคลหนึ่งบุคคลใดหรือเรื่องหนึ่งเรื่องใดจึงต้องตั้งคำถามว่ามีความจำเป็นจริงๆ ที่ต้องเก็บหรือไม่ ซึ่งตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 มาตรา 23 วรรคแรก (1) ได้บัญญัติให้หน่วยงานของรัฐต้องจัดให้มีระบบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลเพียงเท่าที่เพียงพอ และจำเป็นเพื่อดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์เท่านั้น

(4) การนำข้อมูลไปใช้หรือเปิดเผย หรือเก็บไว้ให้ดำเนินการเท่าที่จำเป็น ตามหลักการนี้ หน่วยงานซึ่งมีการจัดเก็บข้อมูลส่วนบุคคลจะต้องรับผิดชอบการนำข้อมูลส่วนบุคคลไปใช้หรือไปเปิดเผยเฉพาะตามขอบเขตของวัตถุประสงค์และตามที่ได้รับคามยินยอมจากเจ้าของข้อมูลเท่านั้น

(5) ความครบถ้วนถูกต้องของข้อมูลส่วนบุคคลที่มีการจัดเก็บนั้น โดยหลักแล้ว หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องควบคุมให้มีความถูกต้อง และเป็นปัจจุบัน ทั้งนี้ เพื่อให้การนำไปใช้หรือไปเปิดเผยตามที่อำนาจหน้าที่หรือตามที่กฎหมายกำหนดไม่กระทบเสียหายต่อเจ้าของข้อมูล พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ได้บัญญัติไว้ตามมาตรา 23 วรรคแรก (2) (4) ให้พยายามเก็บข้อมูลข่าวสารโดยตรงจากเจ้าของข้อมูล โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่กระทบถึง

ประโยชน์ได้เสียโดยตรงจากเจ้าของข้อมูล และตรวจสอบแก้ไขข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลในความรับผิดชอบให้ถูกต้องอยู่เสมอ

(6) มีระบบรักษาความปลอดภัยให้กับข้อมูลส่วนบุคคล หน่วยงานต่างๆ จะต้องมีการควบคุมดูแลการรักษาหรือการนำข้อมูลส่วนบุคคลไปใช้ เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการจัดเก็บหรือเป็นไปตามความยินยอมของเจ้าของข้อมูล รวมทั้งมีมาตรการป้องกันมิให้มีการนำข้อมูลส่วนบุคคลไปใช้โดยไม่เหมาะสมหรือเป็นผลร้ายต่อเจ้าของข้อมูล โดยกำหนดความปลอดภัยดังนี้ 1) ต้องจัดระบบรักษาความปลอดภัยให้แก่ระบบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล 2) เมื่อมีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลตามที่กฎหมายกำหนดยกเว้นให้ดำเนินการได้โดยไม่ต้องขอรับการยินยอมจากเจ้าของข้อมูล หน่วยงานรัฐยังคงมีหน้าที่จะต้องจัดเก็บบัญชีแสดงไว้ให้สามารถตรวจสอบได้ว่าได้เปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลให้แก่บุคคลใดและเมื่อใด

(7) มีระบบบริหารจัดการข้อมูลส่วนบุคคลที่โปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้ ประชาชนที่เกี่ยวข้องสามารถรู้นโยบาย หลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลขององค์กรนั้นๆ ซึ่งมีการแถลงให้ทราบโดยเปิดเผย ซึ่งในส่วนของพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ก็ได้มีการบัญญัติในลักษณะคล้ายคลึงกับการกำหนด Privacy Policy ในภาคเอกชน โดยได้บัญญัติไว้ในมาตรา 23 วรรคแรก (3) ให้หน่วยงานของรัฐจะต้องมีการพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษาเกี่ยวกับนโยบายหลักเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติของระบบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลของหน่วยงานของตนในเรื่องต่อไปนี้ เช่น ประเภทของบุคคลที่มีการจัดเก็บ ประเภทของระบบที่ใช้ในการจัดเก็บ ลักษณะการนำข้อมูลไปใช้ตามปกติ วิธีการขอตรวจสอบหรือขอแก้ไขโดยเจ้าของข้อมูลและแหล่งที่มาของข้อมูล

(8) การใช้สิทธิเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคลของตนเองถือว่าเป็นสิทธิที่ได้รับการรับรองในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของทุกประเทศ และสิทธิที่จะขอให้แก้ไขข้อมูลให้ครบถ้วนถูกต้อง หากมีข้อบกพร่องก็ต้องเป็นไปเฉพาะตามที่กฎหมายบัญญัติไว้อย่างชัดเจนเท่านั้น

(9) มีสิทธิร้องเรียนหน่วยงานที่ปฏิบัติฝ่าฝืนกฎหมาย เพื่อให้มีการปฏิบัติตามกฎหมายในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล กฎหมายจึงบัญญัติให้ประชาชนมีสิทธิร้องเรียนหน่วยงานที่มีการจัดเก็บข้อมูลส่วนบุคคล กรณีหน่วยงานดังกล่าวไม่ปฏิบัติตามกฎหมายดังกล่าวได้ เพื่อพิทักษ์สิทธิของตนเองและเพื่อให้มีการปฏิบัติที่ถูกต้อง

หลักการที่จะต้องมีการรับผิดชอบขององค์กรในการปฏิบัติเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลตามที่กฎหมายบัญญัติ การกำหนดให้ทุกหน่วยงานทุกองค์กรต้องมีการกำหนดผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจนในการดำเนินการบริหารจัดการระบบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลขององค์กร

จะมีส่วนอย่างสำคัญที่จะทำให้การปฏิบัติเรื่องข้อมูลส่วนบุคคลเป็นไปได้ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ และแนวทางตามที่กฎหมายกำหนดซึ่งที่กล่าวมาแล้วทั้ง 9 ประการ

- หากใช้ระบบเชื่อมต่อข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์หรือคอมพิวเตอร์ จะต้องเป็นการส่งผ่านข้อมูลเฉพาะข้อมูลตามความจำเป็นรายกรณี มิใช่เข้าถึงหรือเชื่อมต่อระบบข้อมูลส่วนบุคคลทั้งหมด และยังคงต้องมีระบบรักษาความปลอดภัยข้อมูลที่ดีที่มีประสิทธิภาพ สามารถตรวจสอบทะเบียนบุคคลที่เข้าถึงได้ เพื่อให้สามารถตรวจสอบได้ว่า ผู้ที่เข้าใช้ข้อมูลเป็นผู้ที่มีอำนาจหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมายหรือไม่ และได้นำข้อมูลไปใช้เฉพาะตามอำนาจหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายหรือไม่ ฯลฯ นอกจากนี้ยังได้มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้หลักการขอคำยินยอม ตั้งแต่ขั้นเก็บข้อมูลมาใช้ประโยชน์ด้วย เช่น การเก็บข้อมูลของบุคคลต่างด้าวที่มาประกอบอาชีพในประเทศไทย

- การวินิจฉัยสิทธิในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลของตน ซึ่งปัจจุบันมีหน่วยงานรัฐเพียง ร้อยละ 35 ที่รายงานว่าดำเนินการแล้ว ก็อาจจะบอกได้ว่าหน่วยงานรัฐยังมีความรู้ ความเข้าใจ หรือตระหนักต่อความสำคัญของการดำเนินการด้านการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลไม่มากนัก แม้โดยวัฒนธรรมการปฏิบัติในเรื่องข้อมูลส่วนบุคคล หน่วยงานของรัฐจะปกปิดเป็นหลักแล้วก็ตาม จึงเห็นควรที่หน่วยงานกลางที่รับผิดชอบเรื่องนี้คือสำนักงานข้อมูลข่าวสารของราชการจะต้องมีมาตรการในการดำเนินการเพิ่มเติม ดังนี้

(1) เสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจให้หน่วยงานของรัฐตระหนักถึงความสำคัญของการมีระบบการคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่อยู่ในความครอบครองของหน่วยงานรัฐ

(2) เสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจให้หัวหน้าของหน่วยงานรัฐ และเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานรัฐผู้รับผิดชอบระบบ

(3) มีมาตรการสอดคล้อง กำกับ และแก้ไขการป้องกันการละเมิดหลักการหรือบทบัญญัติของกฎหมายในเรื่องการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล และความเป็นส่วนตัว ให้มีรูปธรรมที่ชัดเจนและต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดมาตรฐานการปฏิบัติของหน่วยงานต่างๆ ของรัฐที่ถูกต้องต่อไป เช่น เรื่องการเผยแพร่ภาพและข่าวสารที่กระทบต่อเกียรติยศ ชื่อเสียง หรือรุกรานความเป็นส่วนตัวของบุคคลเกินสมควร ซึ่งสามารถป้องกันได้จากการควบคุม กำกับ การปฏิบัติ ของหน่วยงานของรัฐให้ปฏิบัติตามที่กฎหมายกำหนด

- ข้อมูลส่วนบุคคล หมายถึง ข้อมูลข่าวสารใดๆ อันทำให้ระบุตัว หรืออาจระบุตัวบุคคลของบุคคลธรรมดาได้ (เจ้าของข้อมูล) นอกจากนี้กฎหมายในบางประเทศกำหนดให้เสียง และภาพที่ระบุตัวและสามารถระบุตัวได้ เป็นข้อมูลส่วนบุคคลด้วย เช่น ลักเชมเบอร์ก สวีเดน เดนมาร์ก เป็นต้น

- โดยเมื่อนำมาเทียบกับพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ในเรื่องการอนุญาตให้เปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งอาจนำไปสู่

การระบุด่วนของเด็กและเยาวชน โดยการบัญญัติเพิ่มเติมเกี่ยวกับขอบเขตการเปิดเผย หรือการเผยแพร่ข้อมูล จะพบว่าปัญหาการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลในการเปิดเผยข้อมูลของจำเลยซึ่งเป็นเด็กและเยาวชน เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นมานาน แม้ว่ารัฐจะมีการรับรองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ชื่อเสียงเกียรติยศ และสิทธิส่วนบุคคลไว้ในรัฐธรรมนูญ หรือแม้กระทั่งมีกฎหมายเฉพาะเพื่อคุ้มครองสิทธิดังกล่าวแต่ความเป็นจริงยังคงมีการละเมิด และสร้างความเสียหายแก่สิทธิส่วนบุคคลในการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของจำเลยซึ่งเป็นเด็กและเยาวชนอยู่เสมอ ผู้เขียนจึงมีข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหาดังนี้

1. ควรแก้ไขบทบัญญัติของพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ในเรื่องการอนุญาตให้เปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งอาจนำไปสู่การระบุด่วนของเด็กและเยาวชน โดยการบัญญัติเพิ่มเติมเกี่ยวกับขอบเขตการเปิดเผย หรือการเผยแพร่ข้อมูล ต่อไปนี้

- 1.1 บุคคล หรือผู้มีสิทธิในการร้องขอ รับรู้ เข้าถึงข้อมูลหรือมีสิทธิเผยแพร่ข้อมูล
- 1.2 ผู้มีหน้าที่ในการตรวจสอบ และพิจารณาคำขอให้เปิดเผย หรือเผยแพร่
- 1.3 ประเภทของข้อมูลที่อนุญาตให้ทำการเปิดเผยได้
- 1.4 วิธีการ และระยะเวลาในการเปิดเผย หรือเผยแพร่ข้อมูล
- 1.5 ขอบเขต และความจำเป็นอย่างอื่นที่ต้องมีการเปิดเผยหรือเผยแพร่ข้อมูล

2. ควรแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติเกี่ยวกับบทกำหนดโทษของพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 โดยกำหนดให้มีบทกำหนดโทษที่รุนแรงมากขึ้น และมีการจัดสรรการลงโทษให้เหมาะสมกับผู้กระทำความผิด เป็นการส่งผลในการข่มขู่หรือยับยั้งผู้ที่จะกระทำความผิดหรือกระทำความผิดซ้ำอีก โดยหากผู้กระทำความผิดเป็นนิติบุคคล โดยสภาพไม่สามารถบังคับโทษจำคุกได้ ก็ต้องได้รับโทษปรับเป็นเงินจำนวนที่มาก โดยอาจจะบัญญัติอัตราโทษขั้นต่ำไว้ และให้อำนาจศาลสามารถกำหนดเพิ่มอัตราโทษได้ตามพฤติการณ์และในกรณีที่ผู้กระทำความผิดเป็นบุคคลธรรมดา ต้องกำหนดโทษให้สูงขึ้นกว่าเดิม และบัญญัติกำหนดโทษไว้เพียงขั้นต่ำแต่ไม่กำหนดโทษขั้นสูงเอาไว้ เพื่อให้ศาลสามารถกำหนดโทษได้โดยพิจารณาจากพฤติการณ์ และเพื่อให้ได้สัดส่วนกับความเสียหายเมื่อเปรียบเทียบกับโทษในมาตรา 328 ในประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งมีโทษจำคุกไม่เกินสองปี และปรับไม่เกินสองแสนบาท และที่สำคัญเมื่อเปรียบเทียบโทษในการเปิดเผยข้อมูลของจำเลยซึ่งเป็นเด็กและเยาวชนในชั้นพิจารณา ของประเทศแคนาดา ประเทศออสเตรเลีย และประเทศฝรั่งเศส ซึ่งมีโทษที่รุนแรงมากกว่าของประเทศไทย

ปริญญา

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ พลสยาม พรินต์ติ้ง (ประเทศไทย), 2551.

กุลพล พลวัน. สิทธิมนุษยชนในสังคมโลก (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: นิติธรรม, 2547.

คณิต ฌ นคร. กฎหมายอาญาภาคความผิด (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพฯ: วิญญูชน, 2559.

ชั่งทอง โอภาสศิริวิทย์. “การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลและความเป็นส่วนตัวในประเทศไทย: ปัจจุบันและอนาคต.” วารสารนิติศาสตร์. ปีที่ 34. (ธันวาคม, 2547).

ชูชีพ ปิณฑะสิริ. “การละเมิดสิทธิส่วนตัว.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2525.

ดิน ปรัชญพฤทธิ. ศัพท์รัฐประศาสนศาสตร์. (กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538).

นิคม ชัยอาญา. ตัวบทกฎหมายพร้อมด้วยคำอธิบายศาลคดีเด็กและเยาวชน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์นิติเวช, 2495.

บรรเจิด สิงคะเนติ. หลักพื้นฐานของสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตามรัฐธรรมนูญ (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : วิญญูชน, 2547.

บวรศักดิ์ อุวรรณ โน. กฎหมายมหาชน เล่ม 3 ที่มาและนิติวิธี. (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2538),

ปฐมภรณ์ ข่ายสุวรรณ. “มาตรการทางกฎหมายในการปกป้องคุ้มครองเด็กและเยาวชนจากการละเมิดของสื่อมวลชน.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.

ปฎิวัติ อุ่นเรือน. “ปัญหาการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในการโอนข้อมูลระหว่างประเทศ.” สารนิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2547.

ประชุม โฉมฉาย. หลักกฎหมายโรมันเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 2. (กรุงเทพฯ: โครงการตำราและวารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2546).

ประธาน วัฒนวานิชย์. กระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน และกฎหมายเกี่ยวกับความผิดของเด็ก (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แผนการพิมพ์, 2526.

ปิยะวัติ เดียวตระกูล. “การคุ้มครองสิทธิของเด็กและเยาวชนในการดำเนินคดีอาญา: ศึกษาปัญหาและผลกระทบอันเกิดจากการไม่โอนคดีเด็กและเยาวชนตามมาตรา 96 แห่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2557.

ผจญ คงเมือง. หลักกฎหมายมหาชน. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2550
ม.ร.ว. อุดมกิติ์ กิตติยากร. ประวัติศาสตร์คดีเด็กและเยาวชนกลาง. หนังสือที่ระลึกในการเปิดศาลคดีเด็กและเยาวชน จังหวัดระนอง พ.ศ. 2526. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ศรีวิกรมชาติชัย.
มาตาลักษณ์ ออรุ่งโรจน์, เพียว ศรีแสงทอง, ชัชวาล เทียมถนอม และปิติ โพธิ์วิจิตร.
โครงการวิจัยเพื่อติดตามประเมินผลการจัดให้มีสหวิชาชีพในการสอบปากคำเด็กตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 133 ทวิ.
สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2551.

ยอดบุตร ก้อนแก้ว. “มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลในการเปิดเผยข้อมูลของผู้ต้องหาซึ่งเป็นเด็กและเยาวชนในชั้นจับกุมและชั้นสอบสวน.”
วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2556.

วรพจน์ วิสชุดพิชญ์. สิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ. กรุงเทพฯ: วิญญูชน, 2538.

วรพจน์ วิสชุดพิชญ์. หลักการพื้นฐานของกฎหมายปกครอง. กรุงเทพฯ: วิญญูชน, 2540.

วรวิทย์ ฤทธิพิศ. สื่อมวลชนกับความรับผิดชอบทางกฎหมาย. กรุงเทพฯ: วิญญูชน, 2538.

วรวิทย์ ฤทธิพิศ. “สื่อมวลชนกับกฎหมายว่าด้วยสิทธิในชีวิตส่วนตัว.” ศาลพาหน, 4(39),
(กรกฎาคม-สิงหาคม, 2535).

วรวิทย์ ฤทธิพิศ. หลักกฎหมายการดำเนินคดีในศาลเยาวชนและครอบครัว. พิมพ์ครั้งที่ 4.
กรุงเทพฯ: วิญญูชน, 2560.

วันชัย รุจนวงศ์ (ผู้แปล), The Innocent Digest กระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็ก, กรุงเทพฯ:
องค์การยูนิเซฟ, 2544.

วัชรินทร์ บึงเจกวิญญูสกุล. “มาตรฐานการปฏิบัติต่อเด็กที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก.” วารสารศาลพาหน, (กันยายน-ตุลาคม, 2537).

ศิริชัย จันทรสว่าง. “การปรับปรุงและพัฒนาทางเลือกของศาลในการแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2544.

หยุด แสงอุทัย. ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2523.

หยุด แสงอุทัย. คำอธิบายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2511.

กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์นำชัยการพิมพ์, 2512.

อิงอร เจตนาเลิศ. “กลไกระหว่างประเทศเพื่อการปฏิบัติตามอนุสัญญาสหประชาชาติ

ว่าด้วยสิทธิเด็ก.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2541.

อัจฉริยา ชูคินันท์. กฎหมายเกี่ยวกับคดีเด็ก เยาวชนและคดีครอบครัว. พิมพ์ครั้งที่ 3.

กรุงเทพฯ: วิญญูชน, 2552.

ภาษาต่างประเทศ

Convention on the Right of the Child.

Herbert L. Packer The Limits of the Criminal sanction. California: Stanford University Press 1968.

Henry Campbell. Black ' s Law Dictionary with Pronunciations. 6th ed.

(MN: West Publishing Co., 1990).

H.L.A. Hart. Law Liberty and Morality. California: Stanford University Press, reprinted 1965.

Department of Justice Canada, “The Youth Criminal Justice Act 2002.”

from <http://laws-lois.justice.gc.ca/eng/acts/Y-1.5/ingex.html>, August 15, 2560.

International Covenant on Civil and Political Right 1966.

Mary J. Clemant. The Juvenile System; Law and Process. Burlington, MA: Butterwort-Heinemann,

2002.

The Beijing Rules.

The Children’s Court Act 1992.

The Children’s Court of Western Australia Act 1988, Retrived December, 31, 2560, from

http://www.austlii.edu.au/au/legis/wa/consol_act/accowaa1988385/

The Children and Young Persons Act 1989, Retrived January, 3, 2561, from

www.legislation.vic.gov.au/domino/web.../nsf/.../89-56a075doc.doc.

The Juvenile Justice Act 1992, Retrived December 30, 2560, from

www.legislation.qld.gov.au/LEGISLTN/CURRENT/Y/YouthJustA92.pdf

The Youth Court Act 1993, Retrived January 3, 2561, from

<http://www.legislation.sa.gov.au/LZ/C/A/YOUTH%20COURT%20ACT%201993.aspx>

The Youth Criminal Justice Act 2002.

Universal Declaration of Human Right 1948.

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ – นามสกุล

ประวัติการศึกษา

ตำแหน่งและสถานที่ทำงานปัจจุบัน

คุณณัฐ ศักดิ์กร

พ.ศ. 2551 นิติศาสตรบัณฑิต

มหาวิทยาลัยรามคำแหง

นักสืบสวนสอบสวนปฏิบัติการ

สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค

